

Kadernota Sportbeleid 2001-2006

Sport daar draait het om

Kadernota Sportbeleid 2001-2006

Sport daar draait het om

Inhoudsopgave

1 Samenvatting	5
2 Sport in beweging	7
2.1 Trends in sportdeelname	7
2.2 Landelijk sportbeleid	7
2.3 Provinciaal sportbeleid	7
2.4 Lokaal sportbeleid	8
3 Sport in Tilburg	11
3.1 Sport als maatschappelijk instrument	11
3.2 Stimuleren sportdeelname	11
3.3 Topsport	11
3.4 Instandhouden en versterken sportinfrastructuur	12
3.4.1 <i>Instandhouden verenigingsstructuur</i>	12
3.4.2 <i>Meer aandacht voor ongebonden sporters</i>	12
3.4.3 <i>Adequaat accommodatiebeleid</i>	12
3.4.4 <i>Herijken Tarievenstelsel</i>	12
4 Stimuleren van Sportdeelname	15
4.1 Doelgroepenbeleid	15
4.2 Ruim baan voor ongebonden sporters	15
4.3 Sportsubsidies en Breedtesportimpuls	16
4.4 Integraal en wijkgericht	16
5 Topsportbeleid	19
5.1 Zelfstandige plaats in sportbeleid	19
5.2 Randvoorwaarden voor topsportbeleid	19
5.3 Topsportbeleid in Tilburg	19
6 Instandhouden verenigingsstructuur	23
6.1 Inleiding	23
6.2 Samenwerking wenselijk	23
6.3 Gemeentelijke ondersteuning	23
6.4 Vrijwilligersbeleid	23
7 Sportaccommodaties	25
7.1 Sport vereist ruimte	25
7.2 Accommodatiebeleid	25
7.3 Stand van zaken	25
7.3.1 <i>Buitensportaccommodaties</i>	25
7.3.2 <i>Accommodaties voor binnensport, zwemmen en ijssport</i>	27
7.4 Kwaliteit van sportaccommodaties	30
7.4.1 <i>Renovatie en modernisering</i>	30
7.4.2 <i>Renovatie particuliere sportaccommodaties</i>	30
7.4.3 <i>Privatisering sportaccommodaties</i>	31
8 Tarievenbeleid	33
8.1 Terugblik	33
8.2 Hoe verder?	33
8.3 Rekenmodellen	34
8.4 Aanpassing erfpacht	34

9 Organisatie en overleg	.37
9.1 gemeente Tilburg	.37
9.2 Organisatie- en overlegstructuur	.37
9.3 Voorlichting	.38
10 Maatregelenprogramma en financiële vertaling	.41
10.1 Inleiding	.41
10.2 Maatregelen zonder directe financiële claim	.41
10.3 Maatregelen met directe financiële claim	.41
10.3.1 Topsportbeleid	.41
10.3.2 Uitbreiding zwembad Reeshof	.41
10.3.3 Inhaalslag sportaccommodaties	.42
10.3.4 Formatie-uitbreiding	.44
10.4 Recapitulatie en dekking	.44
Bijlagen	.45

Ten Geleide

Maatschappelijke en economische veranderingen en trends in sportbeleving en sportdeelname geven aanleiding tot het uitbrengen van een nieuwe sportnota voor de stad Tilburg. Deze nota betreft de periode 2001 – 2006 en loopt daarmee in de pas met de periode die de Breedtesportimpuls bestrijkt. Met deze nota voorziet de gemeente in een geactualiseerd sportbeleid, waaraan in de Tilburgse sportwereld grote behoefte bestond. De beleidsnotitie die tot dusver de basis voor het sportbeleid in de stad vormde was de Kadernotitie Sportbeleid van 1989.

De voorliggende kadernotitie Sportbeleid 2001-2006, “Sport daar draait het om”, schetst allereerst een aantal maatschappelijke ontwikkelingen, landelijke beleidskeuzes en de stand van zaken in Tilburg, die nopen tot aanpassing en/of versterking van het gemeentelijk sportbeleid. Vervolgens wordt aangegeven welke accenten de gemeente de komende beleidsperiode in het sportbeleid zal aanbrengen. In de daarop volgende hoofdstukken treft u een nadere uitwerking van deze centrale beleidsthema’s aan

1 Samenvatting

Sport roept associaties op met gezondheid en ontspanning, prestatie en recreatie. Met plezier in je eentje of gezellig met z'n allen, competitie maar ook verbondenheid. Voldoening om de lat steeds iets hoger te leggen of samen een sportief resultaat neer te zetten.

Een stad met de omvang van Tilburg, die zich profileert als Moderne Industriestad met een prettig woon- en leefklimaat, moet sport in alle opzichten de ruimte geven. Omdat sportbeoefening een in alle opzichten gezonde, prettige manier van vrijetijdsbesteding is. Omdat het een positieve bijdrage levert aan het imago en prestige van de stad. En zeker omdat sport een 'natuurlijk' instrument is om mensen te bewegen tot maatschappelijke participatie.

Het gemeentelijk beleid voor de periode 2001-2006, zoals geformuleerd in deze kadernota, is gericht op het faciliteren van sport als doel op zich, maar ook -sterker dan voorheen- op sport als instrument om maatschappelijke doelstellingen te helpen verwezenlijken. Zoals integratie van allochtone inwoners, maatschappelijke activering van kwetsbare groepen, achterstandsbestrijding, jeugdbeleid, ouderenbeleid en gezondheidszorg. Met het oog op de toekomst van de sport in Tilburg is de nieuwe sportnota afgestemd op ontwikkelingen in de maatschappij en trends op sportgebied in het bijzonder.

Centrale doelstelling van het sportbeleid is een *groter en breder sportbereik*. Het streven is, conform de doelstelling van het Meerjarig Investerings- en Ontwikkelings Programma (MIOP), de sportdeelname van de bevolking in de planperiode met minimaal 10% te verhogen. In het kader van de *sportstimuleringsring* verwacht de gemeente veel van de breedtesportimpuls, die voorziet in een forse injectie voor alle takken van sport. Specifieke doelgroepen in het sportstimuleringsbeleid, waarvoor de gemeente reeds een aantal jaren extra middelen inzet, blijven de Tilburgse jeugd, ouderen, allochtone inwoners en mensen met een handicap.

Niet alleen het aantal sporters, ook de kwaliteit van training en begeleiding verdient meer aandacht om een verantwoorde manier van sportbeoefening te kunnen waarborgen.

Sporters hebben op de eerste plaats een goed gespreid aanbod van kwalitatief hoogwaardige *sportaccommodaties* binnen en buiten nodig. Een uitgebreid voorzieningenpakket bevordert niet alleen de sportdeelname – hetgeen zowel uit individueel als maatschappelijk oogpunt een goede zaak is – maar draagt ook bij aan de uitstraling van Tilburg als sportstad. Hoewel de sportinfrastructuur de afgelopen jaren met diverse goed geoutilleerde accommodaties is versterkt, zijn er op onderdelen aanpassingen en verbeteringen nodig. Ook de *tarievenstructuur* is opnieuw onderwerp van studie. *Sportverenigingen*, als spil van de Tilburgse sportwereld, mogen blijven rekenen op gemeentelijke ondersteuning. Daarnaast is het echter zaak beter in te spelen op de behoefte van de groeiende groep *ongebonden sporters*, die zich buiten verenigingsverband bewegen.

Hoewel de breedtesport speerpunt van gemeentelijk beleid is en blijft, is de gemeente voornemens de komende jaren ook gericht beleid te ontwikkelen om de *topsport* in de stad te ondersteunen. Tenslotte zal de gemeente bezien of de wijze waarop de *beleidsvoorbereiding en -uitvoering* is georganiseerd voldoende aansluit bij de actuele ontwikkelingen op sportgebied.

2 Sport in beweging

Ontwikkelingen in vrijetijdsbesteding in het algemeen en sportbeoefening in het bijzonder noodzaken tot aanpassingen in het gemeentelijk sportbeleid. Deze lopen voor een groot deel synchroon met keuzes die ook landelijk zijn gemaakt.

2.1 Trends in sportdeelname

Gemiddeld gesproken is het aantal uren vrije tijd voor de Nederlandse bevolking de afgelopen twintig jaar min of meer gelijk gebleven. Onder invloed van de toegenomen aandacht voor health & fitness is het aantal uren dat aan sport wordt besteed in deze periode echter toegenomen. In 1995 deed 65% van alle mannen en vrouwen aan sport. Vrouwen tonen een voorkeur voor individuele sporten, mannen zijn vaker teamsporters. Sportbeoefening is zowel gerelateerd aan leeftijd -hoe ouder, hoe minder sportief- als aan inkomen en opleiding. Wie (nog) onderwijs volgt doet vaker aan sport (80%) dan mensen met een baan (70%), huisvrouwen en werklozen (50%). De maatschappelijke achterstand van ouderen, mensen met een handicap en allochtonen wekt zich ook op sportgebied. De populairste sporten -met name bij ouderen- zijn zwemmen, wandelen, fietsen en tennis. Jongeren doen liever aan voetbal, hockey en atletiek. Voetbal blijft geliefd, maar boet aan belangstelling in. Fitness/aerobics is erg in trek, maar deelname aan gymnastiek/turnen en ook tafeltennis loopt terug. De deelname aan traditionele team- en zaalsporten als korfbal, volley en handbal lijkt zich te min of meer stabiliseren, terwijl avonturensporten zoals klimmen en duiken sterk in de lift zitten. De vraag naar recreatieve vormen van sport zoals skaten en golfen is stijgende. Mede onder invloed van alle media-aandacht is er grote belangstelling voor topsport.

Het aantal sporters zal naar verwachting de komende jaren blijven stijgen, maar ouderen zullen zich op dit gebied actiever tonen dan jongeren, die hun vrije tijd vaak liever anders besteden. Deze trend wordt in de hand gewerkt door het demografische gegeven dat het aantal jongeren afneemt, terwijl het percentage ouderen juist groeit. Circa de helft van alle sporters is lid van een sportvereniging, mannen iets vaker dan vrouwen en jongeren vaker dan ouderen. Een belangrijke ontwikkeling is de sterk toegenomen behoefte aan meer flexibele vormen van sportbeoefening: een uurtje sporten op een tijd en plaats die jou het beste uitkomt. (KUB, Trends in Sportdeelname, Tilburg, 1998)

Veranderingen in sportbeoefening veroorzaken een vraag naar nieuwe of andere voorzieningen op sportgebied. Het zijn met name de commerciële organisaties die met maatwerk inspelen op de toegenomen individualisering van de sportbeoefening. Gemeenten die inspringen op de vraag naar 'ongebonden sport' bieden meestal een vorm van recreatieve sportbeoefening of een aanbod voor specifieke doelgroepen zoals babyzwemmen of beweging voor ouderen. Sportverenigingen slagen er (nog) niet in de omslag naar vraaggericht werken te maken. Hierbij moet wel worden aangetekend dat de verenigingen zich op een ander marktsegment richten dan sportbedrijven, die zich uiteraard beperken tot de commercieel interessante sporten.

2.2 Landelijk sportbeleid

De ontwikkelingen op sportgebied zijn door de rijksoverheid vertaald in een aantal beleidskeuzes, neergelegd in de nota 'Wat Sport Beweegt' (1998). Een samenvatting van de belangrijkste beleidsthema's:

- Uitbouw van het traditionele sportaanbod naar een meer vraaggericht aanbod: méér faciliteiten voor ongebonden sporters.
- Sportverenigingen blijven de pijlers van de Nederlandse sport. Zij organiseren met een groot aantal vrijwilligers competitie, training en toernooien onder deskundige (bestuurs) begeleiding.
- Breedtesportimpuls, beoogt de sportdeelname substantieel te vergroten en kwalitatief te versterken. Zowel het rijk als de gemeente benoemen jeugd, ouderen, mensen met een handicap en allochtonen als specifieke doelgroepen voor sportstimulering.
- Aandacht voor topsport, met als belangrijkste partner NOC*NSF en de daarbij aangesloten sportbonden. Mede vanwege het grote succes van de Olympische Spelen 2000 in Sydney is de aandacht voor topsport verder toegenomen.
- Sport stimuleert maatschappelijke participatie. Meer dan ooit tevoren is sport behalve een doel op zich tevens een middel om maatschappelijke doelstellingen te bereiken.
- Een plaats voor sport in ruimtelijke ordening. Het maatschappelijke belang van sport moet ook in de ruimtelijke ordening tot uitdrukking komen: ruim baan voor sportevenementen en accommodaties in de directe leefomgeving. We vinden dit beleidsvoornemen terug in de Vijfde Nota Ruimtelijke Ordening.

Naast het Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS) zijn er een aantal landelijke organisaties die zich intensief met sport bezighouden. We noemen NOC*NSF (de overkoepelende organisatie van de Nederlandse sportbonden), Vereniging Nederlandse Gemeenten (VNG), het overkoepelende sportstimuleringsinstituut Nederlands Instituut voor Sport en Bewegen (NISB), en de Landelijke Contactraad (LC).

2.3 Provinciaal sportbeleid

De provinciale overheid richt zich voornamelijk op organisaties die instellingen op lokaal niveau ondersteunen, bijvoorbeeld door deskundigheidsbevordering en kadertrainingen. In Noord-Brabant vervult de Stichting Sport-service Noord-Brabant een steunfunctie voor de sport in Noord-Brabant. Vanuit haar vestigingsplaats Goirle behartigt deze stichting de belangen van de sport en sportbeoefenaars in de provincie en biedt hen ondersteuning, advies en voorlichting. Daarnaast initieert en stimuleert de stichting nieuwe ontwikkelingen. Tilburg maakt weinig of geen gebruik van deze stichting omdat de stad in het Bureau Ondersteuning Tilburg Sport (BOTS) beschikt over

een eigen instituut voor sportondersteuning en sportstimulering.

2.4 Lokaal sportbeleid

Het lokale sportbeleid heeft Tilburg de afgelopen jaren een behoorlijk stelsel van sportaccommodaties opgeleverd. De meest in het oog springende nieuwe voorzieningen zijn het Willem II stadion, het IJssportcentrum Tilburg, de kunststof atletiekbaan, nieuwe zwembaden in Reeshof en in Tilburg Zuid, nieuwe sporthallen in Reeshof en drie buitensportcomplexen in diezelfde uitbreidingswijk.

De stimulering van de sportdeelname heeft een grote vlucht genomen door de oprichting van het Bureau Ondersteuning Tilburgse Sport (BOTS), door een nieuw subsidiesysteem voor sportstimulering dat sterker dan voorheen gericht is op prestaties van de sportverenigingen

en door het opzetten van adequaat buurtsportwerk. Vanaf 1998 kent Tilburg het pilotproject 'Bewegingsconsulent' van de Stichting Jeugd in Beweging. Vanaf 2001 participeert Tilburg in de Breedtesportimpuls van het ministerie van VWS.

Eind 2000 werd officieel het Sportpunt Tilburg in gebruik genomen, waarmee Tilburg als een van de eerste steden in Nederland een centraal sportloket heeft gerealiseerd. Hier kunnen Tilburgse sportverenigingen en individuele sporters met al hun vragen terecht. In Sportpunt Tilburg zijn gehuisvest Sportbedrijf Tilburg, Bureau Ondersteuning Tilburgse Sport, Stichting Topsport Regio Tilburg en de Stichting Topsportopleiding Tilburg. Het cluster Sport en Vrije Tijd van de dienst Stadszaken heeft er kantoorruimte en ook de Tilburgse Sportraad heeft hier een thuisbasis voor vergaderingen en dergelijke.

Sport daar draait het om

3 Sport in Tilburg

Keuzes in Beleid

Het welbevinden van de inwoners staat centraal in het Tilburgse sportbeleid. Beoogd wordt een groter en breder sportbereik: meer deelnemers en uit alle geledingen van de bevolking. Dit streven is vertaald in beleidsthema's die in dit hoofdstuk kort aan de orde komen en in de volgende hoofdstukken worden uitgewerkt.

Beleidsthema's

- **Sport als maatschappelijk instrument**
- **Sportstimulering: bevorderen van kwaliteit en kwantiteit van de sportdeelname**
- **Gericht topsportbeleid**
- **Instandhouden en versterken van de sportinfrastructuur in de stad door**

Instandhouden van de verenigingsstructuur

Meer aandacht voor ongebonden sporters

Adequaate accommodatiebeleid

Betaalbaar tarievenstelsel

3.1 Sport als maatschappelijk instrument

De laatste jaren is men landelijk en lokaal tot het inzicht gekomen dat sport niet alleen van belang is voor de gezondheid en het zelfbewustzijn van individuen, maar ook zeker een rol kan spelen bij het verwezenlijken van een in alle opzichten 'gezonde samenleving', waarin iedereen kan participeren. Sport activeert mensen letterlijk en figuurlijk en biedt zo een bijdrage aan de fysieke en mentale gezondheid van de bevolking. Sport ondersteunt de ontwikkeling van een gemeenschappelijk normen en waardenpatroon, bevestigt de eigen identiteit en geeft tegelijkertijd ruim baan aan sociaal contact. Het gevoel een prestatie te leveren en de interactie met anderen is goed voor het zelfvertrouwen en de sociale weerbaarheid. In die zin zijn sport & beweging sterke instrumenten om mensen te motiveren (opnieuw) de aansluiting met de maatschappij te zoeken. Dit geldt in het bijzonder voor kwetsbare groepen jongeren, sociaal geïsoleerde ouderen en allochtone inwoners. Belangrijk in dit verband is dat sport een laagdrempelige activiteit is, die in feite binnen ieders bereik ligt.

Het is van belang dat we de kansen die sport de samenleving te bieden heeft effectief benutten. Met hulp van buurtsportwerkers en sportconsulenten moeten sportactiviteiten zoveel mogelijk worden ingezet bij achterstandsbestrijding en de versterking van sociale cohesie in wijken en buurten. Erkenning van de maatschappelijke functie van sport houdt in dat sport(-beleid) gemeentebreed de aandacht moet krijgen en als vanzelfsprekend item meegenomen wordt in beleidsvoorbereiding en beleidsuitvoering. In de beleidsnota's aangaande het jeugdbeleid en de multiculturele samenleving heeft sport reeds een plaats gekregen.

Voor zover met sport ook andere doelstellingen worden nagestreefd, zoals in het kader van het gezondheidsbeleid, het jeugdbeleid, het ouderenbeleid, het onderwijsbeleid en de achterstandsbestrijding, kunnen de

betreffende activiteiten qua aansturing en bekostiging als onderdeel van de betreffende sector worden aangemerkt. De Tilburgse breedtesportimpuls heeft inmiddels op deze wijze gestalte gekregen.

3.2 Stimuleren sportdeelname

De deelname aan sport in verenigingsverband is in Tilburg met een kleine 15% tegen een landelijk gemiddelde van 20% vrij laag. Wel signaleren we een lichte stijging die toegeschreven mag worden aan het sportstimuleringsbeleid dat de gemeente sinds een aantal jaren voert. Doel daarvan is de sportdeelname in het algemeen en met name die van 'achterblijvende doelgroepen' zoals jeugdigen, ouderen, mensen met een handicap en allochtonen te bevorderen. Dit heeft tot dusver met name bij de eerste twee doelgroepen effect gesorteerd. Instrumenten voor sportstimulering zijn sportstimuleringssubsidies en projecten onder regie van BOTS. Grote verwachting heeft de gemeente van de zogenaamde breedtesportimpuls. In dit kader heeft het rijk aan Tilburg voor de komende zes jaar een bijdrage van 0,8 miljoen euro toegekend.

De gemeente streeft ernaar de sportdeelname in Tilburg met minimaal 10% te verhogen, maar zal trachten zelfs hoger uit te komen dan dit percentage, dat reeds genoemd werd in het Meerjaren Investerings- en Ontwikkelingsplan (MIOP). In 2001 is voor het eerst, volgens nieuwe landelijke normen, een onderzoek gedaan naar de sportdeelname van de Tilburgse bevolking. De resultaten van dit RSO (Richtlijnen Sportdeelname Onderzoek) vormen de nulmeting voor de hier genoemde doelstelling.

3.3 Topsport

In Tilburg zal het sportbeleid voor een belangrijk deel in het teken blijven staan van de breedtesport. Daarnaast is de gemeente voornemens, daartoe gestimuleerd door de lokale ontwikkelingen op dit gebied

(Stichting Topsport), Regio Tilburg en Stichting Topsportopleiding Tilburg een gericht topsportbeleid te ontwikkelen. Voor de ondersteuning van topsport(ers) worden dan ook extra middelen gevraagd. Van doorslaggevend belang bij deze beleidskeuze is dat topsport en breedtesport onlosmakelijk met elkaar verbonden zijn. Naast een intrinsieke waarde als 'prestatiekunst' heeft topsport een stimulerende invloed op de breedtesport(ers). Van de andere kant geldt dat topsport zonder de aanwezigheid van breedtesport als kweekvijver voor talent nooit tot ontwikkeling kan komen.

3.4 Instandhouden en versterken van de sportinfrastructuur

Onder sportinfrastructuur verstaan we het geheel aan fysieke voorzieningen als sportaccommodaties en technische faciliteiten evenals het totale aanbod van sportverenigingen, ondersteunende instellingen en commerciële organisaties.

3.4.1 Ondersteunen van sportverenigingen

In Tilburg zijn zo'n 300 sportverenigingen actief, waarvan er 125 een beroep doen op de sportstimuleringsubsidie van de gemeente, met name op de subsidie voor jeugdsport. Verenigingen zonder leden in de eerder genoemde doelgroepen kunnen geen aanspraak maken op deze subsidie. Dat geldt ook voor verenigingen, die meer recreatief dan competitief sporten en (dus) geen lid zijn van een nationale sportbond die aangesloten is bij NOC*NSF. In Tilburg zijn circa 30.000 mensen lid van een sportvereniging. Ruim 17.000 van hen zijn 'gesubsidieerd' lid. Opeenvolgende bezuinigingsrondes hebben het functioneren van de sportverenigingen bemoeilijkt. Zowel de rijksoverheid als de gemeente staan echter op het standpunt dat de sportverenigingen als het kloppende hart van de sportwereld ondersteuning verdienen. Vertaald in maatregelen betekent dat onder meer dat alle vigerende subsidieregelingen in de komende beleidsperiode van kracht blijven. We willen op deze plaats nogmaals benadrukken dat nieuwe sportactiviteiten bij voorkeur bij een sportvereniging zullen worden ondergebracht. Pas als dit niet mogelijk blijkt, zal de gemeente overwegen de uitvoering -middels Sportbedrijf Tilburg of BOTS- zelf ter hand te nemen.

3.4.2 Meer aandacht voor ongebonden sporters

Zoals geschetst is de vraag naar faciliteiten voor individuele en ongeorganiseerde sportbeoefening groeiende. Het aantal ongebonden sporters in Tilburg wordt geschat op 20.000 à 25.000 personen. Voor een deel zal dit gat in de markt worden gedicht door commerciële sportinstellingen, maar de gemeente hoopt dat ook de traditionele sportverenigingen hiervan een deel zullen kunnen veroveren. Goed in de markt liggende sporten zullen niet in aanmerking komen voor financiële steun vanuit de gemeente, maar worden overgelaten aan de vrije marktwerking. Wel zal bekeken worden in hoeverre de reguliere verenigingen ook op deze lucratieve groep sporters zouden kunnen inspelen. Ook het Sportbedrijf Tilburg zal de ruimte krijgen om meer aandacht aan de groep ongebonden sporters te besteden.

3.4.3 Adequaate accommodatiebeleid

De overcapaciteit aan buitensportaccommodaties, geconstateerd ten tijde van de kadernota 1989, is middels een aantal herstructureringsoperaties tot een aanvaardbaar niveau teruggebracht.

Overtollige velden zijn afgestoten, maar er zijn in de (nieuwbouw) wijk Reeshof ook nieuwe faciliteiten gerealiseerd. Tevens kwamen hier diverse gymnastieklokalen en twee sporthallen, die zowel het bewegingsonderwijs als reguliere sportverenigingen onderdak bieden. In 1995 openden de deuren van het Indoor Sportcentrum Reeshof (zwembad en sporthal) en het Recreatiebad Stappegoor. In 1998 kwam er in het Stappegoorgebied een IJssportcentrum.

Op het gebied van binnensportaccommodaties moet de fasegewijze renovatie van de Stadssporthal worden genoemd. Het tekort aan accommodatie op prime time uren zal door het stijgende aantal ongebonden sporters de komende jaren verder toenemen. Ook de topsport, die in de komende beleidsperiode nadrukkelijk zal worden ondersteund, zal een verhoogde vraag naar trainingsuren tot gevolg hebben. Ten slotte neemt ook vanuit het sportonderwijs de vraag naar zaalruimte toe. Uitbreiding van de Stadssporthal met een extra vloer verdient dan ook serieuze aandacht. Verder is er in Tilburg dringend behoefte aan meer zwemwater en extra ijsvloeroppervlak.

Tilburg beschikt over een scala aan opleidingen voor professionele sportfuncties. Van voortgezet onderwijs (topsportklas van het Koning Willem II College) via middelbaar beroepsonderwijs (ROC, Sport en Bewegen), tot hoger beroepsonderwijs (Fontys Sporthogeschool, Speco en sportmanagement) en wetenschappelijk onderwijs (KUB, vrijetijdswetenschappen)

Voldoende kwalitatief goede sportaccommodaties vormen een randvoorwaarde om Tilburgers aan het sporten te houden en/of krijgen. Bij een minimaal gelijkblijvend aanbod, zal in de nabije toekomst meer aandacht worden besteed aan een goede spreiding van accommodaties over de stad. Meer dan tot nu toe zal medegebruik worden bevorderd van wijkgebouwen en scholen (Brede School).

3.4.4 Herijken Tariefensysteem

De gemeente investeert ook indirect in de sportinfrastructuur door niet-kostendekkende tarieven te hanteren voor sportaccommodaties om deze voor sportverenigingen betaalbaar te houden. Een beperkte aanpassing van de systematiek is noodzakelijk

Sport daar draait het om

4 Stimuleren van sportdeelname

Ook in de komende beleidsperiode wil de gemeente bevorderen dat zoveel mogelijk inwoners uit alle groeperingen van de bevolking blijven sporten of gaan sporten. Het beleid om de sportdeelname van een aantal specifieke doelgroepen extra te stimuleren zal onverkort worden doorgezet. De breedtesportimpuls biedt daarnaast de kans ook andere publieks-groepen te bereiken, zoals de groeiende categorie ongebonden sporters. De kwaliteit van het sportaanbod zal meer aandacht krijgen om verantwoord sporten onder deskundige begeleiding te waarborgen.

4.1 Doelgroepenbeleid

De inzet van het sportbeleid, zoals geformuleerd in deze nota, is de sportdeelname in Tilburg met ruim 10% te verhogen. Het gaat daarbij zowel om sport in verenigingsverband als om ongebonden sport, zoals skaten of joggen in het bos. De lijn vanuit het verleden doortrekkend, kiest de gemeente ervoor om ook de komende jaren in sportstimulering het accent te leggen op een aantal specifieke doelgroepen. De bedoeling is om met name de jeugd en mensen ouder dan 55 jaar, allochtone inwoners en mensen met een handicap aan het sporten te krijgen: groepen die zonder extra stimulans niet of nauwelijks in beweging komen. Instrumenten daartoe zijn o.a. doelgroepspecifieke projecten via BOTS, sportstimuleringsubsidies en de breedtesportimpuls.

Het Bureau Ondersteuning Tilburgse Sport (BOTS) heeft het doelgroepenbeleid de afgelopen jaren gestalte gegeven in een aantal projecten: Jeugd in Beweging, Meer Bewegen voor Ouderen en het regionale project Aangepast Sporten voor mensen met een handicap.

Doelgroepspecifieke projecten voor allochtonen ontbreken nog, maar wel wordt in het kader van het Buurtsportproject en het 55+project specifieke aandacht gegeven aan respectievelijk allochtone jeugd en ouderen. De doelgroepprojecten hebben de afgelopen jaren zeker hun vruchten afgeworpen. De ervaring heeft echter geleerd dat voor een gericht doelgroepenbeleid méér nodig is dan een vrijblijvende samenwerking met betrokken (sport)organisaties. Om effectief te zijn is een integrale benadering noodzakelijk, met een strakke regie en voor alle partijen duidelijk omliggende taken en verantwoordelijkheden.

Speciale aandacht is nodig om de sportdeelname onder jongeren en allochtonen in de komende vier jaar te kunnen verhogen. Om meer inwoners van buitenlandse afkomst bij sport te betrekken is het noodzakelijk dat sportverenigingen ook allochtoon kader krijgen. Samen met de categorale organisaties zal via wervingsprogramma's getracht worden allochtone inwoners in kaderfuncties te interesseren en op te leiden.

De medewerking van het reguliere basis- en voortgezet onderwijs blijft onontbeerlijk als het gaat om het versterken van de bewegingscultuur onder de jeugd. Tijdens maar ook na schooltijd kunnen de scholen gezond bewegen stimuleren. Van scholen zal gevraagd worden hun sportaccommodaties open te stellen voor naschoolse opvang en mee te werken aan kwalitatief goede sport-

activiteiten in het kader van Jeugd in Beweging en het buurtsportwerk. De intrede op termijn van vakdocenten lichamelijke oefening kan eveneens een belangrijke meerwaarde leveren aan sport 'na school'.

Om die groepen van de bevolking aan het sporten te krijgen die daarin tot dusver achterblijven is ook versterking van de sportinfrastructuur noodzakelijk.

Sportvoorzieningen dienen laagdrempelig, betaalbaar, en goed bereikbaar zijn: goed gespreid over de stad en het liefst zo dicht mogelijk in de buurt van de gebruiker

4.2 Ruim baan voor ongebonden sporters

Naast aandacht voor de bestaande doelgroepen zullen we ons de komende jaren ook concentreren op andere doelgroepen dan wel segmenten van de eerder genoemde doelgroepen. Vernieuwing en differentiatie van het sportaanbod staan daarbij centraal. Zo zal er een adequaat stimuleringsprogramma voor Tilburgse ongebonden sporters geïnitieerd moeten worden. De tijd dat sportieve activiteiten alleen maar keurig geordend plaatsvonden, binnen verenigingsverband in de avonduren en het weekend, ligt achter ons. Mede als gevolg van de steeds sterkere 24-uurs economie willen mensen ook op heel andere momenten gebruik kunnen maken van voorzieningen als een zwembad of sporthal. Bovendien zijn psychosociale factoren zoals het streven naar een goede conditie of gewichtsafname vaker de drijfveren achter sportdeelname dan competitie in verenigingsverband, zoals vroeger. Een probleem bij het creëren van een goed aanbod is dat ongebonden sporters met hun variëteit aan wensen voor beleidsmakers moeilijk in te kaderen zijn. Toch is het mogelijk om ook het ongebonden sporten te stimuleren, bijvoorbeeld door een (wandel)evenement te organiseren. Sportverenigingen worden nadrukkelijk uitgenodigd om ook voor deze substantiële groep sporters activiteiten te organiseren, aangezien zij bij uitstek beschikken over kennis van sportbeoefening en -organisatie. Sport die op de juiste wijze wordt aangeboden vergroot het plezier en bevordert de continuïteit van deelname. Het is wellicht een optie binnen sportverenigingen aparte afdelingen in te richten waar gesport kan worden zonder de reguliere verenigingsverplichtingen. Ook samenwerkingsverbanden tussen sportverenigingen, Sportbedrijf Tilburg en ongebonden sporters zijn denkbaar. Zo zou ongebonden sporters de mogelijkheid geboden kunnen worden om ook tijdens prime time te sporten in de gemeentelijke sportaccommodaties.

Instrumenten voor Sportstimulering

4.3 Sportsubsidies

Vanaf 2000 hanteert Tilburg een subsidiesysteem om sportdeelname van de beoogde doelgroepen gericht te stimuleren. De gemeente verstrekt subsidie aan sportverenigingen voor hun jeugdleden, oudere leden, allochtonen en voor leden met een handicap.

Aangezien een onderzoek (1998) uitwees dat de gemeentelijke sportsubsidies niet altijd het bedoelde effect sorteerden en/of niet altijd voor de beoogde doelgroep werden ingezet, is het bestaande subsidiesysteem op (knel) punten bijgesteld. Zo zal er o.a. méér dan voorheen gelet worden op de kwaliteit van het sportaanbod. Om de gewenste sportkwaliteit te waarborgen zullen subsidies voortaan worden gekoppeld aan de BOTS-projecten. Ook stelt de gemeente middelen beschikbaar aan sportverenigingen om sporttechnisch- en organisatiekader te werven en op te leiden

En Breedtesportimpuls

Breedtesport is een paraplueterm voor alle soorten sportbeoefening, met uitzondering van topsport. Het kan dus variëren van een baantje trekken in het zwembad of een uurtje fitness tot lidmaatschap van een tennisclub of deelname aan de volleybalcompetitie.

Tilburg kan de komende zes jaar rekenen op 0,8 miljoen euro van de rijksoverheid in het kader van de zogenaamde breedtesportimpuls: extra middelen die het ministerie van VWS beschikbaar stelt om de breedtesport op lokaal niveau te stimuleren. De gemeente Tilburg voegt zelf ruim 1,45 miljoen euro toe aan dit bedrag, zodat het sportleven in de stad een financiële injectie van in totaal 2,25 miljoen euro wacht, een en ander in samenhang met het MIOP en Grote Stedenbeleid. De gelden die uit de breedtesportimpuls beschikbaar komen zullen voornamelijk worden ingezet voor de sportdeelname van de reeds eerder genoemde doelgroepen, de ongebonden sporters, ondersteuning van buurtsport en de activiteiten van sportverenigingen. De breedtesportimpuls, getiteld Tilburg Breed Sportief, omvat een achttal projecten die de sportdeelname in de komende zes jaar omhoog moeten stuwten. Na deze periode zal de balans worden opgemaakt om vast te stellen welke projecten het meest effectief zijn geweest.

▪ Sportplekken en Sportactiviteiten in de buurt

Verbeteren van leefbaarheid en veiligheid begint in de eigen wijk. Doel is een goede kwaliteit van basisvoorzieningen en sportvoorzieningen en activiteiten dicht bij huis.

Buurtbewoners, wijkorganisaties en sportverenigingen kunnen sporttoestellen en/of subsidie aanvragen voor sportactiviteiten in de buurt.

▪ Meer bewegen voor allochtone ouderen

Opstarten van een aantal bewegingsgroepen voor 50+ allochtonen voor een actiever en gezonder bestaan. Met (werven van) kaderleden en voorlichters uit eigen allochtone kring hopen we toegang te krijgen tot deze vrij moeilijk bereikbare doelgroep.

▪ Jeugd in Beweging

Analysen en verbeteren van bewegingsaanbod op basisscholen

▪ Brede school en sport

Brede scholen vervullen een belangrijke functie in achterstandsbestrijding. Het sportproject voorziet in een intensieve begeleiding van jongeren in de overgangsjaren tussen basis- en voortgezet onderwijs. Het doel is in te spelen op individuele sportinteresses van de deelnemers, om te bewerkstelligen dat ze het sporten ook op latere leeftijd doorzetten.

▪ Vangnet schoolzwemmen

Het doel is leerlingen die ook na het schoolzwemmen niet voldoende zwemvaardigheid hebben opgedaan, minstens aan een A-diploma te helpen

▪ Sportstimuleringsubsidies

Voor lokale sportverenigingen is het niet eenvoudig het hoofd financieel boven water te houden. De moderne sporter stelt hogere eisen dan vroeger en de snelle ontwikkelingen zijn voor de sportverenigingen niet altijd bij te houden. Om de sportverenigingen te ondersteunen zijn de sportstimuleringsubsidies met € 22.689 per jaar verhoogd.

▪ Ondersteuning ongebonden sport

Een poging om de traditionele openingstijden van sporthallen en zwembaden meer af te stemmen op het wensenpakket van de ongebonden sporters. Ook zal bekeken worden of ongebonden sporters wellicht gebruik kunnen maken van de faciliteiten van sportverenigingen.

4.4 Integraal en wijkgericht

Met een meer wijkgerichte aanpak zal BOTS zich er in de komende periode op toelagen sportactiviteiten meer 'op maat' en dicht in de buurt van de beoogde gebruiker aan te bieden. Hiertoe zal het Buurtsportproject worden gecontinueerd en in de breedte worden uitgebreid: d.w.z. gericht op andere doelgroepen dan jeugd vanaf 10 jaar. De buurtsportwerker zal een prominente rol gaan vervullen als spil in de wijken voor sport en sportieve recreatie. De samenwerking met het Tilburgse jongerenwerk dient te worden versterkt. BOTS zal daarnaast de sportclubs moeten helpen om hun positie in de wijken te versterken, zodat zij een bijdrage kunnen leveren aan het verbeteren van het woon- en leefklimaat in de wijk.

In de pas met de algemene strategie van de gemeente Tilburg zijn ook de sportprojecten van Tilburg Breed Sportief wijk- en buurtgericht. Een wijkgericht breedtesportproject zal mede aangestuurd worden door het betreffende gebiedsteam. Deze werkwijze biedt ook garanties voor de zo gewenste integrale aanpak: afstemming tussen sportprojecten en andere activiteiten zoals jongeren- en achterstandsbeleid. Om het draagvlak voor en effectiviteit van de breedtesportprojecten te optimaliseren streeft de gemeente naar intensieve

samenwerking met sportverenigingen en wijk- en buurtorganisaties. In die zin is de breedtesportimpuls in Tilburg vooral een aanzet voor nieuwe samenwerkingsverbanden op lokaal niveau. Van sportorganisaties, overheden, bedrijfsleven en media wordt medewerking

gevraagd om de breedtesport, vanuit een eigen verantwoordelijkheid tot een succes te maken. (Voor meer informatie verwijzen wij naar de nota Breedtesportimpuls Tilburg 2001-2006).

5 Topsportbeleid

Topsport was tot dusver primair een aangelegenheid van NOC*NSF, de sportbonden en de rijksoverheid. De laatste jaren krijgt topsport echter in toenemende mate een eigen plaats binnen gemeentelijk beleid. Dat geldt ook voor Tilburg. De achterliggende gedachte is dat topsport en breedtesport onlosmakelijk verbonden zijn en elkaar onderling versterken.

5.1 Zelfstandige plaats in sportbeleid

De topsport heeft vergelijkbare, intrinsieke waarden op het gebied van ontplooiing, sociale integratie en gezondheid als de breedtesport. Topsport heeft daarnaast een voorbeeldfunctie voor de samenleving en betekenis als inspiratiebron en ontmoetingsplek. Een betekenis die nog wordt versterkt door de enorme belangstelling die de media voor topsport tentoonspreiden. Als gevolg van de grote media exposure heeft het bedrijfsleven meer interesse gekregen voor sponsoring van topsport, die hierdoor verder kan professionaliseren. Topsport heeft een sterk bedrijfsmatig karakter gekregen en is in uitoefening te vergelijken met een volledige baan en veel minder met een intensieve vorm van vrijetijdsbesteding.

Het Tilburgse sportbeleid was tot dusver met name gericht op de breedtesport, terwijl de topsport slechts ad-hoc en incidenteel ondersteuning ontving. Vanaf 2001 zal topsport echter structureel een plaats in het gemeentelijk sportbeleid en -budget innemen. Deze beslissing is mede gestimuleerd door initiatieven als de oprichting van de Stichting Topsport Regio Tilburg en de Stichting Topsportopleiding Tilburg die de topsportklas van de Scholengemeenschap Koning Willem II organiseert. De gemeente Tilburg wil in samenwerking met deze en andere partners de komende jaren een beleid ontwikkelen, dat bijdraagt aan de optimale begeleiding van (aankomende) topsporters in Tilburg en omgeving.

Betekenis van topsport voor Tilburg:

- Stimulerend effect op de breedtesport: enthousiasmeert mensen om zelf te gaan sporten
- Impuls voor verenigingen die topsporters of topsportteams in huis hebben door de aanzuigende werking op breedtesporters
- Uitbreiding van de mogelijkheden voor passieve recreatie
- Completeert Tilburg als woon- en werkstad
- City promotion: Topsport profileert Tilburg als sportstad
- Genereert inkomsten uit onder meer horeca, verhuur en verkoop sportartikelen.

5.2 Randvoorwaarden voor topsportbeleid

- *De basis voor topsport wordt gevormd door een goed functionerende en geoutilleerde breedtesport.*
- *Realiseren van één centrale organisatie Platform Topsport*

Centrale voorwaarde voor (top)sportsucces is krachtenbundeling van alle actoren in de topsport. De intentie is in Tilburg een overkoepelende organisatie op te richten, die de topsport in de breedste zin van het woord ondersteuning biedt. Een organisatie, die alle partijen die zich (in)direct met topsport bezighouden in zich verenigt, en alle activiteiten op topsportgebied, inclusief topsport-

evenementen coördineert. Samengebalde expertise en ervaring vergroot de effectiviteit en efficiëntie van het beleid, terwijl reeds gebleken is dat het bedrijfsleven een dergelijk 'centraal loket' zeer waardeert.

De koppeling van de breedtesport - topsport mag zeker niet worden losgelaten.

Bekeken wordt nog welke rol de Tilburgse Sportraad bij de uitbouw van de topsport kan spelen.

▪ *Infrastructuur voor topsport*

Zonder adequate accommodaties en faciliteiten is het nauwelijks mogelijk om daadwerkelijk inhoud te geven aan een topsportbeleid. Bij gebrek aan goede voorzieningen zullen lokale verenigingen en getalenteerde sporters naar locaties buiten de gemeentegrenzen uitwijken, terwijl die drempel voor anderen net te hoog kan zijn. In beide gevallen gaat een potentieel aan topsport voor Tilburg verloren. Ook het omgekeerde is het geval: de aanwezigheid van goede topsportvoorzieningen heeft een aanzuigende werking op de vestiging van (potentiële) topsporters, verenigingen en coaches in Tilburg.

▪ *Sponsoring*

Veel topsporters en topsportverenigingen hebben grote moeite om sponsors te vinden. Hoewel sportverenigingen in een steeds professionelere omgeving functioneren zijn ze zelf vaak financieel en organisatorisch kwetsbaar. Het topsportbeleid in Tilburg zal daarom zowel moeten bijdragen aan het ondersteunen van sponsorwerving als aan organisatieverbetering van de Tilburgse (amateur)verenigingen op topniveau.

▪ *Een provinciebrede, bovenlokale aanpak is noodzakelijk voor een efficiënte en effectieve begeleidingsstructuur voor topsport.*

Het topsportbeleid in Noord-Brabant zou een coherent geheel moeten gaan vormen, waarbij de stedelijke ontwikkelingen op elkaar zijn afgestemd. De manier waarop men per gemeente de ondersteuning van topsport wil invullen kan dan structureel en in onderlinge samenhang worden vormgegeven. Bij het ontwikkelen van een structuur voor topsport is het van belang aansluiting te zoeken bij de bestaande, historisch gegroeide sportcultuur in een stad of regio. Op die manier kan overlap in het Brabantse topsportbeleid en onnodige concurrentie worden voorkomen.

5.3 Topsportbeleid in Tilburg

De topsport dient vanuit de basis verder geprofessionaliseerd en ondersteund te worden, te beginnen bij de individuele topsporter en vereniging. Gemeentelijk topsportbeleid kan sportverenigingen die zowel de breedtesport als de topsport willen bedienen helpen de spanning te verminderen als gevolg van de verschillende eisen die de beide vormen van sportbeoefening aan de organisatie stellen.

Het gemeentelijke topsportbeleid zal vorm krijgen binnen het netwerk van relaties dat is opgebouwd voor de begeleiding van de (aankomende) topsporter. De organisatie van de topsport is in de eerste plaats de verantwoordelijkheid van de sportwereld zelf. De gemeente is aan zet waar het gaat om het scheppen van de juiste voorwaarden voor topsport, zoals een goede sportinfrastructuur en het van jongs af stimuleren van sportdeelname onder de bevolking. Om haar rol als facilitator naar behoren te kunnen uitvoeren is samenwerking met en steun van derden voor de gemeente onontbeerlijk. Naast de rijksoverheid, verenigingen en organisaties wordt ook in toenemende mate steun verwacht van het bedrijfsleven.

Doelstellingen:

- 1 Het realiseren van een kwalitatief hoog aanbod van faciliteiten die direct of indirect met de beoefening van topsport te maken hebben.
 - Aankomende topsporters moeten in een topsportklas in de gelegenheid gesteld worden om een schoolopleiding te voltooien. Momenteel wordt onderzocht welk bedrag deze topsportklas in de toekomst nodig heeft voor gebruik van de gemeentelijke sportaccommodaties.
- 2 Aandacht voor de voorbeeldfunctie van de topsport.
- 3 Een adequate introductie van sport bij kinderen en jongeren.
- 4 Streven naar optimale sportkwaliteit door werven, opleiden en toetsen van sporttechnisch- en bestuurlijk kader.
- 5 Professionaliseren van de sponsorwerving bij zowel individuele sporters als sportverenigingen. Realiseren van een bedrijvennetwerk rondom topsport.
- 6 Topsportevenementen aantrekken in Tilburg
Topsportevenementen kunnen alleen worden georganiseerd als er een vitaal topsportklimaat (sporters en accommodaties) in de stad is, terwijl omgekeerd ook een topsportklimaat alleen tot ontwikkeling komt als er af en toe speciale evenementen worden georganiseerd.

Voor een bescheiden topsportbeleid is een totaalbedrag van € 136.134,- gevraagd, te weten € 45.378,- door de stichting Topsport Regio Tilburg (begeleiding van aankomend topsporttalent) en € 90.756,- door de stichting Topsportopleiding Tilburg (topsportklas Koning Willem II College). Gelet op de financiële mogelijkheden krijgt de Stichting TRT jaarlijks € 38.571,- en de Stichting Topsportopleiding Tilburg € 15.000,- als bijdrage in de te huren sportaccommodaties. Vooralsnog alleen voor het jaar 2002 krijgt deze stichting € 10.000,- extra. De reeds eerder uitgesproken wens tot samenwerking moet in de komende jaren geïntensiveerd worden.

Sport daar draait het om

6 Instandhouden van verenigingsstructuur

De gemeente zal de sportverenigingen, als pijlers van het sportieve leven in Tilburg, op diverse manieren ondersteuning blijven bieden. Samenwerking op bestuurlijk en technisch gebied en het aantrekken van kader en vrijwilligers is voor alle sportverenigingen onontbeerlijk.

6.1 Inleiding

Tilburg herbergt een groot en gevarieerd aantal verenigingen, waarbij in totaal circa 30.000 leden aangesloten zijn. De verenigingsstructuur is - historisch verklaarbaar - sterk versnipperd: elke parochie zijn eigen sportvereniging. Tot de kerntaken van een sportvereniging behoren training en organisatie van de competitiesport, bevorderen van sociale binding en discipline en het ondersteunen van potentieel topsporttalent.

De mate van gemeentebemoeienis met sportverenigingen is wisselend. Sporten die zich richten op een kapitaal-krachtige doelgroep (tennis, golf) en sporten die geen/of weinig accommodatiekosten hebben, zijn bijvoorbeeld over het algemeen selfsupporting. Daarnaast zijn er verenigingssporten - met name de traditionele teamsporten - die zonder overheidssteun hetzij niet kunnen bestaan dan wel een minder groot bereik zouden hebben.

De driehonderd sportverenigingen in het Tilburg zijn en blijven de prominente sportaanbieders. De organisatiegraad, het vrijwillig kader, het sociale verband en de betaalbaarheid voor leden bieden garanties voor een goed sportaanbod. De kwaliteit van de sportclubs staat echter door allerhande ontwikkelingen onder druk. De behoefte van de sporter wijzigt, de concurrentiepositie van sportclubs verzwakt en de druk op vrijwilligers neemt toe. Daarnaast kampt een groot aantal sportverenigingen met financiële problemen, die vaak samenhangen met de accommodatielasten.

6.2 Samenwerking wenselijk

Om adequaat in te spelen op de recente ontwikkelingen op sportgebied, waaronder de consumptieve vraag van de moderne, individualistisch ingestelde sporter, zal voor een aantal verenigingen enige vorm van schaalvergroting waarschijnlijk onontkoombaar zijn.

De gemeente zou het dan ook op prijs stellen als er tussen een aantal verenigingen een nauwere samenwerking tot stand zou komen, die op termijn wellicht kan resulteren in volledig organisatorisch samengaan. Dit kan zowel profijtelijk zijn voor verenigingen die dezelfde sportsoort aanbieden als voor verenigingen die verschillende sporten aanbieden.

Voordelen zijn:

- efficiëntere benutting van sportaccommodaties
- meer mogelijkheden voor promotie en marketing
- een sterker, gevarieerder activiteitenpakket in het kader van projecten zoals het buurtsportwerk
- meer mogelijkheden om topsporttalent vast te houden
- kans om grotere evenementen aan te trekken.
- betere werving en inzet van vrijwilligers en mogelijkheden om werkgelegenheid te creëren

- professionalisering van de organisatie, waaronder administratie-automatisering

6.3 Gemeentelijke ondersteuning

- Dienstverlening aan sportverenigingen door BOTS
- Sportstimuleringsubsidies voor verenigingsleden die behoren tot de specifieke doelgroepen. Bezien zal worden of een verdere verschuiving van de percentages voor basissubsidie en plussubsidie voor de jeugd (nu 70 / 30) tot een grotere effectiviteit kan leiden.
- Subsidie in kader van de breedtesportimpuls, voor die verenigingen die extra activiteiten ontplooiën op het gebied van sporten in de buurt, school en sport, sportactiviteiten voor allochtonen en sporten buiten clubverband.
- Helder en betaalbaar tariefstelsel voor huur van sportaccommodaties
- Eén sportloket waar verenigingen met al hun vragen en problemen terecht kunnen.

6.4 Vrijwilligersbeleid

Naar schatting doet in Tilburg zo'n 20% van de inwoners van 18 jaar en ouder vrijwilligerswerk. Een kleine 20% van het totaal (ruim 5000 personen) verricht vrijwilligerswerk in de sportsector. Zowel uit onderzoek als uit gesprekken met vertegenwoordigers van de sportverenigingen komt naar voren dat het steeds moeilijker wordt de vrijwilligers te vinden, die zo nodig zijn om alle voorkomende werkzaamheden uit te voeren. Oorzaken hiervan zijn de emancipatie van vrouwen (vaker een betaalde baan i.p.v. vrijwilligerswerk) een geringer animo onder jongeren, groei van de ongebonden sport en de steeds hogere kwaliteitseisen waaraan vrijwilligers moeten voldoen. De verwachting is overigens niet dat het aantal vrijwilligers afneemt, maar dat zij minder arbeidsintensieve taken en meer korte, afgeronde taken willen vervullen.

De formule die gangbaar is binnen het landelijke Project Professionalisering in de Nederlandse Sport (PRINS), te weten het aanstellen van verenigingsmanagers om de sportverenigingen organisatorisch te versterken, verdient dan ook in Tilburg serieuze aandacht. Onderzocht zal worden of vanuit de bestaande budgetten geld vrijgemaakt kan worden om verenigingen gedurende één tot maximaal drie jaar hiervoor een financiële ondersteuning te geven. In de nota vrijwilligersbeleid die in 2001 verschijnt, zal dit idee verder uitgewerkt worden. Verder wijzen we er op dat ook het inschakelen van studenten van sportopleidingen een goede en betaalbare oplossing kan zijn voor het gemis aan kader. Met diverse sportopleidingen binnen haar grenzen heeft Tilburg wat dat betreft een bevoorrechte positie.

7 Sportaccommodaties

Een kwestie van capaciteit en kwaliteit

Doel van het accommodatiebeleid was en blijft een aanbod te realiseren dat in spreiding, omvang en kwaliteit is afgestemd op de eisen van de moderne sporter. Hoewel de infrastructuur de afgelopen jaren met een aantal kwalitatief hoogwaardige accommodaties is versterkt, blijkt er op bepaalde punten toch nog te weinig 'ruimte om te sporten'.

7.1 Sport vereist ruimte

Het (maatschappelijke) belang van sport vraagt om voldoende, kwalitatief goede accommodaties, op een voor hun functie geschikte locatie. Werden sportvelden vroeger onder invloed van grondprijzen, uitbreidingsprojecten en het compacte stad beleid vooral aan de rand van de stad geplaatst, inmiddels is men tot het inzicht gekomen dat sport- en spelvoorzieningen in de directe woonomgeving van essentieel belang zijn voor het stedelijke leefklimaat. Daar komt bij dat het groeiende aantal sportende ouderen behoefte zal hebben aan gevarieerde sportvoorzieningen 'om de hoek'. In de toekomst zal zeker ook gestudeerd moeten worden op de combinatie van sport met het gebruik van de openbare ruimte en groen. Niet alleen vanwege het gebrek aan ruimte, maar ook uit oogpunt van recreatie en een efficiënter onderhoud van voorzieningen. Niet voor niets is er de laatste jaren op landelijk niveau vanuit ruimtelijke ordening meer en meer aandacht voor sport. Ook op lokaal niveau zal sport in de toekomst als volwaardige gesprekspartner betrokken moeten worden bij de inrichting van de stad. En wel vanaf het moment dat er een structuurplan of ontwikkelingsschets in wording is. Ten behoeve van de integratie van sport in het ruimtelijk beleid zal een werkgroep worden geformeerd, waarin zitting hebben met de afdelingen sport, ruimtelijke inrichting, structuurplanning, stedenbouw en het Sportbedrijf eventueel aangevuld met afdelingen zoals groen en verkeer. Deze werkgroep dient tevens toe te zien op het gebruik van het niveau-model (zie 7.3).

7.2 Accommodatiebeleid

Het accommodatiebeleid in Tilburg omvat:

- bouw en exploitatie van gemeentelijke binnen- en buitensportaccommodaties, die tegen een gesubsidieerd, niet kostendekkend tarief beschikbaar worden gesteld aan sportverenigingen en individuele sporters.
- medewerking aan het totstandkomen van accommodaties in de particuliere sector, (bijvoorbeeld via erfpacht- of eigendomscontracten) voor zover die passen in het gemeentelijk beleid op sportgebied en de ruimtelijke ordening.

Nieuwe voorzieningen zullen over het algemeen in nieuwbouwwijken worden gerealiseerd. Zijn de voorzieningen noodzakelijk, dan zullen er extra middelen voor beschikbaar moeten komen. In geval van overcapaciteit zal de nieuwe aanwinst echter ten koste gaan van capaciteit in bestaande voorzieningen (denk aan sportvelden). Bij sanering zullen de buurtsportvoorzieningen waar mogelijk worden ontzien. Minder volledig benutte sportvoorzieningen kunnen immers, afhankelijk van ligging, aard en

sportsoort, in een bepaald gebied toch een belangrijke functie vervullen. Blijvende aandacht zal uitgaan naar accommodaties voor breedtesport -bij voorkeur laagdrempelig en dicht bij de gebruikers-, competitiesport en topsport.

7.3 Stand van zaken

Op het punt van accommodaties is in Tilburg een goed niveau aan voorzieningen gerealiseerd. Uit stadsmarktonderzoek blijkt dat zo'n 70% van de Tilburgers het aantal sportvoorzieningen voldoende gevarieerd vindt en er bovendien grote waardering voor heeft. Natuurlijk blijven er onderdelen die verbetering behoeven. Een overzicht van buiten naar binnen.

7.3.1 Buitensportaccommodaties

Onder buitensportaccommodaties verstaan we alle niet overdekte accommodaties voor buitensporten, zoals sportvelden, kunstgrasvelden voor hockey, tennis- en atletiekbanen en een wielercircuit. Openlucht zwembaden vallen niet in deze categorie.

Als gevolg van herstructureringsoperaties is er op de meeste locaties momenteel geen sprake meer van substantiële overcapaciteit aan velden of banen. Mocht in de toekomst verdere inkrimping van buitensportaccommodaties noodzakelijk blijken, dan zullen daarvoor andere, meer ingrijpende beleidsmaatregelen noodzakelijk zijn. Hierbij valt te denken aan het terugbrengen van het aantal verenigingen, bundeling van kleine accommodaties tot grotere complexen, verhoging van de bespelingsnorm of nieuwe (kunstgras)structuren voor sportvelden. Indien zo'n situatie zich voordoet, zal het meest geschikte scenario uiteraard met de direct betrokkenen worden uitgewerkt.

Met name voor de buitensport is de gemeente op zoek naar nieuwe locaties, die op de korte, middellange en lange termijn voor sportbeoefening beschikbaar kunnen komen. Bij het formuleren van beleid t.a.v. (nieuwe) locaties voor sportaccommodatie baseren we ons op twee, onderling samenhangende onderzoeksrapporten, te weten 'Sport en Ruimte' dat handelt over locatieplanning van sportaccommodaties (Bellemakers, Tilburg, 2000) en 'Zoeklocatie Sportvelden', een onderzoek naar potentiële locaties voor de vestiging van sportvoorzieningen in Tilburg (Stadszaken/Structuurplanning, 2001).

Gezien de opbouw van Tilburg in stadswijken lijkt het in 'Sport en Ruimte' genoemde niveau-model voor Tilburg het meest geschikte uitgangspunt voor toekomstig locatiebeleid. Dit model onderscheidt drie categorieën

voorzieningen, die elk een eigen verzorgingsgebied hebben. Door de verdeling in drie verzorgingsniveaus ontstaan er ook drie niveaus om de voorzieningen te spreiden.

- wijkvoorzieningen, die bestaan uit trap- en speelveldjes, jeu de boules banen en andere kleinschalige voorzieningen in de buurt
- bovenwijkse voorzieningen, waaronder sportvelden en sporthallen, die ook een functie vervullen voor omringende wijken
- grootstedelijke voorzieningen, die een functie hebben voor de hele stad of regio, zoals een voetbalstadion, een atletiekbaan, een ijsportcentrum of een gespecialiseerde voorziening zoals een honk- en softbalveld.

Volgens het niveau-model dienen buitensportaccommodaties, met uitzondering van accommodaties met een grootstedelijke functie, te worden aangemerkt als bovenwijkse voorzieningen. Sporters bezoeken deze accommodaties niet dagelijks, maar wel regelmatig. De velden dienen uiteraard goed bereikbaar te zijn, met name per fiets en in mindere mate per auto. Uit oogpunt van mobiliteit verdient het voorkeur de sportvelden een centrale plaats in de wijk te geven. Veel buitensportcomplexen zijn bij een of meer verenigingen in gebruik, zodat de weerstand tegen recreatief medegebruik vaak hoger zal zijn. Een combinatie met groen en de openbare ruimte is hier dus moeilijker te realiseren. De grootstedelijke voorzieningen zoals het Willem II stadion, het Recreatiebad Stappegoor, het IJssportcentrum Tilburg, de atletiekbaan en golfbaan Prise d'Eau hebben behalve voor de stad ook betekenis voor de regio. Door deze accommodaties aan de rand van de stad te plaatsen, aan grotere uitvalswegen, ontstaat er geen overlast in woonwijken. Hoewel de auto het transportmiddel bij uitstek zal zijn, moeten deze complexen eveneens goed bereikbaar zijn per fiets of openbaar vervoer.

In het project 'Zoeklocatie Sportvelden' vormden de vestigingsvoorwaarden uit 'Sport en Ruimte' harde criteria om een aantal potentiële locaties voor sportvoorzieningen op

geschiktheid te toetsen. Het traject ten behoeve van de politieke besluitvorming hierover zal binnenkort worden opgestart.

In de sector buitensportaccommodaties zijn er tevens wensen op het gebied van renovatie c.q. verbetering van het handbalveld annex inline hockeyveld op De Kluit. De kosten bedragen € 136.134,-. Daarvan waren € 40.840,- al meegenomen in de inhaalslag sportaccommodaties (zie ook paragraaf 7.4 en bijlage 1), maar hieraan is een lagere prioriteit toegekend. Echter wil men op het hoogste niveau kunnen blijven spelen dan is meer nodig dan het vervangen van de top laag, te weten overkapping, goede en veilige boarding en beton in plaats van asfalt. Wellicht kan deze ingreep via de herinrichting van De Kluit en Centaurusweg gerealiseerd worden ten laste van het Herstructureringsfonds Sport. Een andere, al jarenlang gekoesterde wens is het realiseren van een motorcrossterrein. Nog los van de planologische en milieutechnische aspecten is hier echter momenteel geen geld voor beschikbaar en zal aan dit project geen prioriteit worden gegeven.

In het Tilburgse Sportpark aan de Goirleseweg bevinden zich een aantal belangrijke sportvoorzieningen, zoals het Willem II voetbalstadion, de Stadssporthal en hockeyvelden. In het daaraan grenzende gebied Stappegoor, geoormerkt als 'sport en leisure bestemming', bevinden zich een recreatiebad en het IJssportCentrum, terwijl hier voorts een bioscoop en beursgebouw zijn gepland. Het is te verwachten dat het gebied Stappegoor binnen niet al te lange tijd uitgroeit tot een compleet vrijetijds-, evenementen- en congresgebied, waarin mogelijk ook een sportcampus van de Tilburgse sportopleidingen een plaats krijgt. Het is meer dan wenselijk om de verschillende ontwikkelingen binnen de in elkaar overlopende sportgebieden Sportpark-Stappegoor in samenhang met elkaar te begeleiden.

Recente ontwikkelingen in dit gebied zijn:

- Ontwikkelingen op het gebied van sport en evenementen

in het gebied Stappegoor zullen ruimtelijke consequenties hebben voor het sportpark Goirleseweg, met name voor de huisvesting van de Honk- en Softbalclub Tilburg.

- ROC Midden Brabant, die de MBO-opleiding Sport en Bewegen verzorgt, is voornemens om deze leergang uit te breiden. Als gevolg hiervan ligt er een claim tot uitbreiding van de sportvelden in het gebied. Het ROC heeft aangegeven tenminste 10 sportvelden nodig te hebben om het onderwijs volwaardig te laten verlopen. Ook zou de Stadssporthal moeten worden uitgebreid.
- Als de plannen voor kantoorruimte en woningen van de voetbalvereniging Willem II doorgaan, dient er een andere locatie gevonden te worden voor de 3 oefenvelden van Willem II. Willem II is zelfstandig op zoek naar een alternatieve locatie voor de oefenvelden buiten het gebied Stappegoor.
- De fusiegedachte tussen de Hockeyclubs Forward en Tilburg neemt steeds vastere vormen aan. Indien de fusie resulteert in een clustering van de velden in het gebied Stappegoor, betekent dit een ruimtelijke claim voor maximaal 7 hockeyvelden.
- De Stichting Topsport Regio Tilburg heeft geopperd de Stadssporthal te herstructureren tot topsporthal.
- Uitbreidingsplannen van het Recreatiebad Stappegoor en het IJssportcentrum Tilburg zijn in voorbereiding.
- Onderzoek naar de haalbaarheid van een sportcampus op het Stappegooterrein. Dit zou ten koste kunnen gaan van de tennisbanen die tegen de Stadssporthal aan liggen.

Aanpassingen in het genoemde sportgebied brengen uiteraard grote investeringen met zich mee. Pas als alle onderdelen definitief bekend zijn en tot nieuwe indelingen c.q. verplaatsingen hebben geleid kan een realistisch beeld ontstaan van investeringskosten en daarvan afgeleide exploitatielasten.

Tot die tijd wordt er met een 'PM post' gewerkt.

7.3.2. Accommodaties voor binnensport, zwemmen en ijssport

De infrastructuur voor binnensport, zwemmen en ijssport omvat een scala aan goede voorzieningen, maar vertoont ook nog enkele hiaten. Zo is er niet voldoende zwemwater en ijsvloeroppervlak voorhanden, wat uitbreiding noodzakelijk maakt. Tevens zou er minimaal één sporthal bij moeten komen om te kunnen voldoen aan de vraag naar binnensportaccommodatie van de sportopleidingen in het algemeen en van verenigingen op prime time. Voorts dient een voor alle partijen aanvaardbare oplossing gevonden te worden voor korfbal en handbal, twee (zaal) sporten die hoewel ze gedeeltelijk buiten worden beoefend toch een compleet seizoen beslag leggen op de zaalaccommodatie. Ook dient bekeken te worden in hoeverre de topsport uit de voeten kan met de accommodatie die in Tilburg beschikbaar is.

■ Sporthallen

In aanvulling op de bestaande voorzieningen zullen sporthallen in principe alleen naar zogenaamde groeiwijken gaan. De Stadssporthal, gelegen in het Sportpark Goirleseweg, is de afgelopen jaren gerenoveerd. In het licht van de herinrichting van het Sportpark/Stappegoor-

gebied zal de gemeente meewerken aan een onderzoek naar de haalbaarheid van transformatie van de Stadssporthal tot een topsporthal, zoals de Stichting Topsport Tilburg voorstaat.

Enige jaren terug heeft de gemeente planologisch medewerking verleend aan het ontwerp van een sporthal voor handbal en korfbal op het sportcomplex Rauwbraken. Deze voorziening is om financieel-technische redenen bij de betrokken verenigingen White Demons en OJC '98 nog niet daadwerkelijk gerealiseerd. Aangezien de gemeente nog steeds positief staat tegenover de komst van een overdekte voorziening in dit gebied, zullen wij onderzoeken of een combinatie met volleybal de 'draagkracht' voor dit complex zou vergroten. Er is namelijk een tendens naar bundeling van de volleybalactiviteiten in Tilburg, zowel uit sporttechnische als financiële overwegingen. Met name de accommodatiehuur is voor de verenigingen steeds moeilijker op te brengen. Gemeenschappelijke exploitatie van een nieuwe hal voor hand-, korf- en volleybal zou mogelijk tot lastenverlichting kunnen leiden. In deze ontwikkelingen moet uiteraard ook de korfbalvereniging in het westen van de stad betrokken worden.

In bovenstaande ontwikkelingen zal de gemeente slechts een zeer bescheiden financiële rol spelen, omdat indooraccommodaties voor korfbal en handbal tot het particulier initiatief behoren. Dit geldt evenzo voor een eventuele nieuwe sporthal bij de Stadssporthal. Deze zal met name vanuit het sportonderwijs gefinancierd moeten worden.

■ Gymnastiekzalen / sportzalen

Naast een tiental gemeentelijke gymzalen is er in Tilburg een groot aantal gymzalen verbonden aan de scholen voor bijzonder onderwijs. Overdag zijn deze zalen in gebruik voor onderwijs-doeleinden, 's avonds wordt er door verenigingen en particulieren gebruik van gemaakt.

Sommige verenigingen hebben behoefte aan aangepaste voorzieningen (gymnastiekverenigingen bijvoorbeeld aan een afsluitbare ruimte voor toestellenopslag), maar die zijn niet overal aanwezig, zodat de verenigingen er zelf voor moeten zorgen. Het beleid om in nieuwbouwwijken waar mogelijk gymzalen voor onderwijs in een (gemeentelijke) sporthal te incorporeren, zal ook de komende jaren van kracht blijven.

De sport- en (gemeentelijke) gymzalen voorzien in de bestaande behoefte. De piekbehoefte die zich hier en daar op doordeweekse avonden en in de winterperiode voor doet, zal voor een deel kunnen worden opgevangen door particuliere accommodaties en schoolgymzalen.

Het onderwijs investeert in gymzalen. Aanvulling op het exploitatiebudget is alleen nodig wanneer Sportbedrijf Tilburg een gymnastiekzaal in exploitatie neemt i.v.m. gebruik door niet onderwijsgebonden verenigingen of sportgroepen. Een kostenraming is vooralsnog niet noodzakelijk.

■ Zwembaden

In 1995 heeft in Tilburg een herstructurering van de zwembaden plaatsgevonden. Twee binnenbaden (Ringbaan Oost en West) en een buitenbad (Friezenlaan) werden gesloten. Geopend werden het vernieuwde zwembad Drieburcht in Tilburg Noord, het zwembad in de Reeshof als onderdeel van het gelijknamige Indoor Sportcentrum en het Recreatiebad Stappegoor, dat ook over een buitenbad beschikt. In opdracht van de gemeente heeft het adviesbureau 'Sports and Leisure Group' wensen en mogelijkheden m.b.t. zwemfaciliteiten in Tilburg in kaart gebracht. Gerelateerd aan de landelijke norm heeft Tilburg, inclusief de stadsdelen Berkel-Enschot en

Udenhout, met twee extra baden in Reeshof en Stappegoor, zoals Sports & Leisure aangeeft, voldoende zwemwater om tot 2020 in de behoefte van haar bevolking te kunnen voorzien. Om tot een evenwichtig aanbod te komen zullen alle zwemcomplexen bij de uitbreiding worden betrokken.

Het grootste knelpunt blijkt het zwembad Reeshof, dat voor alle activiteiten, maar met name voor de elementaire zwemlessen en het recreatieve gebruik door (jonge) gezinnen een te kleine capaciteit heeft. Vandaar dat aan uitbreiding van zwemwater in Reeshof de hoogste prioriteit is gegeven.

Om tot een verdubbeling van het zwemwater in Reeshof te komen is in de begroting 2002 een investeringsbijdrage opgenomen van € 4,5 miljoen. Voor de exploitatie van deze uitbreiding is vanaf 2004 € 0,77 miljoen per jaar geraamd.

Ook Recreatiebad Stappegoor kampt met problemen. Hier is het zaak de attractiewaarde van het recreatiebad te vergroten, zowel voor de oudere jeugd als voor peuters en kleuters. Gelet op wensen van verenigingen en sportopleidingen (sportcampus) lijkt juist in dit gebied uitbreiding met een extra wedstrijdbad noodzakelijk. Daarmee zou de gemeente ook tegemoet komen aan de wens naar een 50-meterbad voor sportonderwijs en topsportbeoefening. Uit efficiencyoverwegingen dient een gebruikssplitsing in tweemaal een 25 meter bad mogelijk te zijn. De verwachting is dat na upgrade van het recreatiebad 35.000 extra bezoekers kunnen worden genoteerd. Met de gewenste aanpassingen is een investering van € 7,71 miljoen en een jaarlijkse exploitatielast van € 0,95 miljoen gemoeid. De aanpassing zal eerst gehonoreerd kunnen worden als de gemeentebegroting daartoe de benodigde ruimte biedt.

Bouwkundige aanpassingen van zwembad Drieburcht zijn op korte termijn niet aan de orde. Wel speelt dit sportcomplex een grote rol in de herstructurering van het Wagnerplein, zodat aanpassingen en uitbreiding in de

sfeer van (commerciële) sportfuncties en laagdrempelige breedtesportactiviteiten te verwachten zijn. Het zou wenselijk zijn verenigingsactiviteiten meer te spreiden richting Reeshof en voor een kleiner deel naar Stappegoor. Voorts zou hier i.s.m. commerciële partners een kleinschalige sport- en gezondheidsclub ondergebracht kunnen worden, bedoeld voor doelgroepen uit de wijk. Voor strandbad Rauwbaken staan in deze planperiode geen plannen op stapel.

De Tilburgse zwembaden maken in hun exploitatie niet of nauwelijks gebruik van profitcenters -zoals een fitnesscentrum, een zelfstandige sauna of horecagelegenheid- die deze zwembaden tot multifunctionele centra zouden kunnen maken met minder exploitatietekorten. Om de concurrentie van particuliere bedrijven het hoofd te bieden denkt de gemeente aan ontwikkelingsscenario's in samenwerking met commerciële partners in de vorm van Public Private Partnership (PPP- constructies). De toekomstverwachtingen in de fitness- & healthbranche zijn immers erg positief. Zo zou er door het Sportbedrijf, als beheerder van het zwembad, met commerciële partners een dergelijk scenario ontwikkeld kunnen worden in het Indoor Sportcentrum Reeshof. Ook in het Stappegoor-gebied dient het Sportbedrijf Tilburg vanuit de beheerstaak voor zwembad en ijs sportcentrum actie te ondernemen om door samenwerking met derden een profitcenter / fitness & healthclub te ontwikkelen.

■ Ijsvloeroppervlak

Al bij de ingebruikname van het IJssportcentrum Tilburg in 1998 was duidelijk dat het ijsvloeroppervlak onvoldoende zou zijn om aan de behoefte van verenigingen, scholen en recreatieve schaatsers te kunnen voldoen. Bovendien had een grote groep gebruikers reeds gepleit voor zogenaamd 'lang ijs' voor norenschaatsers, in de vorm van een 400 meter kunstijsbaan. Toen de gemeenteraad in 1995 besloot tot de bouw van het huidige IJssportcentrum, tekende zij daarbij aan dat de gemeente

zelf het initiatief tot meer ijs zou nemen, indien er geen voorstellen kwamen uit de particuliere sector. Ook werd toen gesproken over een mogelijke uitbreiding van het ijsvloeroppervlak met 250 meter 'lang ijs'.

In 1999 heeft de gemeente Tilburg het bureau Marktplan Adviesgroep BV de opdracht gegeven een haalbaarheids-onderzoek uit te voeren naar een 400 meter kunstijsbaan in Tilburg. Daaruit rolde een voorstel voor een investering van ca. 30 miljoen euro, met een jaarlijks negatief exploitatiesaldo van ca. 2,7 miljoen euro. Gezien deze voor Tilburg onmogelijk hoge bedragen, vroeg de raad bij de begrotingsbehandeling 2000 om alternatieven. Inmiddels heeft het College van Burgemeester en Wethouders, daarin gesteund door de Raadscommissie voor Sport, Personeel, Organisatie en Informatie (SPOI), besloten tot een vervolgonderzoek naar een drietal alternatieven. Op basis van de onderzoeksresultaten, zullen voorstellen worden ontwikkeld voor de (financieel) meest reële optie:

- 1 Uitbreiding van het ijsvloeroppervlak met een 400 meter kunstijsbaan met daarin een tweede 30 x 60 vloer. Uitgangspunt is een eenvoudige, functionele accommodatie voor recreatief schaatsen
- 2 Uitbreiding van het ijsvloeroppervlak met een tweede 30 x 60 vloer / trainingsvloer
- 3 Uitbreiding van het ijsvloeroppervlak met een tweede 30 x 60 vloer en 'lang ijs' van 250 à 300 meter. De gedachte is deze onder te brengen in één gebouw met een aantal nevenfuncties (leisure en/of paramedisch en/of kleinschalige aan de sport gelieerde kantoorruimten), zodat een compacte accommodatie ontstaat.

Uitbreiding van het ijsvloeroppervlak vraagt een investering van ca 13,6 miljoen euro. Vooralsnog wordt hiervoor geen ruimte gereserveerd in de gemeentebegroting. Onderzocht wordt of en in welke mate het particulier initiatief voor dit project te interesseren is.

7.4 Kwaliteit van sportaccommodaties

Behalve het aantal en de spreiding van de sportaccommodaties zal de gemeente de kwaliteit van de Tilburgse sportaccommodaties scherp in de gaten houden. Dit vraagt onder meer om aandacht voor:

- Eventuele aanpassingen (m.u.v klein of groot onderhoud) bij de eigen accommodaties van het Sportbedrijf Tilburg
- Initiatieven van particuliere sportorganisaties met betrekking tot uitbreiding/verbetering van hun accommodatie.
- Privatiseringsoperaties

7.4.1 Renovatie en modernisering

Aangezien de gemeente op het standpunt staat dat de sportaccommodaties in Tilburg niet alleen kwantitatief, maar ook kwalitatief aan de eisen van de tijd moeten voldoen, is er op basis van extern onderzoek en advies een kwalitatieve inventarisatie van de sportparken opgesteld. Daaruit is gebleken dat een aantal velden aan renovatie toe is. Sommige werkzaamheden zijn al op korte termijn noodzakelijk, andere zullen in de loop van de komende jaren hun beslag krijgen. De gemeente is voornemens financiële middelen vrij te maken om in de komende beleidsperiode een inhaalslag op dit gebied door te voeren.

De geplande inhaalslag zal deels bestaan uit noodzakelijke renovatie en voorts uit modernisering die de gemeente voor enkele complexen noodzakelijk acht. In dit verband denken wij met name aan het vervangen van natuurgras door kunstgrasvelden, onder voorwaarde dat dit een capaciteitsprobleem ter plaatse oplost. In de meeste gevallen zal kunstgras worden toegepast bij speelvelden die behalve voor wedstrijden ook voor trainingen worden gebruikt. Voor de officiële wedstrijden van de hoofdteams is er nog geen toestemming van de (inter)nationale voetbalorganisatie voor het spelen op kunstgras.

Wanneer er geen sprake is van een capaciteitsprobleem, kan toch vervanging door kunstgras worden overwogen, onder voorwaarde dat extra huurinkomsten deze investering compenseren.

Het laat zich aanzien dat ook de korfbalwereld op korte termijn de overstap naar kunststofvelden zal maken. De gemeente volgt deze ontwikkelingen nauwlettend en zal bij renovatie overwegen kunststof speelvelden toe te passen. In de hockeysport zijn kunstgrasvelden niet meer weg te denken. Daar waar vervangingsinvesteringen nodig zijn, zal kunstgras worden toegepast.

Ook de was- en kleedaccommodaties van buitensportcomplexen behoeven aanpassing aan de eisen van de tijd. Tot dusver geldt het door de landelijke sportbonden ingegeven normaantal van twee kleedkamers per veld. Bij ingebruikname van een complex stelt de gemeente hiervoor een bedrag van € 34.000,- ter beschikking. Een aantal ontwikkelingen zetten de bovengenoemde kleedkamernorm echter onder druk. Het aantal sporters is immers toegenomen, terwijl ook het groeiende aantal damesteams en gehandicaptenteams op dit vlak andere eisen stelt. Landelijk (KNVB) is voorgesteld de kleed-

kamernorm te verruimen. Tilburg zal per geval bezien of uitbreiding van het aantal kleedkamers nodig en mogelijk is. Vooralsnog wordt hier geen hoge prioriteit aan gegeven. De praktijk wijst uit dat ook het aanbrengen van (extra) opbergkasten enig soulaas kan bieden.

Bij vervanging van machines die nodig zijn voor onderhoudswerkzaamheden van buitensportaccommodaties zal de gemeente kiezen voor meer geavanceerde types, die efficiënter onderhoud mogelijk maken. Omdat de velden dan intensiever kunnen worden gebruikt leidt dit per saldo tot een besparing van de onderhoudskosten. Aangezien chemische bestrijdingsmiddelen voor onkruidbestrijding niet langer zijn toegestaan, zal de gemeente investeren in machinale onkruidbestrijding om de speelvelden in optimale conditie te houden.

Bij een aantal sportparken verkeren de parkeervoorzieningen in deplorabele toestand. De onverharde of half verharde parkeerplaatsen leveren behalve een trieste aanblik ook gevaar op. Het verbod op chemische bestrijdingsmiddelen voor onkruid maakt het uiterlijk er niet beter op, omdat onkruid hier niet of nauwelijks op een andere manier te verwijderen is. De beste oplossing voor zo'n parkeergebied lijkt asfalteren. Ook de plantsoenen op sportparken dienen in goede staat te blijven. Zo dient er voor gezorgd te worden dat de houtwallen beter opgaan in de natuurlijke omgeving. Voor de gewenste inhaalslag op dit terrein is inmiddels een beheerplan opgesteld.

Om de totale exploitatie van de gemeentelijke sportaccommodaties op een niveau te brengen dat recht doet aan de moderne kwaliteitseisen is in een ideaalsituatie op jaarbasis aan kapitaal- en exploitatielasten een structureel bedrag nodig van circa 0,8 miljoen euro in 2002 oplopend naar 0,9 miljoen euro in 2006.

Voor een concrete onderbouwing wordt verwezen naar hoofdstuk 10 van deze nota en de daarbij behorende bijlage 1. Gelet op de financiële ruimte in de begroting is een nadere prioriteitsstelling en fasering doorgevoerd. Dit heeft er toe geleid dat de structurele lasten voor de inhaalslag in de planperiode zijn teruggebracht naar € 412.000,- in 2002 oplopend tot € 556.000,- in 2006.

7.4.2 Renovatie particuliere accommodaties

Vanuit het particulier initiatief komen regelmatig gerechtvaardigde vragen om (financiële) steun bij de aanpassing/uitbreiding van accommodaties. Deze aanvragen worden steeds individueel beoordeeld. In geval een particuliere sportaccommodatie van algemeen nut aan verbetering toe is, kan de gemeente een tegemoetkoming in de kosten toekennen. Beargumenteerde aanvragen zullen in samenhang met andere dat jaar ter tafel liggende verzoeken worden beoordeeld.

Wanneer een gemeentegarantie wordt gevraagd voor een lening zal dat per geval financieel onder de loep genomen worden. Een 'harde' voorwaarde daarbij is dat de Stichting Waarborgfonds Sport voor 50% mede borg staat. "De Stichting Waarborgfonds Sport is een door het ministerie van VWS en de landelijke sportkoepel NOC*NSF ondersteunde organisatie die garanties afgeeft voor door

sportverenigingen af te sluiten leningen ten behoeve van eigen sportaccommodaties.

Zoals bekend zijn banken weinig of niet genegen om zonder (gemeente)garantie een lening voor een door een sportvereniging op te richten sportaccommodatie af te geven. Men ziet daarin een te groot risico vanwege het feit dat het veelal om niet gangbare accommodaties gaat die meestal alleen geschikt zijn voor het sportdoel waarvoor ze worden gebouwd. Sinds de komst van het Waarborgfonds Sport bestaat de mogelijkheid om de af te geven garantie te verdelen over de gemeente en dat fonds. Immers wil het Waarborgfonds een garantie af geven dan eist men dat de gemeente dat ook doet voor 50% van het te lenen bedrag. Omgekeerd heeft de gemeente in haar beleidsregels omtrent gemeentegarantie voor sportaccommodaties de bepaling opgenomen dat men alleen in aanmerking komt voor een gemeentegarantie als ook het Waarborgfonds Sport weer voor 50 % meedoet. Op die manier zijn de risico's gespreid en kunnen meer verenigingen of stichtingen geholpen worden.

Met het toekennen van subsidies aan particuliere sportorganisaties beoogt de gemeente in samenwerking met het particulier initiatief de sportvoorzieningen in Tilburg op peil te houden. In een bijlage zijn de criteria voor de begrotingspost "verbetering kleine sportaccommodaties" opgenomen.

7.4.3 Privatisering sportaccommodaties

Privatisering van sportaccommodaties is in principe alleen mogelijk als het gaat om zelfstandige accommodaties die aan één vereniging kunnen worden overgedragen. De gemeente staat hier niet onwelwillend

tegenover, maar zal dergelijke verzoeken van geval tot geval bestuderen en aan de hand van een aantal toetsingscriteria, die in een bijlage zijn neergelegd, beoordelen. Voorop staat dat de continuïteit en kwaliteit van de betrokken sportaccommodatie gewaarborgd moet blijven en dat de gemeente op beleidsniveau invloed kan blijven uitoefenen.

Ook dienen uitgangspunten van het gemeentelijke sportbeleid inzake betaalbare tarieven, toewijzing van gebruiksuren, doelgroepenbeleid en sport voor en door iedereen te worden gerespecteerd.

Een complex dient bij overdracht in goede staat te zijn. De gemeente kan hetzij zelf zorgdragen voor het uitvoeren van achterstalling onderhoud of de sportvereniging een afkoopsom bieden. Na overdracht is de nieuwe eigenaar gehouden tot goed onderhoud van het complex. Privatisering van een sportcomplex door huur, erfpacht of verkoop dient voor de gemeente budgettair neutraal te zijn. Een privatiseringsplan dient levensvatbaar te zijn en de organisatie die tot aankoop wil overgaan financieel gezond. De sportorganisatie dient jaarlijks de nodige bescheiden te overleggen voor financiële toetsing door de gemeente.

Horecavoorzieningen in gemeentelijke sportaccommodaties

Voortaan zal per accommodatie bezien worden op welke wijze de horeca geëxploiteerd zal worden. Een en ander is afhankelijk van de specifieke situatie als gevolg van nieuwbouw of van historisch gegroeide afspraken. Per geval zal de meest optimale regeling worden getroffen.

8 Tarievenbeleid

Basistarief met helder toeslagensysteem

Het huidige tarievenbeleid is onvoldoende transparant en evenwichtig. De gemeente zal daarom aanpassingen in systematiek en hoogte van de sporttarieven voorstellen. Uitgangspunt is een basistarief per accommodatie per tak van sport, waarbij extra diensten door middel van een helder systeem van toeslagen naar kostprijs verrekend zullen worden.

8.1 Terugblik

Bij herijking van de sporttarieven in 1988 is gekozen voor een systeem van gelijkberechtiging. De historisch gegroeide tarieven hadden tot scheefgroei geleid, terwijl tarifiering op grond van kostprijzen voor de sportverenigingen een lastenverdubbeling tot gevolg zou hebben.

Uitgangspunt in het huidige systeem van gelijkberechtiging is dat sporters voor elke accommodatie een in principe gelijk bedrag per uur betalen. De filosofie hierachter is dat de hoogte van het accommodatietarief nooit de doorslag mag geven bij de keuze voor een bepaalde tak van sport. Alle tarieven -voor een gymzaal, voor sportvelden of de huur van een groot zwembad - zijn afhankelijk gesteld van een normaantal sporters. Voor een gymzaal is dit 12, terwijl het normaantal van een veld afhankelijk is van de tak van sport en voor een groot zwembad 50 bedraagt. Alleen de tarieven van de sporthallen zijn niet gebaseerd op het aantal sporters, maar op het aantal gebruikte m².

Om te voorkomen dat elke willekeurige huurder gebruik kon maken van het gesubsidieerde sporttarief werd in de nota Prijspolitiek sportaccommodaties (1992) als volgt een driedeling in de tarieven gemaakt:

- Het bestaande (gesubsidieerde) sporttarief (tarieven-nota 1988)
- Het kostprijs/marktprijs tarief. Dit is een tarief tussen de kostprijs en de prijs die de markt bereid is te betalen. Dit tarief geldt voor eigen activiteiten van het Sportbedrijf, diverse activiteiten in de zwembaden en het IJssportcentrum.
- Het commerciële tarief voor commerciële huurders.

Nadat vele sportverenigingen hadden aangegeven dat de accommodatiehuur binnen hun exploitatie een nijpend probleem begon te vormen, gaf de Tilburgse Sportraad (TSR) in 1995 opdracht tot een onderzoek. Hieruit bleek onder meer dat de bedrijfsmatige aanpak van het Sportbedrijf Tilburg de georganiseerde sport zorgen baarde, omdat deze zou kunnen leiden tot letterlijk 'ondraaglijke' prijsverhogingen. Overigens een ongegronde angst omdat niet het Sportbedrijf, maar de gemeenteraad uiteindelijk de tarieven vaststelt. Het onderzoek toonde verder aan dat de huurtarieven voor alle accommodaties in Tilburg op een hoog niveau lagen. Ook kwam uit het onderzoek naar voren dat sportaccommodaties in omliggende gemeenten vaak voor een symbolisch bedrag worden geprivatiseerd, terwijl Tilburgse verenigingen daarvoor via een erfpachtregeling jaarlijks tienduizenden gulden moeten betalen.

In 1998 liet de dienst Stadszaken opnieuw een globaal vergelijkend tarievenonderzoek in Brabant uitvoeren.

Daaruit bleek dat de Tilburgse sporttarieven in vergelijking met andere gemeenten niet overdreven hoog waren, maar wel hoger lagen t.o.v. de omliggende kleinere gemeenten. Uit beide genoemde studies bleek dat de grote zaalsporten bij het huidige systeem teveel uit de pas liepen, waardoor Tilburgse verenigingen voor zaalvoetbal, zaalhockey, basketbal en dergelijke veelal uitweken naar sporthallen in de omgeving. De ervaring in Berkel-Enschot en Udenhout is dat hier de tarieven voor de kleine zaalsporten sinds de gemeentelijke herindeling onevenredig zijn gestegen. Een zeer ingewikkelde systematiek van toeslagen en kortingen is de afgelopen jaren vooral in de buitensport ontstaan.

8.2 Hoe verder?

Vaststelling van een eenduidig systeem van sporttarieven is in alle Nederlandse gemeenten onderwerp van discussie. Geen enkele gemeente beschikt echter over een systeem dat eenvoudig elders toepasbaar is. De gemeente Tilburg kiest niet voor een ingrijpende wijziging van de huidige systematiek en houdt het beginsel van gelijkberechtiging overeind. Wel zullen voorstellen op tafel komen om met name in de buitensport tot een vereenvoudiging van de systematiek te komen. Speciale aandacht krijgt een mogelijke aanpassing van het tarief voor kleine zaalsporten, waar de tarieven onderling te veel afwijken. De problematiek is het grootst bij verenigingen, die niet over een eigen complex (en kantine) beschikken. Dat geldt met name voor de zaalsportverenigingen die veel ruimte nodig hebben, zoals zaalvoetbal en handbal. Deze groep zou prioriteit moeten krijgen bij harmonisering van tarieven.

Om tegemoet te komen aan een reële tariefverlaging voor binnensportaccommodaties zijn er twee opties. Willen we een budgettair neutrale oplossing, dan ligt het voor de hand om compensatie te zoeken bij de buitensporttarieven. De andere, inmiddels door de gemeenteraad vastgestelde, optie is structureel een bedrag beschikbaar te stellen om de tariefverlaging van kleine zaalsporten te financieren. Dit komt neer op een bedrag van € 30.000,-

In de dagelijkse praktijk krijgt het Sportbedrijf Tilburg te maken met vragen en wensen van huurders, die buiten het reguliere tariefensysteem vallen, zodat ad hoc beslissingen nodig zijn. Het is nu de bedoeling dat de gemeenteraad voor verenigingssporten jaarlijks een basissubsidie vaststelt. Voor alle extra diensten tijdens trainingen, wedstrijden en andere activiteiten zullen de verenigingen apart bijbetalen, volgens een duidelijk prijsoverzicht (welke dienst voor welk bedrag). Dit systeem zal ook gelden voor (top)sportwedstrijden van landelijke bonden,

al dan niet geholpen door lokale verenigingen.

Een ander aspect van tarievenbeleid is dat er naast gemeentelijke sportaccommodaties ook gemeentelijke accommodaties of daaraan gelieerde accommodaties voor sportdoeleinden worden aangeboden. Het kan dan voorkomen dat een sportvereniging in zo'n geval meer moet betalen dan wanneer via het Sportbedrijf Tilburg zou worden gehuurd. Aangepast beleid of een compensatiesubsidie zijn echter niet te verwachten. De sportverenigingen zullen zelf naar aanvaardbare accommodatie moeten zoeken of een voor hen acceptabele huurprijs bedingen.

8.3 Rekenmodellen

Een aparte werkgroep is in het leven geroepen om te studeren op vereenvoudiging van de tarievenstructuur voor de buitensportaccommodaties. Deze werkgroep boog zich tevens over het tarief voor volley en basketbal, dat in vergelijking met andere gemeenten aan de hoge kant lijkt. Hieronder volgt een beknopte weergave van de voorlopige conclusies op grond van diverse rekenmodellen (zie ook bijlage 5).

Volleybal/Badminton

Verenigingen hebben herhaaldelijk verzocht om te bekijken of huren op een 'haluurtarief' voordeliger zou zijn dan het huidige 'tak van sport'-systeem. Omdat niet alle sporthallen dezelfde indeling hebben en het haluurtarief niet overal hetzelfde is, zou het principe van gelijkberechtiging moeten worden losgelaten.

Het zou mogelijk zijn een vereniging die alle beschikbare velden in een sporthal huurt, het haluurtarief te berekenen en bij geringere veldhuur het tarief per tak van sport te hanteren. Hoewel dit systeem wellicht 'efficiënter huren' in de hand zou werken, verdient het geen aanbeveling omdat het onontkoombaar leidt tot verschillende tarieven per accommodatie.

Buitensportaccommodaties

Geopperd is om de buitensporttarieven éénmalig extra te verhogen om het tarief voor de kleine zaalsporten te kunnen verlagen. Dit, gebaseerd op het gegeven dat een buitensporter per uur ongeveer twee gulden minder aan accommodatiehuur betaalt dan een zaalsporter. Een bijkomend, niet onbelangrijk gegeven is dat buitensportverenigingen vaak inkomsten kunnen genereren uit clubkantines en reclameborden. Daar staat echter tegenover dat buitensportverenigingen, vaker dan zaalsportverenigingen, betaalde krachten moeten inschakelen, omdat ze in verhouding meer werk te verzetten hebben, zoals kantine- en kleedkamerbeheer, schoonmaak en veldbelijning.

Voetbalverenigingen hebben vaker dure trainers in dienst, zaalsportverenigingen minder. Daarnaast hebben buitensportverenigingen hypotheeklasten en kosten voor klein onderhoud te dragen, in tegenstelling tot zaalsporten die hun speelruimte huren. De kosten per sporter zijn dus weliswaar lager, maar de lasten en verantwoordelijkheden een stuk hoger.

Buitensportverenigingen betalen een bedrag per velduur per seizoen. Omdat zij zelf de wedstrijdelden speelklaar moeten maken, ontvangen zij hiervoor van de gemeente een vergoeding, die wordt verrekend met de huurnota. Het gaat om een vast bedrag per veld per seizoen of een bedrag per velduur per seizoen. Berekend is nu wat het gevolg zou zijn als de seizoenstarieven éénmalig met bovenstaande vergoedingen verminderd zouden worden. Voor voetbal en korfbal is dan te concluderen dat genoemde maatregel voor sommige verenigingen voordeel oplevert, maar voor andere nadeel.

Ook is bekeken of inhouding op een viertal andere tarieven mogelijk zou zijn, te weten incidentele vergoeding speelklaar maken, toeslag derden gebruik, vergoeding doelen zeventallen en onderhoudstoeslag veldverlichting. Uiteindelijk zouden twee toeslagen in het tarief voor buitensportaccommodaties kunnen worden opgenomen, maar de vraag is of het systeem daar per saldo eenvoudiger van wordt.

Omdat een aantal verenigingen een voordeel zou hebben en een aantal anderen juist een nadeel blijft het tariefsysteem voor buitensport vooralsnog zoals het is.

8.4 Aanpassing erfpacht

Buitensportaccommodaties worden meestal door de verenigingen gehuurd van de gemeente. Bij tennis en hockey gaat dat al jarenlang via erfpachtconstructies. Deze overeenkomsten blijken echter, met name voor tennisverenigingen, grote verschillen te vertonen. Er is sprake van afzonderlijke tarieven voor de gebouwen, banen, het groen en de toegangs- en tussenliggende paden. Ook als gevolg van een verschillend verlopen ontwikkeling in rentepercentages voor de jaarlijkse canon is er een groot verschil ontstaan in de hoogte van de vergoedingen die tennisverenigingen moeten betalen. De afgelopen jaren hebben tal van verenigingen dan ook gewag gemaakt van financiële moeilijkheden en in enkele gevallen is zelfs aangedrongen op een betalingsregeling.

In de toekomst zal uiteraard zoveel mogelijk volgens eenzelfde systematiek worden gewerkt. Toch is niet uitgesloten dat er per object specifieke verschillen blijven bestaan.

Sport daar draait het om

9 Organisatie en overleg

Tal van spelers zijn actief op het sportveld van Tilburg. Sportverenigingen, commerciële sportinstituten, ondersteunende instellingen en koepelorganisaties. Om zorg te dragen voor een positief en evenwichtig sportklimaat in Tilburg heeft de organisatie van de verschillende gemeentelijke diensten binnen Sportpunt Tilburg mogelijk enige aanpassing. Dat geldt ook voor de overlegstructuur.

9.1 Gemeente Tilburg

De gemeente Tilburg is binnen de Tilburgse sportwereld actief via de afdeling Cultuur, Sport, Zorg (beleidsvoorbereiding, sportstimuleringsubsidies voor verenigingen, activiteiten voor doelgroepen, evenementensubsidies) en via het Sportbedrijf Tilburg (accommodatiebeheer). Het Bureau Ondersteuning Tilburgse Sport (BOTS) en een tweetal topsportstichtingen krijgen subsidie om op professionele wijze de breedtesport c.q. topsport in Tilburg te ondersteunen en te bevorderen.

Sportbedrijf Tilburg

- Sportbedrijf Tilburg is beheerder van de gemeentelijke sportaccommodaties en verhuurt deze aan verenigingen of t.b.v. topsportactiviteiten (trainingen, wedstrijden, evenementen).
- Sportbedrijf Tilburg verhuurt eveneens sportaccommodaties aan ongeorganiseerde sporters die buiten competitieverband willen sporten. Bovendien worden in gemeentelijke sportaccommodaties ook sportactiviteiten aangeboden waarvoor een markt is geconstateerd (aquajogging, aquafitness, zwemles, competitie buiten bedrijf, schaatsactiviteiten e.d.).

Het Sportbedrijf Tilburg zal zich de komende beleidsperiode sterker 'ondernemend' opstellen. In haar primaire functie als exploitant/beheerder van de gemeentelijke (stedelijke) sportaccommodaties ontwikkelt het Sportbedrijf Tilburg ook enige marktgerichte producten. Het motief hiervoor is dat de ongeorganiseerde sportieve vrijetijdsbesteding of 'consumptieve' sport (een uurtje sport kopen) sterk in omvang toeneemt. Ook deze individueel, ongebonden sportende Tilburgers verwachten van de gemeente faciliteiten op sportgebied. Mensen blijken bereid hiervoor te betalen, mits kwaliteit wordt geboden. In samenhang met de groei van de ongebonden sportbeoefening is het de vraag of de voorkeur die verenigingen genieten bij de toewijzing van gemeentelijke accommodaties op prime time (avonden, weekend, winterperiode) in de huidige mate gehandhaafd kan blijven. Het is denkbaar, dat het Sportbedrijf Tilburg de gemeentelijke accommodaties op prime time ook gaat verhuren aan ongeorganiseerde sporters. Een betere balans tussen verenigingsuren en uren voor ongeorganiseerde sporters is wenselijk. Wel willen we hier benadrukken dat een eventueel aangepast toewijzingsbeleid de kerntaken van de sportverenigingen niet in gevaar mag brengen.

Om het Sportbedrijf Tilburg in staat te stellen al zijn taken op het gebied van uitvoering van deze sportnota op een behoorlijke wijze te kunnen verrichten wordt voorgesteld de formatie met 1 fte, uit te breiden. Voor verdere

onderbouwing zie paragraaf 10.3.4.

In 1989 is in Tilburg Bureau Ondersteuning Tilburgse Sport (BOTS) opgericht als gemeentelijk steunpunt voor de sportstimulering. BOTS houdt zich enerzijds bezig met service aan en ondersteuning van de amateursport in Tilburg, anderzijds met sportontwikkeling en stimulering van sportdeelname van eerder genoemde specifieke doelgroepen. Lokale steunpunten blijken zeer wenselijk zijn. De opgebouwde expertise en ervaring als 'lokaal sportloket' gebruikt BOTS ook voor uitbreiding van haar regionale dienstverlening. Op deze manier wordt bewerkstelligd dat het sportbeleid gemeentegrensoverschrijdend kan worden opgepakt.

9.2. Organisatie- en overlegstructuur

Een extern bureau zal advies uitbrengen over de meest optimale organisatorische inbedding van en voor de sportactoren in Tilburg. Uitgangspunt is de samenwerking en afstemming zoals die momenteel gestalte krijgt binnen het Sportpunt Tilburg. Extra aandachtspunt is daarbij de scheiding van beleid en uitvoering binnen de gemeentelijke organisatie. Daar waar de afzonderlijke sportactoren zich op dezelfde markt begeven is een goede afstemming geboden.

Voor een goede voorbereiding en uitvoering van het sportbeleid voert de gemeente regelmatig overleg met de partners in deze sector: de sportverenigingen en de sportbeoefenaren. De sportverenigingen zijn al ruim 40 jaar verenigd in de Tilburgse Sportraad (TSR). De TSR is daarmee uitgegroeid tot het overlegorgaan van de Tilburgse georganiseerde sport en in die zin ook de gesprekspartner van de gemeente. De gemeente dient de TSR bijvoorbeeld -als een van de weinige organisaties in de stad- verplicht om advies te vragen over zaken die van algemeen belang zijn voor de sport. In de praktijk betekent dit dat ambtelijke notities over dergelijke onderwerpen eerst in het maandelijks overleg tussen TSR en Stadszaken (CSZ) en het Sportbedrijf Tilburg aan de orde komen, waarna de definitieve ambtelijke nota/adviezen - zonodig vergezeld van een reactie van de TSR - aan de gemeenteraad worden voorgelegd. Voor alle duidelijkheid: de reacties van de TSR op het sportbeleid worden uiteraard serieus op hun merites bekeken, maar hebben niet het karakter van een bindend advies. Daarnaast vindt er twee à drie maal per jaar bestuurlijk overleg plaats tussen de gemeente en de TSR, waarvan eenmaal in het kader van de voorbereiding van de begroting. Over het algemeen komen hier de belangrijkste beleidszaken aan de orde. De Tilburgse Sportraad wordt (inhoudelijk) ondersteund vanuit BOTS en kan gebruik maken van de daar aanwezige faciliteiten.

De verenigingen weten inmiddels voor de behartiging van individuele verenigingsbelangen de weg naar de gemeente te vinden. De overlegstructuur functioneert redelijk. Het ontbreken van een adequate vertegenwoordiging van de groeiende aantallen individuele sporters wordt als een gemis ervaren. Hoewel de TSR en ook BOTS de belangenbehartiging van deze groep mede tot hun taak rekenen, komt dit aspect nog onvoldoende uit de verf. Met de TSR zal besproken worden of er een aparte afdeling voor ongebonden sporters in het leven geroepen kan worden.

9.3 Voorlichting

De indruk bestaat dat de Tilburgse bevolking redelijk op de hoogte is van de sportvoorzieningen in de stad. Natuurlijk zet de gemeente Tilburg moderne communicatiemiddelen in. Zo wordt gewerkt aan een website Sportpunt Tilburg, waarop alle sites van landelijke en lokale organisaties kunnen worden aangeklikt. Het Sportmagazine Tilburg krijgt steeds meer het karakter van een magazine van de Tilburgse sportactoren die gehuisvest zijn in Sportpunt Tilburg. Per product zullen uiteraard steeds aangepaste voorlichtingsmiddelen gehanteerd worden.

Sport daar draait het om

Diepte 100

VAK

10 Maatregelenprogramma en financiële vertaling

10.1 Inleiding

In voorgaande hoofdstukken is een reeks van voornemens en maatregelen geformuleerd om de sport in Tilburg op een voor Tilburg kwalitatief aanvaardbaar peil te brengen. In dit hoofdstuk worden deze maatregelen nog eens benoemd en gekwantificeerd in financiële termen. Er wordt onderscheid gemaakt tussen maatregelen die nog niet direct concreet als financiële wens in het begrotingsvoorbereidingstraject 2002 zijn meegenomen en maatregelen waarvan het belang dermate groot is dat deze wel bij de begrotingsvoorbereidingen 2002 zijn betrokken.

10.2 Maatregelen zonder directe financiële claim

In deze sportnota worden een aantal maatregelen genoemd die nog niet direct financiële gevolgen hebben, dan wel waarvan de financiële consequenties nog dermate onzeker zijn dat niet een goed onderbouwde claim neergelegd kan worden. Ten aanzien van deze maatregelen wordt derhalve volstaan met een opsomming:

- Inlinehockeyveld annex handbalveld;
- Motorcrossterrein;
- Sportpark Goirleseweg / Stappegoorgebied;
- Uitbreiding sporthalvloeroppervlak;
- Uitbreiding gymnastieklokalen;
- Zwemwateruitbreiding Stappegoor;
- Uitbreiding ijsvloeroppervlak;
- Breedtesportimpuls (uitvoering nota breedtesportimpuls; over de financiën voor de breedtesportimpuls (inclusief de medefinanciering van het ministerie van VWS) heeft reeds eerder besluitvorming plaatsgevonden);
- Vrijwilligersbeleid /verenigingsmanagers.

10.3 Maatregelen met directe financiële claim

De maatregelen, waarvan het belang dermate groot is dat

deze in het begrotingsvoorbereidingsproces 2002 zijn meegenomen, worden in volgorde van de voorafgaande hoofdstukindeling gepresenteerd.

10.3.1 Topsportbeleid

Voor een bescheiden topsportbeleid is volgens de topsportinstellingen een totaalbedrag van € 130.000,- noodzakelijk, te weten € 45.000,- voor de stichting Topsport Regio Tilburg (voor de begeleiding van aankomend topsporttalent) en € 91.000,- voor de stichting Topsportopleiding Tilburg (voor de topsportklas van het Koning Willem II College). In de huidige begroting is reeds € 23.000,- beschikbaar voor de stichting Topsport Regio Tilburg, waardoor de additionele financieringsbehoefte voor de stichting Topsport € 23.000,- bedraagt. Vanwege de beperkte beschikbare financiële ruimte in de begroting 2002 is voor een extra impuls in de topsport een bedrag van € 30.000,- gereserveerd, dat gelijkelijk wordt verdeeld over de stichting Topsport Regio Tilburg en de Topsportklas. Voor deze laatste is in de begrotingsvergadering van de gemeenteraad voor 2002 nog eens € 10.000,- gevoteerd.

Tabel 10.1 - Financiële consequenties topsportbeleid

Bedragen * € 1.000,-	2002	2003	2004	2005	2006
Extra subsidie stichting Topsport	15	15	15	15	15
Subsidie Topsportklas	25	15	15	15	15
Totaal Topsportbeleid	40	30	30	30	30

10.3.2 Uitbreiding zwemwater Reeshof

In april 2001 heeft er een rapportage plaatsgevonden over het onderzoek naar de zwemfaciliteiten in Tilburg. Naar aanleiding van dit onderzoek is prioriteit gegeven aan uitbreiding van de zwemwatercapaciteit in de Reeshof. In de rapportage is een onderbouwing opgenomen voor de noodzakelijke investeringskosten van 4,5 miljoen euro alsmede van de extra exploitatielasten van 0,8 miljoen euro vanaf 2004. Voor de uitbreiding van het zwemwater

in de Reeshof is reeds een begrotingsvoorstel gedaan, waarin wordt voorgesteld de 4,5 miljoen euro investeringskosten voor 4,1 miljoen euro ten laste van de Reserve Grootchalige Investeringswerken (RGI) te brengen en voor 0,4 miljoen euro ten laste van de Reserve uitbreiding zwemwatervoorzieningen Reeshof. Voor de exploitatielasten van 0,8 miljoen euro vanaf 2004 is voorgesteld deze ten laste van de algemene middelen te brengen.

Tabel 10.2 - Financiële consequenties uitbreiding zwemwater Reeshof

Bedragen * € 1.000,-	2002	2003	2004	2005	2006
Investing zwemwater Reeshof (t.l.v. RGI)	4.500				
Exploitatielasten			800	800	800
Totaal uitbreiding zwemwater	4.500		800	800	800

10.3.3 Inhaalslag sportaccommodaties

Zoals in hoofdstuk 7 al is aangegeven is een kwaliteitsimpuls voor de sportaccommodaties noodzakelijk. De afgelopen jaren heeft het Sportbedrijf met een zeer beperkte inzet van middelen een zo effectief mogelijk resultaat naar de klanten toe kunnen realiseren. Dit heeft wel vaak consequenties gekend voor het kwaliteitsniveau. Het kwaliteitsniveau is vergeleken met enkele jaren geleden in een neerwaartse spiraal terecht gekomen. Wil het Sportbedrijf weer op het oude vertrouwde niveau komen, dan betekent dit dat er maatregelen genomen moeten worden die tot gevolg hebben dat de beschikbare middelen beter zijn afgestemd op de taken die het Sportbedrijf uitvoert. Daarvoor is het noodzakelijk dat er een inhaalslag wordt gemaakt om de producten en accommodaties van het Sportbedrijf op een algemeen aanvaardbaar niveau te brengen. Zowel bij de buitensportaccommodaties als bij de binnensportaccommodaties zal een inhaalslag moeten worden gemaakt.

Bij de inhaalslag wordt een onderscheid gemaakt in 4 categorieën:

A) Investerings inhaalslag met een incidenteel karakter

Deze investeringscategorie komt alleen voor bij de inhaalslag buitensportaccommodaties. Het betreft met name investeringen die geen lang uitstel dulden en waar vaak sprake is van een dusdanige kwaliteitsachterstand, dat een incidentele impuls noodzakelijk is om de betreffende investeringsobjecten op een niveau te brengen, zodat daarna opname in de reguliere vervangingsinvesteringen weer tot de mogelijkheden behoort.

B) Investerings inhaalslag met een structureel karakter

Investerings onder deze categorie zijn van belang voor de continuïteit van het beheer. Om ook in de toekomst de effecten van de inhaalslag (betere kwaliteit van onze accommodaties) te blijven waarborgen zullen structureel middelen (i.c. kapitaallasten) ter beschikking moeten worden gesteld. Op het moment dat de vervangingsvraag zich voordoet is hierin financieel voorzien. Er wordt op gewezen dat bij de berekening van de kapitaallasten vanwege de in de nota gehanteerde planningstermijn 2002-2006 slechts een deel van de noodzakelijke kapitaallasten financieel zichtbaar is gemaakt, aangezien in de meeste gevallen de afschrijvingstermijn van de investeringen de planningstermijn overschrijdt.

C) Aanpassing kapitaallasten als gevolg van actualisering meerjareninvesteringsbegroting

Ieder jaar vindt een actualisering van de meerjareninvesteringsbegroting plaats met als uitgangspunt vervanging van reeds aanwezige productiemiddelen op basis van de in omloop zijnde inventarislijst (dit betreft dus geen uitbreidingsinvesteringen). Taakstellend is dat de uitvoering van de meerjaren investeringsbegroting binnen de beschikbare financiële middelen dient te geschieden. Helaas is dit om uiteenlopende redenen niet altijd mogelijk. Een belangrijke reden is dat in het verleden regelmatig investeringen zijn gepleegd, die gefinancierd werden uit eenmalige bijdragen. Deze investeringen komen wel

voor op de inventarislijsten, maar niet in de financiële activaalijsten. Dit betekent dat er een financieel probleem ontstaat op het moment dat er tot vervanging moet worden overgegaan. Voor zowel de buitensport- als binnensportaccommodaties zijn op basis van de huidige inventarislijsten de vervangingsinvesteringen voor de komende jaren in beeld gebracht met de bijbehorende kapitaallasten.

Benadrukt dient te worden dat productiemiddelen welke in het verleden uit eenmalige middelen zijn aangeschaft, en dus niet in de financiële activa lijsten voorkomen, via deze benaderingswijze een structureel karakter krijgen. Hiertegenover staat dat het Sportbedrijf kritisch kijkt naar de noodzaak van vervanging en daar waar mogelijk efficiency en effectiviteit maatregelen treft. Dit kan zijn het verlengen van de levensduur dan wel vervanging van een product door een goedkoper product. Goedkoper wil zeggen per prestatie-eenheid.

D) Structurele aanpassing van de exploitatiebudgetten

De afgelopen jaren zijn met name de onderhoudsbudgetten steeds meer onder druk komen te staan. Met name prijsstijgingen tot wel 50% zijn hier de oorzaak van. Dit had vaak tot gevolg dat het benodigde onderhoud niet of in onvoldoende mate plaatsvond. Ook met deze terughoudendheid bleek het vaak niet mogelijk binnen de begroting te blijven.

Opgemerkt wordt dat de investeringen onder categorie A en B financieel worden gerealiseerd door activering van de kapitaaluitgaven.

Prioriterings- en faseringsronde

De extra budgettaire ruimte voor kapitaallasten en exploitatielasten die voor een ideaalsituatie door het Sportbedrijf noodzakelijk wordt geacht om de inhaalslag te realiseren blijkt neer te komen op een totaal van € 0,8 miljoen in 2002 oplopend naar € 0,9 miljoen in 2006 (zie tabel 10.3). Gezien de beperkte financiële ruimte in de begroting 2002 heeft een prioriterings- en faseringsronde plaatsgevonden. In eerste instantie is een onderscheid gemaakt tussen investeringen ten behoeve van het in stand houden van het voorzieningenniveau en investeringen om het voorzieningenniveau in kwalitatief opzicht te verbeteren. Deze laatste categorie heeft per definitie de prioriteit laag meegekregen. Bij de categorie instandhouding is vervolgens wel of niet een fasering toegepast. Het resultaat van de herzieningsronde was dat de benodigde financiële ruimte is teruggebracht naar € 412.000,- in 2002 oplopend naar € 556.000,- in 2006 (zie tabel 10.3). Uiteraard wordt hiermee niet de gewenste ideaalsituatie bereikt. Daarom is er voor gekozen om de oorspronkelijke ideaalsituatie wel zichtbaar te houden. Zoals in tabel 10.3 is weergegeven kunnen de kapitaallasten voor € 32.000,- (oplopend met € 2.300,- per jaar) afgedekt worden binnen de bedrijfsvoering van het Sportbedrijf, doordat een aantal investeringen tot besparingen in de bedrijfsvoering zal leiden.

In tabel 10.4 is een uitsplitsing van de kosten van de inhaalslag gemaakt, onderverdeeld naar buiten- en

binnensportaccommodaties. De noodzakelijke verhoging van de exploitatiebudgetten (categorie D) van structureel € 211.000,- heeft voor € 187.000,- betrekking op buitensportaccommodaties (met name onderhoudsbudgetten) en voor € 25.000,- op binnensportaccommodaties (met name

onderhouds- en schoonmaakbudgetten).

Voor een uitgebreide specificatie en onderbouwing van de investeringen die in het kader van de inhaalslag moeten worden gedaan, wordt verwezen naar bijlage 1.

Tabel 10.3 – Overzicht financiële consequenties inhaalslag sportaccommodaties (inclusief ideaalsituatie)

Bedragen * € 1.000,-	2002	2003	2004	2005	2006
Ideaalsituatie					
Investeringsuitgaven ideaalsituatie (categorie A t/m C)	5.959	651	420	454	502
Aanpassing kapitaallasten (categorie A t/m C)	626	643	664	650	669
Verhoging exploitatiebudgetten (categorie D)	211	211	211	211	211
Totaal kosten inhaalslag ideaalsituatie	838	855	876	862	880
Situatie na prioritering/fasering					
Investeringsuitgaven (categorie A t/m C)	2.061	1.321	703	339	422
Aanpassing kapitaallasten (categorie A t/m C)	232	328	383	370	385
Dekking bedrijfsvoering SGT	-32	-34	-36	-39	-41
Verhoging exploitatiebudgetten (categorie D)	211	211	211	211	211
Totaal kosten inhaalslag	412	506	558	543	556

Tabel 10.4 – Inhaalslag onderverdeeld naar buitensport- en binnensportaccommodaties

Bedragen * € 1.000,-	2002	2003	2004	2005	2006
Buitensport					
Kapitaallasten investeringsuitgaven (categorie A t/m C)	171	248	379	280	284
Dekking bedrijfsvoering SGT	-32	-34	-36	-39	-41
Verhoging exploitatiebudgetten (categorie D)	187	187	187	187	187
Totaal inhaalslag buitensport	325	400	438	428	429
Binnensport					
Kapitaallasten investeringsuitgaven (categorie B en C)	62	81	95	90	102
Verhoging exploitatiebudgetten (categorie D)	25	25	25	25	25
Totaal inhaalslag binnensport	87	106	120	115	127
Totaal kosten inhaalslag	412	506	558	543	556

10.3.4. Formatie-uitbreiding

Om het Sportbedrijf Tilburg in staat te stellen de organisatie van Wielerevenementen, het Sportgala, alle accommodatietaken inclusief de uitvoeringsaspecten die met deze sportnota samenhangen, op een adequate wijze te

laten uitvoeren wordt voorgesteld de formatie van het Sportbedrijf Tilburg met 1 fte, uit te breiden. De functie zal opnieuw worden beschreven en gewaardeerd.

Tabel 10.5 - Ambtelijke formatie-uitbreiding

Bedragen * € 1.000,-	2002	2003	2004	2005	2006
Ambtelijke formatieuitbreiding	68	68	68	68	68

10.4 Recapitulatie en dekking

Recapitulatie

In tabel 10.6 is een totaaloverzicht gegeven van de financiële gevolgen van de Sportnota 2001-2006. De financiële consequenties van de uitbreiding van het zwemwater in de Reeshof zijn bewust niet in de tabel

opgenomen, aangezien de financiële gevolgen weliswaar in deze sportnota zijn genoemd, maar besluitvorming reeds via een apart traject verloopt. Uit het overzicht blijkt dat het totaalpakket een nadeel van € 511.000 oplevert in 2002 tot € 654.000 in 2006.

Tabel 10.6 – recapitulatie financiële gevolgen Sportnota (exclusief uitbreiding zwemwater Reeshof)

Bedragen * € 1.000,-	2002	2003	2004	2005	2006
	€	€	€	€	€
Extra subsidie stichting Topsport Regio Tilburg	15	15	15	15	15
Subsidie Topsportklas	15	15	15	15	15
Totaal inhaalslag buitensport	326	400	439	428	429
Totaal inhaalslag binnensport	87	106	120	116	127
Ambtelijke formatie-uitbreiding	68	68	68	68	68
Totaal Sportnota	511	604	657	642	654

Dekking

De financiële consequenties van de sportnota zullen ten laste van de algemene middelen komen. Onderzocht is of er binnen de budgetten van het product Sport en Vrije tijd alsmede binnen de begroting van het Sportbedrijf ruimte zou zijn om een deel van de dekking te realiseren. De budgetten binnen het product Sport en Vrije tijd bestaan in hoofdzaak uit subsidiebudgetten voor sportstimulering, sportevenementen en sportinstellingen. Een substantiële bezuiniging van genoemde subsidiebudgetten wordt mede gezien de reeds beperkte omvang van deze budgetten niet mogelijk geacht. Dit nog afgezien van het feit dat

er in het kader van de medefinanciering van de breedtesportimpuls ook bestedingsverplichtingen jegens het ministerie van VWS zijn aangegaan.

Het moge duidelijk zijn dat gezien de voorgestelde forse financiële consequenties van de inhaalslagen voor binnen- en buitensportaccommodaties, dekking vanuit de exploitatiebegrotingen van het Sportbedrijf geen soelaas biedt. Wanneer dekking niet uit bezuinigingen op kosten kan worden gerealiseerd zou in laatste instantie gedacht kunnen worden aan verhoging van de inkomstenkant van het Sportbedrijf door verhoging van de sporttarieven. Voor deze optie is echter niet gekozen.

Bijlagen

Bijlage 1	Onderbouwing inhaalslag buiten- en binnensportaccommodaties	46
Bijlage 2	Sportonderwijs in Tilburg	56
Bijlage 3	a. Niveaumodel Sport en Ruimte	57
	b. Potentiële locaties Sport	58
Bijlage 4	Bureau Ondersteuning Tilburgse Sport (BOTS)	59
Bijlage 5	Rekenmodellen Tarievenbeleid	60
Bijlage 6	Breedtesportimpuls in de praktijk	63
Bijlage 7	Sportuitgaven per hoofd van de bevolking in de 25 grootste gemeenten van Nederland	66
Bijlage 8	Kerncijfers sport in Tilburg	67
Bijlage 9	Richtlijnen Sportdeelname Onderzoek (RSO)	72
Bijlage 10	Topsport in Tilburg	73
Bijlage 11	Knelpunteninventarisatie TSR (begin 2000)	74
Bijlage 12	Criteria Begrotingspost "Verbetering kleine sportaccommodaties"	. . .77
Bijlage 13	Toetsingskader voor privatisering sportaccommodaties	78
Bijlage 14	Tariefsverlaging kleine zaalsporten	79
Bijlage 15	Kaart met sportlocaties	80

Bijlage 1

Onderbouwing inhaalslag buiten- en binnensportaccommodaties

In hoofdstuk 10 van de nota is aangegeven dat voor de inhaalslag voor buiten- en binnensportaccommodaties een indeling in 4 categorieën is gehanteerd, namelijk:

- A) Investerings inhaalslag met een incidenteel karakter;
- B) Investerings inhaalslag met een structureel karakter;
- C) Aanpassing kapitaallasten als gevolg van actualisering meerjareninvesteringsbegroting;
- D) Structurele aanpassing van de exploitatiebudgetten.

Zowel voor de buitensportaccommodaties als voor de binnensportaccommodaties wordt in deze bijlage per categorie een nadere specificatie gegeven. Zoals in hoofdstuk 10 reeds is vermeld heeft er in het kader van de begrotingsvoorbereidingen een prioriterings- en faseringsronde plaatsgevonden. Om toch de oorspronkelijke ideaalsituatie van het Sportbedrijf zichtbaar te houden is zowel in de tekstuele toelichtingen als in de financiële overzichten aangegeven welke investeringen gefaseerd plaats zullen vinden en welke investeringen vanwege lagere prioriteit vooralsnog niet in de inhaalslag zullen worden betrokken.

1. Buitensportaccommodaties

Tabel 1 – Totaaloverzicht inhaalslag buitensportaccommodaties						
<i>Bedragen in euro's</i>	2002	2003	2004	2005	2006	Lage prioriteit
Investerings						
A1-Sportpark 't Zand	680.000	340.000	340.000			
A2-Sportpark de Kluit, grasvelden		68.000				
A3-Sportpark de Kluit, drainage		23.000				
A4-Sportpark Goirleseweg BVO WII		272.000				
A5-Sportpark Goirleseweg AMA WII	272.000					
A6-Sportpark Goirleseweg hockey						57.000
A7-Sportpark Goirleseweg honkbal						680.000
A8-Onderkomen rayon West						340.000
A9-Kleedaccommodaties land. norm						136.000
A10-Sportparken tribunes						7.000
A11-Parkeerterreinen	91.000					1.418.000
B1-Sportpark de Kluit - inline hockey						41.000
B2-Sportpark Campenhoef – voetbal						7.000
B3-Sportpark Truijtenlaan - voetbal						7.000
B4-Sportpark Melis Stoke – voetbal						23.000
B5-Materieel – verticuteermachine	18.000					
B6-Materieel – recycling dresser	45.000					
B7-Materieel - vertidrain	32.000					
B8-Materieel - maaifrees	23.000					
B9-Materieel - drainagemachine	34.000					
C1-Renovatie sportvelden	261.000	261.000	261.000	261.000	261.000	329.000
C2-Verhuuraccommodatiesysteem		23.000				
C3-Vervangingsinvesteringen	140.000	123.000		35.000	20.000	
<i>Totaal Investerings</i>	<i>1.596.000</i>	<i>1.109.000</i>	<i>601.000</i>	<i>296.000</i>	<i>280.000</i>	<i>3.045.000</i>
Kapitaallasten	171.000	248.000	288.000	280.000	284.000	
Dekking bedrijfsvoering SGT	-32.000	-34.000	-36.000	-39.000	-41.000	
Verhoging exploitatiebudgetten (categorie D)	187.000	187.000	187.000	187.000	187.000	
Totaal inhaalslag buitensport	325.000	400.000	435.000	428.000	429.000	

Categorie A Buitensportaccommodaties

A.1 Sportpark 't Zand

Alle velden op het sportpark van 't Zand aan de Bijsterveldenlaan hebben grote problemen op het gebied van ontwatering. Hiernaar zal op korte termijn onderzoek gedaan moeten worden, waarna een voorstel tot verbetering van alle velden zal worden gedaan. Rekening moet worden gehouden met aanleg specifieke (wetra)velden, waarvan de kosten nu geraamd worden op ten minste € 1.361.000,- (indicatief, definitief bedrag na onderzoeksresultaten). Hierin is niet opgenomen mogelijke aanleg van een kunstgrasvoetbalveld, waarvan de aanlegkosten ongeveer € 453.000,- bedragen. De aanpassingen op Sportpark 't Zand vinden gefaseerd plaats in de periode 2002 t/m 2004.

A.2 Sportpark de Kluit, grasvelden

Het gehele complex wordt als "matig" beoordeeld en een renovatie is noodzakelijk voor een 250h-veld. Geraamde kosten € 68.000,-.

A.3 Sportpark de Kluit, extra drainage

Als gevolg van de komst van de PVT op dit sportpark, zal het veld voor The Steelers, american football, verlegd moeten worden. Het nieuwe veld moet gedeeltelijk nog van drainage worden voorzien wat € 23.000,- aan kosten met zich meebrengt. De investering in drainage op sportpark de Kluit wordt terugverdiend met de meeropbrengst bij de komst van PVT (dekking € 2.000,-).

A.4 Sportpark Goirleseweg, BVO Willem II

Op sportpark Goirleseweg is ook een aantal velden aan renovatie toe, echter voordat renovatie wordt voorgesteld, zal de toekomstige ontwikkeling van sportpark Goirleseweg duidelijk moeten zijn. Het gaat dan over de volgende zaken:

Trainingsvelden Goirleseweg 2 en 4 van de BVO Willem II. Deze grastrainingsvelden hebben als norm dat ze voor maximaal 400h/jaar gebruikt kunnen worden, op voorwaarde dat onder slechte weersomstandigheden het veld wordt ontzien. De praktijk is dat veld 2 >900h/jaar en veld 4 >700h/jaar gespeeld worden. Neem daarbij het zeer natte najaar 2000 en de problematiek is verklaard. De oplossing hiervoor kan aanleg van "specifieke trainingsvelden" zijn, die tot 800h/jaar probleemloos gebruikt kunnen worden. Er blijft weliswaar geen gras op het veld, maar de top laag blijft stabiel en waterdoorlatend (kosten € 272.000,-). Aanleg van een kunstgrasveld wordt hier niet geadviseerd, omdat op deze velden geen wedstrijden gespeeld hoeven te worden. De investering in trainingsvelden BVO Willem II worden naar 2003 geschoven. Handhaving van deze velden is sterk afhankelijk van planvorming van een appartementencomplex.

A.5 Sportpark Goirleseweg, amateurs Willem II

Deze velden worden gebruikt door de amateurs vv Willem II en door de Fontys Sporthogeschool. Zij zijn al een aantal jaren aan renovatie toe, waarbij een nieuwe drainage en een automatische beregeningsinstallatie wordt aangelegd. Gelet op het aantal uren gebruik van deze velden wordt geadviseerd hier zogenaamde WETRA velden aan te leggen, die tot 400h per jaar gespeeld kunnen worden. Geraamde kosten € 272.000,-. De investering is direct afhankelijk van het locatievraagstuk bij een fusie tussen de 2 hockeyverenigingen. In het kader van de inhaalslag wordt hieraan geen prioriteit gegeven.

A.6 Sportpark Goirleseweg, hockey grasvelden

De twee natuurgras hockeyvelden op de Goirleseweg worden door TMHC Forward weinig gebruikt. Gelet op de problematiek waarmee de vv Willem II kampt én de wens van de Fontys Sporthogeschool om goede natuurgrasvelden moeten deze hockeyvelden veranderd worden in een voetbal trainingsveld. Hiervoor wordt de top laag gerenoveerd en worden de velden voorzien van 8 lichtmasten. Geraamde kosten € 57000. Beide clubs zijn momenteel in onderhandeling met het Sportbedrijf om vooruitlopend hierop alvast één hockeyveld aan het voetbal af te staan. Willem II is dan bereid om de veldverlichting van haar veld 3, die niet gebruikt wordt, naar dit veld over te plaatsen.

A.7 Sportpark Goirleseweg, honk/softbal

Met de eventuele komst van Kinopolis en het daarmee verband houdende Beursgebouw, zal deze accommodatie op sportpark Goirleseweg moeten worden opgeheven. Tevoren zullen elders vervangen de honk- en softbalvelden aangelegd moeten worden. Geraamde kosten € 681.000,-. Het verplaatsen van honkbal/softbal wordt als een aparte herstructureringsoperatie gezien, waarbij middelen vanuit de exploitatie van het grondbedrijf dekking kunnen bieden. Derhalve geen prioriteit in kader van inhaalslag.

A.8 *Onderkomen voor personeel en materieel*

In rayon West zal, ingeval van uitbreiding van sportaccommodaties in het westen van Reeshof, een nieuw onderkomen voor personeel en machines gebouwd moeten worden, vergelijkbaar met het onderkomen op Quirijnstok. Kosten € 340.000,-. Onderkomen rayon West staat in nauwe relatie met nieuwe zoeklocatie Reeshofweide. Is geen sprake van instandhouding maar optrekken van voorzieningenniveau. Geen prioriteit in kader van inhaalslag.

A.9 *Kleedaccommodaties, landelijke norm*

In 2002 zijn de kleedaccommodaties van de vv Ons Vios en vv Were Di aan de beurt voor een renovatie. OWT beperkt de werkzaamheden hierbij enkel tot vervanging van versleten onderdelen. Er kan geen sprake zijn van een uitbreiding van de accommodatie.

Beide voetbalverenigingen echter staan erop dat de accommodatie gelijktijdig wordt aangepast aan de huidige normen, te weten een gang voor de ingang van kleedkamers waarin extra kleedkasten opgenomen zijn, grotere scheidsrechtersruimte, een masageruimte en een grotere berging waarin ruimte voor een wasmachine en droger.

Het Sportbedrijf is met de verenigingen van mening dat de accommodatie niet in de oude stijl gerenoveerd zou moeten worden, we zijn nu een 20 jaren verder en de wensen van de clubs zijn redelijk.

Voor deze noodzakelijke uitbreidingen heeft OWT geen budget. Tot en met 2005 komt volgens ons alleen de kleed- en wasaccommodatie van RKTUV in aanmerking voor een renovatie, hetgeen aan OWT is medegedeeld.

De benodigde kosten bedragen € 136.000,-. Normeringen in kleedkamers betekent optrekken van het voorzieningenniveau (nieuw beleid) en derhalve geen prioriteit.

A.10 *Sportparken, tribunes*

De voetbalverenigingen Longa en RKTUV hebben langs hun hoofdvelden nog (restanten van) een verouderde staantribune. Bij Longa levert deze gevaren op, er komen delen los waarmee gegooid kan worden, bij RKTUV zijn de tegels aan het verzakken. Het onderhoud aan deze tribunes wordt als gevolg van het verbod op chemische bestrijdingsmiddelen een zeer arbeidsintensieve aangelegenheid, waarvoor SBT geen mankracht heeft. Voorgesteld wordt deze staantribunes op te ruimen: kosten € 7.000,-. Opruimen staantribune kent in dit kader een lage prioriteit en wordt afzonderlijk beschouwd binnen besteding gelden herstructureringsfonds.

A.11 *Parkeerterreinen sportparken*

Een aantal parkeervoorzieningen op sportparken verkeert in een slechte toestand. Ze zijn onverhard of halfverhard en leveren naast een trieste aanblik ook gevaar op, ondermeer door het ontbreken van een (goede) verlichting.

Bovendien zal het verbod op gebruik van chemische bestrijdingsmiddelen hierop duidelijk een negatieve invloed hebben omdat onkruiden niet of nauwelijks te verwijderen zijn.

Asfalteren is dan een redelijk alternatief, omdat dan de minste naden ontstaan, waarin onkruid kan groeien.

Het betreft de volgende parkeerterreinen:

Goirleseweg	€	386.000,-
Westend	€	340.000,-
Jong Brabant	€	227.000,-
NOAD	€	204.000,-
Gudok	€	125.000,-
JPS	€	125.000,-
Rugbyclub Tilburg	€	57.000,-
Longa	€	45.000,-
Totaal	€	1.509.000,-

De investeringen in parkeerterreinen van sportparken zijn grotendeels uit de prioritering gehaald daar het een optrekken van het voorzieningenniveau betreft (i.t.t. instandhouding van voorzieningen). Wel wordt prioriteit gegeven aan het aanbrengen van verlichting uit hoofde van de sociale veiligheid, hiervoor is in 2002 € 91.000,- aan investeringen geraamd.

Categorie B Buitensportaccommodaties

B.1 Sportpark de Kluit, inlinehockey

Op de Kluit wordt het asfalt handbalveld ook gebruikt door de Inlinehockeyvereniging. Ten behoeve van de uitoefening van de inline hockey sport is vorig jaar het veld gerepareerd, maar de samenstelling van de top laag levert extra schade op aan de schaatsen. Een apart inlinehockeyveld verdient de voorkeur, kosten € 41.000,-. De investering in het inlinehockeyveld wordt gezien als een verbetering van het kwaliteitsniveau en niet als een instandhoudingsinvestering en heeft daardoor een lagere prioriteit gekregen. Het inlinehockeyveld wordt als een apart beleidsvraagstuk beschouwd.

B.2 Sportpark Campenhoef, voetbal

Naast het sportpark Campenhoef wordt momenteel de fietstunnel onder het spoor aangelegd. Als deze gereed is zal het sportpark aan die zijde opnieuw van een afrastering moeten worden voorzien. Ook de ballenvanger dient met het oog op gevaar voor fietsers verlengd te worden. Kosten € 7.000,-. Dit investeringsvoorstel is in het kader van de prioriteringsronde als een investering met lagere prioriteit aangemerkt.

B.3 Sportpark J. Truyenlaan, voetbal

Op sportpark Jan Truyenlaan wordt een extra ballenvanger langs de Ringbaan Zuid geplaatst uit een oogpunt van verkeersveiligheid. Kosten € 7.000,-. Dit investeringsvoorstel is in het kader van de prioriteringsronde als een investering met lagere prioriteit aangemerkt.

B.4 Sportpark Melis Stoke, voetbal

Op het trainingsveld van Longa staan nog lichtmasten van een verouderd type die aan vervanging toe zijn. Kosten € 23.000,-. Zeer onlangs zijn er armaturen op de markt verschenen, die weinig tot geen overlast veroorzaken aan de omgeving. Bij vervanging van lichtarmaturen zal hiermee rekening gehouden worden, zeker waar buurtbewoners of verkeer hinder ondervinden van de bestaande verlichting. Dit investeringsvoorstel is in het kader van de prioriteringsronde als een investering met lagere prioriteit aangemerkt.

B.5 Materieel, verticuteermachine

Volgens het NOC*NSF dient veel vaker geverticuteerd te worden. Daarmee worden onkruiden, straatgras en hanepoot bestreden en wordt de viltlaag in de top verwijderd. Resultaat een betere groei van de gewenste grassen en een betere waterdoorlatendheid. Het Sportbedrijf heeft al een aantal machines uitgetest. Een verticuteermachine kost € 18.000,-. Extra stortkosten per jaar: € 9.000,- (zijn opgenomen onder categorie D)

B.6 Materieel, recycling dresser

De Koro Recyclingdresser is een belangrijk productiemiddel om schaarse en dure dressgrond tot een minimum te beperken. Deze machine haalt de benodigde grond voor het dressen uit de top laag om het daarna weer op de top laag te brengen. Aankoop van grond is dan niet meer nodig, er worden geen ziektes, verontreinigingen en onkruidzaden aangevoerd, een evt. viltlaag wordt gefreesd en verspreid, verdichtingen worden gestreden en er vindt menging van de top laag plaats. Deze machine creëert prima beluchttings- en doorzaaiomstandigheden.

1. Aanschafprijs: € 45.000,- incl. zwaardere trekker.

Besparing op aanschaf gecertificeerde grond : € 20.000 /jaar.

2. Machine kan ook ingehuurd worden, voor een incidenteel veld kost dit € 700,-.

In beginfase zal gekozen worden voor inhuren om flexibel op de uiteindelijke resultaten te kunnen inspelen.

B.7 Materieel, vertidrain

Het boven halen van benodigde dressgrond (tot 80m3 per veld!) kan ook geschieden met onze eigen vertidrain, als daarop holle pijpjes worden aangebracht. Dit voorjaar zal hiermee een proef gehouden worden (voorstel Longa veld 2). Tevoren kan het veld voorzien worden van een laag verschralingszand, erna kan de uitkomende zwarte grond samen met het verschralingszand in de gaatjes ingesleept worden, waardoor de waterdoorlatendheid wordt verbeterd. Een set van dergelijke pijpjes wordt aangeschaft. Prijs: € 700 per set, waarmee hooguit 8 voetbalvelden (afhankelijk van diepte) selectief (midenvelden) bewerkt zullen kunnen worden.

Als de proef slaagt is het noodzakelijk om een tweede vertidrain in te schakelen, om binnen de beschikbare dresstijd alle velden te kunnen behandelen. Kosten extra vertidrain € 32.000,-. Dan zouden de velden wisselend met de Recyclingdresser en de vertidrain behandeld kunnen worden.

B.8 Materieel, maaifrees

Voorjaar 2002 wordt een proef houden (voorstel op Longa veld 2) met de Koro Field Topmaker, een machine die het veld door maaifrezen egaliseert, waarna de toplaag verschaald kan worden. Ook kunnen de overhoogtes die vaak in doelgebieden ontstaan hiermee weggewerkt worden. De machine kost € 23.000,-.

Inhuren machine voor een veld kost € 66,- per uur, exclusief btw, zandkarren en afvoer grond.

Velden die flink verbeterd zouden kunnen worden met behulp van de Koro Field Topmaker zijn:

Longa hoofdveld, 2 en 3, Ons Vios 2 en 3, Korvel hoofdveld; Sarto hoofdveld, Goirleseweg 3, 6 en 7, en Jong Brabant 1, 2, 3 en 4. In de beginfase zal gekozen worden voor inhuren om flexibel op de uiteindelijke resultaten te kunnen inspelen.

B.9 Materieel, drainagemachine

Voor het verbeteren en versnellen van de afvoer van oppervlaktewater is de Koro Top Drain momenteel in ontwikkeling. De machine graaft 3 sleuven haaks op de bestaande drainage die gelijktijdig worden afgevuld met drainzand tot op een werkdiepte van maximaal 25 cm. Hierdoor zouden waterdoorlatendheid, stabiliteit, kwaliteit van het grasbestand en de speelcapaciteit toenemen.

Kostenindicatie : € 34.000,-.

Categorie C Buitensportaccommodaties

C.1 Renovatie sportvelden

Willen we onze velden goed kunnen onderhouden dan is het noodzakelijk dat gemiddeld eens in de 20 jaar een sportveld aan een grondige onderhoudsbeurt (renovatie) toe is. Gelet op het aantal velden van 100 betekent dit dat er jaarlijks gemiddeld 5 velden in aanmerking komen. Indien echter gebruik gemaakt wordt van nieuw geavanceerd materieel (zie ook de investeringen onder B5 t/m B9), is het mogelijk de levensduur van renovaties te verlengen van 20 jaar naar 25 jaar. Voor 100 velden betekent dit dan dat jaarlijks gemiddeld 4 velden in aanmerking komen.

Per veld is € 65.000,- benodigd, zijnde een gemiddelde renovatieprijs voor een 250h-veld, waarbij rekening is gehouden met het aanbrengen van een automatische beregeningsinstallatie, wat mede qua arbeidsomstandigheden is aan te bevelen. De arbeidsintensiteit wordt erdoor beperkt wat leidt tot een besparing van € 9.000,-, jaarlijks oplopend met € 2.000,-.

C.2 Verhuuraccommodatiesysteem

Het verhuuraccommodatie systeem is in het verleden grotendeels gefinancierd met eenmalige middelen. Om tijdige vervanging te waarborgen is het noodzakelijk in 2003 een investeringsbedrag van € 23.000,- te reserveren.

C.3 Vervangingsplan materieel

Volgens actualisering van het meerjaren investeringsoverzicht op basis van vervanging van fysiek aanwezige activa moet rekening worden gehouden met de volgende vervangingsinvesteringen:

2002:	€	140.000,-
2003:	€	123.000,-
2004:	€	--,-
2005:	€	35.000,-
2006:	€	f 20.000,-

Op het moment dat de vervangingsvraag daar is zal nader onderzoek uitwijzen of materieel het beste aangeschaft, geleased dan wel ingehuurd kunnen worden.

Er wordt nu in het voor- en naseizoen gemaaid met twee 7-delige maaiers en in het hoogseizoen met drie 7-delige maaiers. Onderzocht wordt of volstaan kan worden met drie 5-delige maaiers, in elk rayon een eigen machine. Daarnaast wordt kritisch bezien of de technische levensduur van diverse machines en werktuigen verlengd kan worden, ieder jaar zal bij de actualisering van de meerjaren investeringsbegroting hiermee rekening worden gehouden. Een volledig meerjareninvesteringsoverzicht kan bij het Sportbedrijf opgevraagd worden.

Categorie D Buitensportaccommodaties**D.1 Exploitatiebudgetten**

De afgelopen jaren zijn met name de onderhoudsbudgetten steeds meer onder druk komen te staan. Dit had vaak tot gevolg dat het benodigde onderhoud niet of in onvoldoende mate plaatsvond. Ook met deze terughoudendheid bleek het vaak niet mogelijk binnen de begroting te blijven. In de begroting 2001 zijn de exploitatiebudgetten budgettair neutraal herschikt op zodanige wijze dat de bedrijfsvoering in zijn totaliteit niet in gevaar komt. Dit betekent niet dat er nu voldoende middelen beschikbaar zijn. Met name prijsstijgingen tot wel 50 % zijn hier oorzaak van.

Hieronder volgt het overzicht van de betreffende posten:

Complexen:	begroting 2000	werkelijk 2000	budget 2001	benodigd 2002	verschil
Onderhoud algemeen	€ 24.000	€ 60.920	€ 34.359	€ 68.000	€ 33.641
Graszaad	€ 15.000	€ 16.850	€ 15.480	€ 18.000	€ 2.520
Kunstmest	€ 8.000	€ 9.880	€ 8.000	€ 14.000	€ 6.000
Dressgrond *	€ 12.000	€ 14.647	€ 17.919	€ 77.000	€ 59.081
Beregening	€ 6700	€ 12.204	€ 6.716	€ 14.000	€ 7.284
Verlichting	€ 6.400	€ 14.083	€ 10.936	€ 18.000	€ 7.024
Personeel **	€ 23.000	€ 23.000			
Stortkosten (extra)	€ 9.000	€ 9.000			
<i>Machines</i>					
Onderhoud	€ 33.731	€ 48.841	€ 44.067	€ 57.000	€ 12.933
<i>Garage/werkplaats</i>					
Handgereedschap	€ 1.600	€ 6.324	€ 7.000	€ 7.000	
Inventaris/gereedschap	€ 1.600	€ 1.658	€ 4.500	€ 7.000	€ 2.500
Electra/gas	€ 8.100	€ 12.254	€ 15.333	€ 16.000	€ 667
Onderhoud machines	€ 34.000	€ 48.841	€ 44.000	€ 57.000	€ 13.000
Brandstof machines	€ 9.000	€ 16.000	€ 14.000	€ 18.000	€ 14.000
Totaal	€ 159.060	€ 267.361	€ 214.691	€ 401.000	€ 186.309

* Het jaarlijks dresen van de velden na de competitie zou, mede gelet op het Bouwstoffenbesluit, beter kunnen gebeuren met gecertificeerde grond. De grond is dan op maat geconditioneerd, terwijl dat van aangevoerde zwarte grond niet gezegd kan worden (verontreinigd met steentjes, bestrijdingsmiddel). Die grond wordt door de verplichte keuringen ook steeds duurder. Bijkomend voordeel is dat er minder depots nodig zijn, jaarlijks wordt alleen het benodigde aangevoerd, op een kleine voorraad na, te gebruiken tijdens de competitie. Vorig jaar is hiermee een geslaagde proef gedaan op de velden van Jong Brabant in Berkel-Enschot. Bestaande depots worden natuurlijk eerst leeggereden.

Kosten van deze grond € 13,61/m³ tegen € 9,08/m³ van andere grond.

Benodigd: 75 velden á 20m³/jaar = 1500m³ = € 20.000,-.

Trainings- en wetravelden worden niet gedresst met zwarte grond.

Ook dient er vaker bezand te worden met verschalingszand, meer dan nu het geval is (1500m³ = € 18.000,-).

Volgens het advies van NOC*NSF zou op 52 velden 55 m³/jaar en op 27 velden 15m³/jaar toegepast moeten worden. Dit in een "gemiddeld" jaar, dus meer als het erg nat is.

Totaal 3500m³ = € 41.000,-.

De zandput in Udenhout gaat sluiten, en de vraag is nu waar straks het verschalingszand betrokken kan worden. Gerekend moet worden met extra transportkosten, die nu geraamd worden op € 4,5/m³, totaal € 16.000,-.

Ook het Bouwstoffenbesluit is op vele werkzaamheden op sportparken van toepassing en heeft gevolgen voor de uitvoering (minimaal 6 weken benodigd voor keuring grond) en voor de budgetten (keurings- en stortkosten bij Grondbank).

Het hebben van een eigen gronddepot dan wel een goed overleg met collega's van (andere) bedrijven teneinde grond zonder extra kosten te kunnen afvoeren, kan kostenbesparend werken.

** Om de werkzaamheden in drukke tijden (bijv. onderhoud tennisbanen, dresstijd) naar behoren te kunnen verrichten moeten extra hulpkrachten (mens en/of machine) ingehuurd worden. Kosten € 23.000,-

Opmerkingen:

Nieuwe regelgeving heeft direct invloed op het dagelijks en groot onderhoud van de velden en de kosten daarvan.

Het verbod op het toepassen van chemische bestrijdingsmiddelen zal in de (zeer nabije) toekomst zowel financiële als kwalitatieve gevolgen met zich meebrengen. Niet alleen voor (half)verhardingen, maar meer nog voor natuurgras-, kunstgras- en kunststofoppervlakten. Hierover wordt samen met OWT een apart voorstel aan het college gedaan.

Beheersplan plantsoenen

Teneinde de plantsoenen in een goede staat te houden of zelfs de kwaliteit ervan te verbeteren, door houtwallen beter in de natuurlijke omgeving op te nemen, zal een beheersplan plantsoenen gemaakt moeten worden. Het Sportbedrijf Tilburg wil dit op niet al te lange termijn laten maken.

De uitkomst ervan zal van invloed zijn op het onderhoudsbudget voor plantsoenen.

Dekking vanuit bedrijfsvoering Sportbedrijf Tilburg

Zoals uit tabel 1 blijkt, leidt een aantal investeringen tot voordelen in de bedrijfsvoering van het Sportbedrijf, welke als dekking aangewend kunnen worden voor de kosten van de inhaalslag.

In tabel 2 is een samenvattend overzicht van de besparingen per investeringsobject gepresenteerd.

Tabel 2 – Totaaloverzicht besparingen bedrijfsvoering Sportbedrijf Tilburg t.g.v. investeringen

<i>Bedragen in euro's</i>	2002	2003	2004	2005	2006	
A3-Sportpark de Kluit, drainage	2.300	2.300	2.300	2.300	2.300	
B6-Materieel – recycling dresser	20.400	20.400	20.400	20.400	20.400	
C1-Renovatie sportvelden	9.100	11.300	13.600	15.900	18.100	

2 Binnensportaccommodaties

Tabel 3 – Totaaloverzicht inhaalslag binnensportaccommodaties

<i>Bedragen in euro's</i>	2002	2003	2004	2005	2006	Lage prioriteit
Investerings						
B1-Sporthallen, belettering en vlaggenmasten	32.000					23.000
B2-Stadssporthal, sport/spelmateriaal	54.000					
B3-Overige sporthallen, sport/spelmateriaal	35.000					
B4-DWP-werkplek	9.000					
B5-Sporthal Drieburcht-sportvloer	77.000					
B6-Gymzalen, sportvloer	14.000					
B7-Algemeen, verlichting	9.000	9.000	9.000	9.000		
B8-Sporthal 't Ruiven, poetsmachine	14.000					
B9-Gymzalen, poetsmachine	7.000					
B10-'t Ruiven, geluidsinstallatie	9.000					
C-Vervangingsinvesteringen	204.000	202.000	93.000	34.000	142.000	
<i>Totaal Investerings</i>	<i>464.000</i>	<i>211.000</i>	<i>102.000</i>	<i>43.000</i>	<i>142.000</i>	<i>23.000</i>
Kapitaallasten	62.000	81.000	95.000	90.000	102.000	
Verhoging exploitatiebudgetten (categorie D)	25.000	25.000	25.000	25.000	25.000	
Totaal inhaalslag binnensport	87.000	106.000	120.000	115.000	127.000	

Categorie A Binnensportaccommodaties

Deze categorie is voor binnensportaccommodaties niet van toepassing.

Categorie B Binnensportaccommodaties

B.1 Sporthallen, belettering en vlaggenmasten

De afdeling binnensport wenst de lijn door te trekken zoals deze een aantal jaren terug is ingezet bij de zwembaden en het ijssportcentrum. Alle sporthallen dienen voorzien te worden van verlichte naamsbelettering en vlaggenmasten.

De investeringskosten bedragen:

Vlaggenmasten € 9.000,-

Verlichte naamsbelettering € 45.000,-

In het kader van de prioriteringsronde is er voor gekozen om de naamsbelettering niet via directe verlichting te realiseren maar via indirecte aanstraling. Dit levert een besparing op van € 23.000,- op bovengenoemde investering.

B.2 Stadssporthal, sport/spel materiaal

De inrichting van de Stadssporthal met sport- en spelmaterialen is ernstig verouderd en dateert uit het jaar 1961. Voldoet niet aan eisen en wensen van de belangrijkste klant de Fontys Sporthogeschool. Om de inrichting voor volleybal, basketbal, hockey en de daarmee gepaard gaande vloeraanpassingen te kunnen realiseren is een investering van € 54.000,- benodigd.

Renovatie van de sportvloer en vervanging van tafels en stoelen ten behoeve van examens in de Stadssporthal is noodzakelijk maar gelet op de ontwikkelingen binnen het sportgebied Goirleseweg is het verstandig te wachten tot hierover duidelijkheid komt. Er dient mogelijk rekening te worden gehouden met een uitgave post van € 113.000,- (vloer) en € 30.000,- (tafels/stoelen).

Het onverharde parkeerterrein wordt jaarlijks uitgevuld met gebroken puin. Terrein heeft een volledige herinrichting om te komen tot efficiënter parkeren. Het verdient de voorkeur dat het terrein conform het nieuwe parkeerterrein van bvo Willem II wordt uitgevoerd. E.e.a. houdt in dat het parkeerterrein moet worden voorzien van riolering, asfalt en verlichting. Dit dient pas te geschieden nadat duidelijkheid is gecreëerd omtrent de toekomst van dit gebied. Geraamde investering bedraagt € 159.000,-.

B.3 Overige sporthallen, sport/spel materiaal

De inrichting van met name de sporthallen 't Ruiven, Roomley en Drieburcht en de gymzalen Tartinistraat en Verhulstlaan is voor een bedrag van € 35.000,- aan vervangende sport- en spelmaterialen benodigd a.g.v. de technische staat van de materialen.

B.4 Sporthallen, Digitale Werkplek (DWP)

Elk rayon is momenteel uitgerust met 1 DWP. Vanuit communicatie oogpunt is het noodzakelijk alle sporthallen te voorzien van een DWP, met name de inzage in de verhuurroosters wordt hiermee goed ontsloten.

Deze uitrusting vraagt om ISDN-lijnen in de sporthallen de Blaak, Reeshof en 't Ruiven plus soft- en hardware en programmatuur. Investeringskosten € 9.000,-.

B.5 Sporthal Drieburcht, sportvloer

Renovatie sportvloer Drieburcht. Afgekeurd door NOC*NSF. Vloer heeft onvoldoende vering en ligt op diverse plaatsen los van de ondervloer. Risico's op persoonlijk letsel en schadeclaims zijn dermate groot dat direct tot renovatie moet worden overgegaan. Investeringskosten bedragen € 77.000,-.

De tribune-inrichting en de onderliggende vloer van sporthal de Drieburcht dateert uit het jaar 1971 en voldoet niet meer aan het hedendaagse eisen van gebruik en veiligheid. Vanuit grote verenigingen die Tilburg een landelijke uitstraling bezorgen, m.n. Bunga Melati en Filtech Five is al meerder malen de noodzaak aangegeven van een mobiele tribune-inrichting tijdens topwedstrijden. Met de eigenaar van de tribune (OWT) zal bekeken moeten worden op welke wijze aanpassingen kunnen geschieden, waarbij de eigenaar voor vervanging dient zorg te dragen.

B.6 Gymzalen, sportvloer

De vervanging van sportvloer gymzaal Bergeijkstraat kan geen verder uitstel verdragen gelet op slechte staat waarin deze verkeert. Investeringskosten bedragen € 14.000,-.

B.7 Algemeen, verlichting

Het Sportbedrijf Tilburg loopt een tweetal jaren achter met het meerjarenvervangingsplan van lampen in de sporthallen en gymzalen. De hiermee gepaard gaande kosten bedragen € 36.000,- incl. de verwijderingsbijdrage. De vervanging van de verlichting vindt gefaseerd plaats over de jaren 2002-2005.

B.8 Sporthal 't Ruiven, poetsmachine

In Sporthal 't Ruiven is een schrob/zuigmachine van 1980 aanwezig. Deze bevindt zich in een huidige technische staat dat bedrijfszekerheid elk moment kan wegvallen. Dit vergt een investering van € 14.000,-.

B.9 Gymzalen, poetsmachine

De gymzalen in Tilburg Noord hebben dringend behoefte aan een schuurmachine omdat de huidige accu schuurmachine versleten is. Om aan de hygiënische normen qua reinheid te kunnen blijven voldoen is een nieuwe machine noodzakelijk. Dit vergt een investering van € 7.000,-.

B.10 Sporthal 't Ruiven, geluidsinstallatie

Tijdens wedstrijden voldoet de geluidsinstallatie niet. Installatie is dringend aan vervanging toe. Geraamde investering van € 9.000,-.

Categorie C Binnensportaccommodaties

Volgens actualisering van het meerjaren investeringsoverzicht op basis van vervanging van fysiek aanwezige inventaris moet rekening worden gehouden met de volgende vervangingsinvesteringen:

2002: € 204.000,-

2003: € 202.000,-

2004: € 93.000,-

2005: € 34.000,-

2006: € 142.000,-

Op het moment dat de vervangingsvraag daar is zal kritisch bezien worden of de technische levensduur van de inventaris verlengd kan worden, ieder jaar zal bij de actualisering van de meerjaren-investeringsbegroting hiermee rekening worden gehouden. Een volledig meerjareninvesterings-overzicht kan bij het Sportbedrijf Tilburg opgevraagd worden.

Categorie D Binnensportaccommodaties

De afgelopen jaren zijn met name de onderhoudsbudgetten steeds meer onder druk komen te staan. Dit had vaak tot gevolg dat het benodigde onderhoud niet of in onvoldoende mate plaatsvond. Ook met deze terughoudendheid bleek het vaak niet mogelijk binnen de begroting te blijven. Om het onderhoud incl. schoonmaken van de accommodaties op norm te brengen en te houden is een extra budget benodigd van € 25.000,-, bestaande uit € 2.000,- per sporthal en € 9.000,- voor de gymzalen.

Bijlage 2 Sportonderwijs in Tilburg

ROC Sport en Bewegen

In augustus 2000 is het College DGO van het ROC Midden-Brabant in Tilburg gestart met de opleiding Sport en Bewegen. Deze driejarige fulltime mbo-opleiding wordt op nog vijf andere locaties in Nederland aangeboden. De opleiding richt zich op uiteenlopende functies op het gebied van sport en beweging voor zeer uiteenlopende doelgroepen

De Rooi Pannen

Deze scholengemeenschap start in 2002 ook met een MBO-opleiding met specifieke sport- en recreatie-elementen in het curriculum.

FONTYS Sporthogeschool

De HBO instelling voor sport (vroeger ALO) bestaat al 75 jaar. Hier worden studenten opgeleid tot leraar lichamelijke opvoeding in het voortgezet onderwijs, maar afgestudeerden vinden vaak ook elders in de sportwereld een baan. In 2002 start de hogeschool met een nieuwe opleiding 'sport- en bewegingseducatie' en studenten kunnen dan afstuderen in vijf verschillende richtingen:

1. senioren sport
2. sportieve recreatie en sportstimulering
3. natuursport en sporttoerisme
4. fitness, gezondheid en welzijn
5. speciaal bewegingsonderwijs

Opleiding SPECO

Een ander onderdeel van Fontys Sporthogeschool is de opleiding Sporteconomie (SPECO). Hier wordt opgeleid in management, economie en communicatie en dat alles gericht op de sport. Het diploma heeft een HEAO-status en geeft o.a. toegang tot communicatief - economische functies bij overheid, recreatiebedrijven en sportbonden.

Opleiding Sportmanagement

Daarnaast heeft Fontys een korte HBO sportmanagementopleiding. Dit is een dagopleiding die in twee jaar opleidt voor hogere managementfuncties bij overheid, sportbonden en dergelijke. Deze opleiding kan een prima basis zijn om een eigen bedrijf op te starten of te vergroten.

KUB Vrijetijdswetenschappen

Aan de Katholieke Universiteit Brabant kan men sinds 1986 Vrijetijdswetenschappen studeren. Deze opleiding bereidt voor op functies waarin maatschappelijke ontwikkelingen en beleidsprocessen op een hoog abstractieniveau worden doorgrond en op hun relevantie voor de eigen organisatie beoordeeld. Tevens moet de afgestudeerde VTW-er deze inzichten kunnen vertalen in beleidsvoorstellen, marketingplannen, enz.. Het domein van de vrije tijd is breed en omvat diverse sectoren, waaronder sport. Het gaat binnen deze sectoren om vraag- en aanbodkwesties, om productie en consumptie, stimulering van participatie, wet- en regelgeving, om subsidiëring en privatisering, enz. Afgestudeerden kunnen aan de slag als docent, beleidsmedewerker, adviseur of onderzoeker.

KUB Leerstoel Jeugdsport

Het takenveld van deze bijzondere leerstoel omvat de volgende elementen:

1. De sociaal-wetenschappelijke theorievorming over en empirisch onderzoek naar:
 - De maatschappelijke betekenis van sport en lichamelijke opvoeding
 - De relatie tussen sport, lichamelijke opvoeding, maatschappij en overheid
 - De ontwikkelingen in sport en lichamelijke opvoeding
 - De achtergronden van de sportdeelname
2. Het strategische beleid van sportorganisaties en de legitimatie van sport en lichamelijke opvoeding
3. De vakdidactische onderbouwing van de lichamelijke opvoeding
4. Het kwaliteitsonderzoek m.b.t. topsport, het onderwijs in de lichamelijke opvoeding, sport-opleidingen en het sportaanbod
5. De gewenste en haalbare samenwerkingsvormen tussen lichamelijke opvoeding en sport, met het oog op de verbetering van de bewegingscultuur en de maatschappelijke integratie van verschillende doelgroepen.

Bijlage 3 Niveaumodel Sport en Ruimte

A Vestigingsvoorwaarden sportaccommodaties

Het *niveaumodel*, zoals geschetst in het rapport Sport en Ruimte (Bellemakers, Tilburg, 2000) onderscheidt drie categorieën voorzieningen, die elk een eigen verzorgingsgebied hebben.

Door de verdeling in drie 'verzorgingsniveaus' ontstaan er ook drie niveaus om de voorzieningen te spreiden.

- wijkvoorzieningen, die bestaan uit trap- en speelveldjes, jeu de boules banen en andere kleinschalige voorzieningen in de buurt;
- bovenwijkse voorzieningen, waaronder sportvelden en sporthallen, die ook een functie vervullen voor omringende wijken, en
- grootstedelijke voorzieningen, die een functie hebben voor de hele stad of de regio, zoals een voetbalstadion, een atletiekbaan, een ijssportcentrum of een gespecialiseerde voorziening zoals een honk- en softbalveld.

Volgens het niveaumodel dienen buitensportaccommodaties, met uitzondering van accommodaties met een grootstedelijke functie, te worden aangemerkt als bovenwijkse voorzieningen. Sporters bezoeken deze accommodaties niet dagelijks, maar wel regelmatig. Volgens het niveaumodel dienen buitensportaccommodaties dus, met uitzondering van accommodaties met een grootstedelijke functie, te worden aangemerkt als bovenwijkse voorzieningen.

De velden dienen uiteraard goed bereikbaar te zijn, met name per fiets en in mindere mate per de auto voor sporters uit de omringende andere wijken. Uit oogpunt van mobiliteit verdient het voorkeur de sportvelden een centrale plaats in de wijk te geven. Veel buitensportcomplexen zijn bij een of meer verenigingen in gebruik, zodat de weerstand tegen recreatief medegebruik vaak hoger zal zijn. Een combinatie met groen en de openbare ruimte is hier moeizamer te realiseren.

De grootstedelijke voorzieningen zoals het Willem II stadion, het Recreatiebad Stappegoor, het IJssportcentrum Tilburg, de atletiekbaan en golfbaan Prise d'Eau hebben behalve voor de stad ook betekenis voor de regio. Door deze accommodaties aan de rand van de stad te plaatsen, aan grotere uitvalswegen van de stad, wordt de overlast in woonwijken vermeden en de bereikbaarheid beter. Hoewel de auto het transportmiddel bij uitstek zal zijn, moeten deze complexen eveneens goed bereikbaar zijn met fiets of openbaar vervoer.

Om adequaat te kunnen functioneren zullen de sportaccommodaties bovendien specifiek moeten voldoen aan de volgende ruimtelijke eisen:

- Van primair belang zijn de beschikbaarheid van de grond en de eigendomssituaties
- De locatie moet bereikbaar zijn via een verkeersveilige route
- De directe toegankelijkheid via wegen die ander dan bestemmingsverkeer verdragen is van essentieel belang, evenals de bereikbaarheid per openbaar vervoer. Voor bezoekende verenigingen moet het sportcomplex gemakkelijk bereikbaar zijn.
- Ruime parkeermogelijkheid is noodzakelijk
- Vestiging in de nabijheid van woningen. Dit niet alleen uit het oogpunt van bereikbaarheid, maar ook ten behoeve van de sociale veiligheid
- Het sportveld zelf dient voldoende afstand te hebben ten opzichte van woningen in verband met geluidsoverlast, overlast van lichtmasten en vooral ook gezien de eisen die gesteld worden aan sportkantines.
- Voor een buitensportvoorziening is het van belang dat er een goede bodemstructuur aanwezig is, zodat aanleg en onderhoud niet te duur worden.
- Vanuit milieuoogpunt moeten eventuele belemmeringen –zoals stankcirkels rond bedrijven in kaart worden gebracht.
- Uiteraard dient er aandacht te zijn voor uitbreidingsmogelijkheden en mogelijkheden tot clustering van sportactiviteiten. Dit in verband met een hogere efficiency en een eventuele geschiktheid voor recreatief medegebruik.

B Zoeklocaties Sport

In het project Zoeklocaties Sport vormden de vestigingsvoorwaarden uit Sport en Ruimte naar locatieplanning van sportaccommodaties de criteria om een aantal potentiële locaties voor sportvoorzieningen op geschiktheid te toetsen:

- Kouwenberg (gelegen in de noordelijke stadsrand van Tilburg boven de woonwijk Heikant; opp. 30 ha)
- Longa Oost (gelegen in het oosten van de stad in het gebied Moerenburg; opp. 28 ha)
- Reeshofweide (gelegen ten noordwesten van de Reeshof; opp. 25 ha)
- Dalem-Koolhoven (gelegen direct ten westen van de Reeshof; opp. 29 ha)
- Spoorzone De Wijk (gelegen ten zuiden van de Reeshof; opp. 24 ha)
- Streepstraat (gelegen langs de Bosscheweg; opp. 29ha)
- Gilzerbaan (twee terreinen gelegen ten westen van de stad; te weten een terrein tegenover Sarto en een van de Tilburgse Waterleiding Maatschappij; beide liggen in het waterwingebied)
- Noordoost (gerelateerd aan de woningbouwplannen voor het gebied gelegen tussen Berkel-Enschot en Udenhout)

De locaties Longa Oost, Dalem-Koolhoven en Gilzerbaan zijn minder geschikt. De locatie Longa Oost kan alleen gebruikt worden ter uitbreiding van het huidige terrein van Longa. De locatie Gilzerbaan tegenover Prise D'Eau is minder geschikt vanwege de geïsoleerde ligging; de locatie Gilzerbaan tegenover Sarto ligt in dit opzicht gunstiger.

De conclusie luidt dat de locaties Kouwenberg, Spoorzone De Wijk en Streepstraat, gelet op de vestigingsvoorwaarden van het niveau-model, als beste locaties naar voren komen. Streepstraat is ruimtelijk gezien een geschikte locatie voor sportvoorzieningen, maar op de korte termijn kan de beschikbaarheid van de gronden een beletsel vormen voor ontwikkeling van deze locatie. Bij de locatie Spoorzone De Wijk moet opgemerkt worden dat eventuele ontwikkelingen afhankelijk zijn van de woningbouwplannen in Koolhoven en de ontwikkeling rondom het toekomstige station Reeshof (De Knoop).

Hoewel geen van genoemde gebieden op korte termijn beschikbaar zal komen, is de gemeente voornemens nader te bestuderen of de locaties Kouwenberg en Streepstraat in aanmerking kunnen komen als de vestiging van sportaccommodaties. Daarnaast is het van wezenlijk belang dat als beleidsuitgangspunt wordt vastgelegd dat gemeentebreed wordt bezien welke thans als toekomstig bedrijven- of woningbouwterrein gelabelde gebieden, alsnog voor het realiseren van sportaccommodaties kunnen worden ingezet.

Bijlage 4 Bureau Ondersteuning Tilburgse Sport (BOTS)

In 1989 is in Tilburg Bureau Ondersteuning Tilburgse Sport (BOTS) opgericht als gemeentelijk steunpunt voor de sportstimulering. BOTS houdt zich enerzijds bezig met service aan en ondersteuning van de amateursport in Tilburg, anderzijds met sportontwikkeling en stimulering van sportdeelname van eerder genoemde specifieke doelgroepen ouderen, jongeren, mensen met een handicap en allochtonen/nieuwkomers

In het kader van de servicetaken adviseert en begeleidt BOTS sportverenigingen die om hulp vragen bij het oplossen van problemen. Ook biedt BOTS cursussen en themabijeenkomsten aan op niet-sport-technisch gebied. Een relatief nieuwe service is het inzetten van zogenaamde verenigingsassistenten bij sportverenigingen. Momenteel zijn er vijftien personen werkzaam in de ID-regeling. Ondersteuning omvat managementzaken zoals het begeleiding van beleidstrajecten en het opstellen van beleidsplannen en/of communicatie- en sponsorplannen.

Het doelgroepenbeleid krijgt bij BOTS vorm middels de projecten *Jeugd in Beweging*, *Meer bewegen voor Ouderen (55+)* en het regionale project voor mensen met een handicap. Doelgroepspecifieke projecten voor allochtonen ontbreken nog, maar wel is er in het kader van buurtsport en het 55+project specifiek aandacht voor respectievelijk allochtone jeugd en ouderen.

Jeugd in Beweging (JIB) De jeugdsportconsulent van BOTS stimuleert sportverenigingen en het onderwijs tot maatwerkprogramma's voor jongeren. Contacten met het onderwijsveld lopen via het directeurenoverleg basisscholen en de vakgroepen LO van het voortgezet onderwijs, bij de sportverenigingen via de jeugdsportcoördinatoren. Hoofddoelstelling is de participatiegraad van jeugdigen in beweging in het algemeen en sport in het bijzonder te verhogen.

Het *buurtsportproject* van BOTS neemt in de uitvoering een deel van het jeugdsportstimuleringsprogramma op in zijn werkplannen. Exponenten hiervan zijn onder meer naschoolse activiteiten, vakantieactiviteiten en verlengde schooldagen. Het buurtsportprogramma is per stadsdeel georganiseerd (wijkniveau) en is opgesteld in overleg met het jeugd- en jongerenwerk en het club- en buurt-huiswerk. Hiermee is een link gelegd tussen sport en het welzijnswerk.

BOTS organiseert in het kader van *Meer Bewegen voor Ouderen (MbVO)* activiteiten met behulp van een pool van 24 docenten. Een goede spreiding over de stad en het bereiken van de bewegingsarme ouderen staan hierbij centraal. Er bestaan samenwerkingsovereenkomsten met de wijkorganisaties en instellingen voor ouderen. Een tweede 'spoor' zijn de bewegingsactiviteiten voor ouderen in de sportverenigingen. Samen met de doelgroepcoördinator ouderen van de sportverenigingen wordt een programma samengesteld waarin de kwaliteit van de aangeboden activiteiten en de verhoging van de sportdeelname centraal staan.

BOTS werkt in regionaal verband aan *sportparticipatie voor mensen met een handicap*. Een groot aantal gemeenten in Midden-Brabant neemt deel aan dit project. Zij krijgen speciale activiteiten aangereikt om sportdeelname onder deze doelgroep te bevorderen. Op regionaal niveau wordt het aanbod voor mensen met een handicap afgestemd en verder uitgebouwd. Partners hierbij zijn de gehandicaptenplatforms en de sportbonden NSG/Nebas.

Voor de doelgroep *allochtone inwoners* heeft BOTS nog geen concrete activiteiten ontwikkeld. Binnen het buurtsportproject en het 55+project krijgen allochtone inwoners echter wel speciale aandacht.

Bijlage 5 Overwegingen aanpassingen tariefstelsel

Rekenmodellen

De huurtarieven voor kleine zaalsporten lijken in vergelijking met andere gemeenten aan de hoge kant.

- 1 Een budgettaire neutrale harmonisatie van de tarieven zal weinig effect sorteren omdat alle tarieven over de gehele linie vrij hoog liggen. Er zijn geen accommodaties waarvoor een te laag tarief wordt gehanteerd.
- 2 Met betrekking tot de tarieven van de buitensporten wordt gesteld dat het gemeentelijk tarief slechts een deel is van de totale accommodatiekosten. De binnensporten hebben een hoger tarief maar dit is "all-in".

Vergelijking haluurtarief/ sporttak per velduur voor volleybal en badminton

De uren dat verenigingen slechts een gedeelte van de accommodatie huren, zijn niet meegenomen. Dit kunnen trainingstijden maar ook competitie uren zijn. Gedeeltelijke huur is altijd goedkoper dan meer velden of de gehele hal.

Om de herkenbaarheid van de te vergelijken cijfers te behouden zijn in deze bijlage de guldens niet omgerekend naar euro's.

Volleybal

Roomley 7 badminton en 3 volleyvelden, hele hal tarief f. 102,30

Badminton $102,30 : 7 = 14,61$ tarief nu 14,60 per uur

Volleybal $102,30 : 3 = 34,10$ tarief nu 36,30 per uur

Ruiven 7 badminton en 4 volleyvelden of 2 cc, hele hal tarief f. 123,60

Badminton $123,60 : 7 = 17,65$ tarief nu 14,60 per uur

Volleybal $123,60 : 4 = 30,90$ tarief nu 36,30/61,80 per uur

Drieburcht 10 badminton en 4 volleyvelden, hele hal tarief f. 136,10

Badminton $136,10 : 10 = 13,61$ tarief nu 14,60 per uur

Volleybal $136,10 : 4 = 34,02$ tarief nu 36,30 per uur

Reeshof 7 badminton en 3 volleyvelden, hele hal tarief f. 102,30

Badminton $102,30 : 7 = 14,61$ tarief nu 14,60 per uur

Volleybal $102,30 : 3 = 34,10$ tarief nu 36,30 per uur

Dongewijk 7 badminton en 3 volleyvelden, hele hal tarief f. 102,30

Badminton $102,30 : 7 = 14,61$ tarief nu 14,60 per uur

Volleybal $102,30 : 3 = 34,10$ tarief nu 36,30 per uur.

Blaak 7 badmintonvelden en 3 of 4 volleyvelden, hele hal f. 102,30

Badminton $102,30 : 7 = 14,61$ tarief nu 14,60 per uur

Volleybal 3 $102,30 : 3 = 34,10$ tarief nu 36,30 per uur

Volleybal 4 $102,30 : 4 = 25,57$ tarief nu 36,30 per uur

Stadssporthal 14 badminton en 6 volleyvelden, hele hal f. 232,70

Badminton $232,70 : 14 = 16,62$ tarief nu 14,60 per uur

Volleybal $232,70 : 6 = 38,78$ tarief nu 36,30 per uur

Badminton: Alleen in de Drieburcht levert het voor de vereniging een voordeel op van één gulden per velduur. Op jaarbasis f. 1.200.= op uren dat men 10 velden gebruikt. Later op de avond – 22.00 tot 22.45 uur - huurt men 5 of 6 velden. Wellicht dat men dit voordeel zou benutten om de totale capaciteit aan velden te huren. In 't Ruiven ontstaat voor de verenigingen een nadeel van f. 3,05 per velduur. In de Stadssporthal wordt een veld f.2,02 duurder. Voor de overige accommodaties zou er niets wijzigen.

Volleybal: Huren per haluurtarief zou de verenigingen voordeel opleveren. Vooral 't Ruiven springt eruit met een verlaging van f.5,40 per velduur. Ter vergelijking: de Drieburcht f. 2,28 per velduur lager, de overige accommodaties f. 2,20 per velduur lager. In de Stadssporthal wordt een veld echter f. 2,48 per velduur duurder.

Op tijden dat de verenigingen alle beschikbare velden huren levert dit het volgende voordeel op jaarbasis op, VC. Udenhout f. 871,20 – VC De Schalmers f. 3.801, 't Luifeltje f. 594.=

Buitensportaccommodaties

Voetbal

Buitensportverenigingen betalen een bedrag per velduur per seizoen. Omdat zij zelf de wedstrijd-velden speelklaar moeten maken, wordt hiervoor een vergoeding gegeven. Deze vergoedingen worden verrekend met de huurnota's.

Samenvattend zijn er de volgende vergoedingen;

- een vast bedrag per veld per seizoen,
- een bedrag per velduur per seizoen,

Bekeken is wat het gevolg is als de seizoenstarieven éénmalig met bovenstaande vergoedingen verlaagd worden. Hierbij zijn de wedstrijdvelden van Willem II niet meegerekend, omdat deze nog door de gemeente belijnd worden.

Rest ons 45 wedstrijd-velden voor voetbal. Verspreid over deze velden zijn verhuurd: 240 velduren per seizoen ad. f. 990,50 is f. 237.720.= Hierop wordt vergoed, 45 velden ad. f. 1.488,60 is f. 66.987.= en 240 velduren ad. f. 241,50 is f. 57.960.=, totaal f. 124.947.=

Na aftrek van de vergoedingen zou het tarief worden;

(Opbrengst – vergoedingen) : totaal aantal uren = tarief per velduur per seizoen,

(f. 237.720.= - f. 124.947.=) : 240 uren = f. 469,90

Conclusie:

De verschillen per club lopen sterk uiteen: een aantal verenigingen heeft een voordeel, een aantal anderen een nadeel:

Vereniging	voordeel	nadeel
Zouavia		278,82
WSJ		744,40
Were Di	223,04	
Zigo		418,85
Ons Vios		535,07
Tac/BWB		1442,15
SVG		6,84
RKTVV	697,55	
Olympus		69,97
Noad	882,50	
Korvel		1860,80
Jong Brabant		2186,55
GFC		465,50
't Zand		465,50
Sarto	874,21	
Longa		209,52
Broekhoven	395,33	
JPS		1093,27

Tarieven korfbal

Uitgaande van 4 velden, 24,5 velduren per seizoen ad. f. 530,40 is f. 12.994,80. Hierop wordt vergoed 4 velden ad. f. 1.488,60 is f. 5.954,40 en 24,5 velduren ad. f. 179,40 is f. 4.395,30, totaal f. 10.349,70

Na aftrek van de vergoedingen zou het tarief worden;

(f. 12.994,80 – f. 10.349,70) : 24,5 uren = f. 107,96

Conclusie:

Evenals bij de voetbalverenigingen levert dit voor de een nadeel en voor de ander voordeel op.

KV Tilburg f. 698,76 voordeel, DKV Zigo f. 882.= nadeel, KV OJC Gerswinstraat f. 698,76 voordeel en in Berkel-Enschot f. 516,44 nadeel.

Hockey

De velden van Forward zijn niet in de berekening opgenomen omdat de gemeente daar zelf belijnt. Blijft over TMHC: 3 velden welke 18,5 uren per seizoen bespeeld worden.

De opbrengst is, 18,5 velduren ad. f. 704,60 is f. 13.035,10. De vergoeding bedraagt, 3 velden ad. f. 1.488,60 is f. 4.465,80 en 18.5 velduren ad. f. 179,40 is f. 3.318,90.

Na aftrek van de vergoedingen zou het tarief worden;
(f. 13.035,10 – f. 7.784,70) : 18,5 uren = f. 283,80

Conclusie:

Voor TMHC is er geen voor- of nadeel.

Buiten bovenstaande vergoedingen kennen we nog een viertal vergoedingen binnen de tarievenverordening, te weten;

- A. incidentele vergoeding bespeelklaarmaken,
- B. toeslag derdengebruik,
- C. vergoeding doelen zeventallen.
- D. Onderhoudstoeslag veldverlichting.

A, B en C worden buiten beschouwing gelaten omdat ze geen invloed mogen/kunnen uitoefenen op het seizoenstarief. A en B worden bijvoorbeeld aan de hoofdhuurder vergoed als bijvoorbeeld voor vakantietournooien velden gebruikt worden. Het is mogelijk dat de gemeente de velden verhuurt en dat de huurder het gebruik van de kleedaccommodatie regelt en afrekent met de hoofdhuurder. In dat geval scheelt dat rekenwerk. C is een vergoeding per zevental, niet per uur dus.

Punt D, de meeste trainingsveldverlichtingen zijn van de gemeente, een paar van de verenigingen zelf. Indien de verlichting van de gemeente is betaalt de gebruiker een toeslag voor het onderhoud hiervan. De energie wordt door de hoofdgebruiker rechtstreeks met het energiebedrijf geregeld. Wellicht kan overwogen worden om de installaties, die vaak reeds zijn afgeschreven, om niet aan de verenigingen te geven. Deze zouden vervolgens voortaan zelf voor het onderhoud moeten zorgen. Ook in dit geval scheelt dat rekenwerk. Dit onderdeel in de tarievenverordening zou dan geheel kunnen vervallen.

Uiteindelijk zouden slechts twee toeslagen in het tarief kunnen worden opgenomen, de vraag is of het daar echt eenvoudiger mee wordt.

Bijlage 6 Breedtesportimpuls in de praktijk

1 Beheerde Speelplekken

Voor investeringen in beheerde speelplekken in Tilburg is een gemeentelijk doelbudget "zelfbeheer-projecten" beschikbaar van jaarlijks € 56.700,-. De gemeente zet dit budget in voor speelvoorzieningen waar een beheergroep is. Deze beheergroepen bestaan uit actieve bewoners in de wijk. BOTS (buurtsportmedewerker) en Kompaan worden bij de totstandkoming van deze voorzieningen betrokken. Omdat de inzet wordt afgestemd op de behoefte en vraag in de wijk, wordt het budget in de komende jaren ook ingezet om sporttoestellen te plaatsen en op die manier sportactiviteiten te stimuleren. Er worden investeringen gedaan voor sport en spel voor de oudere jeugd. Sport wordt binnen dit project beschouwd als een zinvolle vrijetijdsbesteding waarbij jongeren vaardigheden kunnen leren als samenwerken in een team en omgaan met regels. Het budget is echter niet toereikend om aan de groeiende vraag te voldoen. Daarvoor is € 27.200 per jaar extra nodig en hiervoor wordt een beroep gedaan op de cofinanciering in het kader van de breedtesportimpuls.

2 Projectmatig werken in het wijk- en buurtwerk

Afgelopen jaar is in nauw overleg met de wijkorganisaties een voorstel ontwikkeld voor herverdeling van de budgetten voor het wijk- en buurtwerk. Hierin is opgenomen dat een deel van het beschikbare budget wordt toegekend aan projecten, waarin de ontwikkelings-mogelijkheden van de wijk centraal staan. Hiermee wordt een kwaliteitsslag gemaakt. Wijkorganisaties worden gestimuleerd met nieuwe ideeën te komen en het wijk- en buurtwerk verder te ontwikkelen.

Inhoudelijke toetsing projectplannen

De projectplannen van de wijkorganisaties worden getoetst op beheersmatige en inhoudelijke criteria. De inhoudelijke criteria richten zich op de met de projecten te behalen doelstellingen. De operationele doelstellingen uit het Meerjarig Investerings- en Ontwikkelings Plan vormen hierbij het uitgangspunt. Er zijn negen doelstellingen geselecteerd waaraan het wijk- en buurtwerk via projecten een bijdrage kan leveren. Verhoging van sportdeelname en verhoging van het aantal deelnemers aan jongerenactiviteiten behoren tot deze doelstellingen.

De projecten vormen een goed middel om de breedtesport te stimuleren, bijvoorbeeld door middel van projecten die de buurtsport bevorderen, die gericht zijn op samenwerking met lokale sportverenigingen of die gericht zijn op vergroting van de sportdeelname van allochtonen.

De klankbordgroep uit het wijk- en buurtwerk heeft enthousiast gereageerd. In de komende periode van 6 jaar zal ca. 3% van het projectenbudget (± € 81.700,-) aan breedtesportactiviteiten worden besteed, ingevuld door 18 deelnemende wijkorganisaties

3 Verdieping Buurtsportwerk - Jongerenwerk

Buurtsportwerk is in Tilburg effectief opgestart in 1998 en zal een duurzaam karakter krijgen. Buurtsport met zijn laagdrempelig en toegankelijk sportaanbod levert een belangrijke bijdrage aan de sociale kwaliteit van de samenleving waarin verbondenheid en cohesie en het voorkomen van sociale uitsluiting van groot belang zijn. Deelname aan sport kan mensen in een kwetsbare positie kansen bieden te integreren. Een diepgaandere samenwerking tussen buurtsportwerk en het lokale jongerenwerk is een voorwaarde om de voortgang en het succes van de buurtsportactiviteiten in Tilburg te garanderen.

De activiteiten van het jongerenwerk zijn erop gericht om een bijdrage te leveren aan het verbeteren van de maatschappelijke positie van kwetsbare jongeren. Sportactiviteiten vormen een belangrijk onderdeel van dat jongerenwerk en waar mogelijk moet de samenwerking met het buurtsportwerk worden geïntensiveerd. Sport wordt onder meer gezien als middel om jongeren te binden, om groepsvorming te bevorderen en om maatschappelijk aanvaarde omgangsvormen te leren. De doelgroep van het jongerenwerk is van oudsher minder bij het reguliere sportverenigingsleven aangesloten. Tevens is de periode waarin men actief aan sport doet korter. Bij deze groep is er dus relatief veel winst te halen bij een breedtesportimpuls.

In de projectperiode (6 jaar) zullen gerichte sportactiviteiten in het jongerenwerk een stimulerende bijdrage moeten leveren aan het een leven lang blijven sporten van kwetsbare jongeren. Nagegaan dient nog te worden aan welke activiteiten en welke wijken daarbij met name prioriteit gegeven kan worden.

4 Meer bewegen voor allochtone ouderen

Geconstateerd wordt dat de groep allochtonen groeiende is en dat de samenstelling diverser wordt en het tekort aan actieve deelname aan Nederlandse voorzieningen door allochtonen wordt algemeen onderkend. Dit geldt ook voor deelname aan sportactiviteiten. Sport past doorgaans (nog) niet in de belevingswereld van allochtonen.

Tilburg onderkent dit probleem en heeft in het Meerjarig Investerings- en Ontwikkelings Plan uitgesproken de deelname aan sportactiviteiten door allochtonen met 10% te willen verhogen. Een specifieke aandachtsgroep binnen de allochtonen zijn de ouderen (vanaf 50 jaar). Stimulering van deelname aan bewegingsactiviteiten door allochtone ouderen heeft de meeste kans van slagen als men overtuigd is van het verband tussen bewegen en gezondheid. Bewegen kan allochtone ouderen helpen zo lang mogelijk lichamelijk, geestelijk en sociaal optimaal te blijven functioneren in de woonomgeving.

Het Brabants Ondersteuningsinstituut Zorg (BOZ) en in het bijzonder het Brabants Steunpunt Bewegingsactiviteiten Gezondheidszorg (BSBG) hebben samen met Palet (Steunpunt voor multi-culturele ontwikkeling) het initiatief genomen om in de 5 grote Brabantse steden, waaronder Tilburg, projecten op te zetten voor en door allochtone ouderen.

Doelstelling van het project:

1. Het bevorderen van participatie van allochtone ouderen aan bewegingsactiviteiten en tot stimulering van een méér actievere levensstijl.
2. Het creëren van een poule van:
 - deskundig bewegingskader uit allochtone kring en/of autochtonen met kennis van culturele achtergronden,
 - voorlicht(st)ers uit allochtone kring
3. Ontwikkelen van een stimuleringsmodel, dat ook elders buiten de 5 grote Brabantse steden kan worden gebruikt.

Het project heeft een looptijd van 3 jaar. Aan het eind van de looptijd moet het project geïntegreerd zijn in het reguliere aanbod van instellingen en verenigingen. Het ligt in de bedoeling om in Tilburg een allochtone projectleid(st)er aan te stellen bij het BOZ en te "detacheren" bij BOTS, met als taak kwantitatieve en kwalitatieve uitbouw van de MbvA (Meer bewegen voor Allochtonen) in de stad Tilburg.

Het project wordt geëvalueerd na drie jaar en zal naar aanleiding daarvan een structureel karakter moeten krijgen. De totale kosten van het project voor drie jaar bedragen € 552.000,- Voor Tilburg betekent dit een bedrag van € 41.800,- voor drie jaar (op jaarbasis een bedrag van € 44.180,-) waarvan de helft door de gemeente Tilburg betaald kan worden. Aan de provincie Noord Brabant is ook verzocht bij te dragen in de kosten.

5 Jeugd in Beweging

Door middel van het aanstellen van een Bewegingsconsulent in Tilburg in 1997 is getracht aan de aandacht voor de jeugdsport een continue karakter te geven. De rijkssubsidie voor dit project loopt in september 2000 af. Vooral bij verbetering van het bewegingsonderwijs is deskundige ondersteuning gewenst zo niet vereist om de voortgang ervan te waarborgen. Bovendien heeft de bewegingsconsulent in een overall-positie de coördinatie tussen verschillende beleidsvelden in de afgelopen jaren aanzienlijk kunnen verbeteren wat de continuïteit van "jeugd-in-beweging" in Tilburg ten goede komt. Om dit niet verloren te laten gaan wordt een beroep gedaan op de breedtesportimpuls.

6 Vangnet schoolzwemmen

Schoolzwemmen wordt op alle Tilburgse scholen aangeboden. Er worden 30 zwemlessen van een half uur verzorgd. Onderscheid wordt gemaakt in het lespatroon voor kinderen die al een zwemdiploma hebben en voor hen die dat nog niet hebben. Kinderen die al in het bezit zijn van een A-diploma worden opgeleid voor het diploma B en C.

Sinds 1994 bestaat in Tilburg naast het schoolzwemmen het zogenoemde "vangnet schoolzwemmen". Kinderen die na 30 lessen schoolzwemmen nog niet voldoende zwemvaardig zijn voor het behalen van het diploma A komen daarvoor in aanmerking. Dat wil zeggen dat deze leerlingen in het volgend schooljaar, buiten schooltijd, nog eens (maximaal 40) gratis zwemlessen kunnen krijgen. Kinderen en ouders worden schriftelijk in 4 talen geattendeerd op deze regeling.

Vanaf 2001 zal de gemeente Tilburg deelnemen in het landelijke pilotproject "SchoolZwemVangnetten". Elk jaar zullen 40 extra zwemlessen worden verzorgd voor 200 extra leerlingen á € 4,54 per les per kind. In algemene zin wil het beoogde project een versterking van het schoolzwemmen realiseren met name door het (verder) ontwikkelen van vangnetmodellen ten behoeve

van basisscholen met een groot aantal leerlingen met een achterstand in zwemvaardigheid en zwemveiligheid. Het gaat er daarbij om een zwemdidactisch programma te ontwikkelen dat erop gericht is leerlingen uit groep 3,4 of 5 met een substantiële achterstand in zwemvaardigheid en zwemveiligheid te leren zwemmen.

Om tot effectieve en efficiënte oplossingen voor de gesignaleerde problematiek te komen is een wijkgerichte en integrale aanpak onontbeerlijk. Basisconditie voor wijkgericht werken is gedetailleerde informatie over de wijken. Een wijkgericht breedtesportproject wordt daarom mede aangestuurd door het bijbehorende gebiedsteam met veel aandacht voor integratie van gemeentelijke en andere beleidsveldengedefinieerde B niveau). Belangrijk daarbij is dat samenwerkings- en organisatie modellen overdraagbaar zijn naar andere gemeenten.

Het project wordt geëvalueerd na drie jaar en zal naar aanleiding daarvan een structureel karakter moeten krijgen

7 Sportstimuleringsubsidie

Vanaf 2000 worden de sportsubsidies in Tilburg breder ingezet. Dat wil zeggen dat naast een beoogde kwaliteitsimpuls getracht wordt in het verlengde van de breedtesportimpuls voortaan alle door NOC*NSF erkende sporten financieel te ondersteunen. Voorheen kwamen in Tilburg bepaalde sporten (bijvoorbeeld denksporten) niet voor sportstimuleringsubsidie in aanmerking. Om deze uitbreiding niet ten koste van de georganiseerde sport te laten gaan is een extra bedrag op jaarbasis noodzakelijk. Na zes jaar zal de subsidie structureel in de gemeentebegroting worden opgenomen.

8 Ongebonden sport

Met behulp van een afstudeeronderzoek (sporteconomie) naar vraag en aanbod van ongebonden sporters werden de kansen en bedreigingen van de ongebonden sport in Tilburg in kaart gebracht. Medio 2000 is dit onderzoek afgerond. Aan de hand daarvan wordt een actieplan opgesteld om deze groep sporters evenredig in de breedtesportimpuls te betrekken. Hier ligt behalve voor de lokale overheid ook een taak voor het particulier initiatief.

Bijlage 7 Sportuitgaven per hoofd van de bevolking in de 25 grootste gemeenten van het land

Deze groep bestaat uit gemeenten met meer dan 100.000 inwoners. Bovendien nemen de 25 grootste gemeenten in omvang het leeuwendeel van de gemeentelijke uitgaven aan sport voor hun rekening. Alle gemeenten samen trekken naar schatting jaarlijks zo'n 908 miljoen euro uit, de 25 grootste gemeenten nemen daarvan een kleine 40% voor hun rekening, namelijk € 323 miljoen aan begrote lasten (tegenover totaal begrote baten van € 105 miljoen). De vier grote steden hebben € 68 miljoen begroot voor uitgaven op sportgebied (tegenover baten van € 19 miljoen).

Over het algemeen zijn gemeentelijke begrotingen onderling goed vergelijkbaar, omdat ze moeten voldoen aan uniforme boekhoudvoorschriften. Zo moet elke gemeente in de begroting 'functie 530' onderscheiden. Hieronder worden alle lasten en baten begrepen die verband houden met sportbeoefening en sportbevordering. Denk bijvoorbeeld aan subsidies voor sportverenigingen (waaronder betaald voetbalclubs), de exploitatie van gemeentelijke sportaccommodaties en aan uitgaven verbonden aan sportevenementen.

Gemeentelijke sportbegroting 2001				
<i>Gemeente</i>	<i>Inwoners</i>	<i>Begrote lasten in € miljoen</i>	<i>Begrote baten in € miljoen</i>	<i>Begroot saldo per inwoner in €</i>
Emmen	105.972	8,3	1,7	62
Groningen	173.139	16,4	6,6	57
Eindhoven	201.728	20,1	8,7	57
Utrecht	233.667	19,7	6,5	56
Nijmegen	152.200	10,5	2,0	56
Haarlemmermeer	111.155	6,2	0,5	51
Amsterdam	731.288	48,3	12,1	49
Ede	101.700	6,4	1,5	48
Haarlem	148.484	11,5	4,5	47
's-Gravenhage	441.094	28,1	7,6	47
Tilburg	193.116	12,8	4,0	45
's-Hertogenbosch	129.034	8,9	3,0	45
Apeldoorn	153.261	8,1	1,5	44
Rotterdam	592.673	42,2	16,5	43
Arnhem	138.154	10,8	5,0	42
Enschede	149.505	8,2	2,1	40
Zoetermeer	109.941	7,6	3,2	40
Amersfoort	126.143	5,0	0,2	39
Zwolle	105.801	4,4	1,0	33
Leiden	117.191	5,9	2,1	32
Dordrecht	119.821	5,6	1,7	32
Breda	160.615	14,2	9,1	32
Maastricht	122.070	5,4	2,0	28
Zaanstad	135.762	3,8	0,4	25
Almere	142.765	4,8	1,5	23
Totaal		323	104,7	

Bijlage 8 **Kerncijfers Sport in Tilburg**

Sport in Beeld Tilburg

Sportaccommodaties in gemeentelijk beheer

- 25 buitensportaccommodaties
- 104 sportvelden
- 1 atletiekbaan
- 19 tennisbanen
- 1 wielerved
- 1 handboogveld
- 7 sporthallen: Stadssporthal, Drieburcht, Indoor Sportcentrum Reeshof, De Blaak, Dongewijk, De Roomley en 't Ruiven.
- 1 ijshal: IJssportcentrum Tilburg
- 4 zwembaden: Recreatiebad Stappegoor (combibad), Drieburcht (overdekt), Indoor Sportcentrum Reeshof (overdekt), Strandbad de Rauwbraken (buitenbad).

Topsportlocaties

- Willem II voetbalstadion
- IJssportcentrum Tilburg
- Sporthal Drieburcht,
- Stadssporthal
- Golfbaan Prise D'Eau

Overige accommodaties

- particuliere sportaccommodaties
- gymnastiekzalen, verbonden aan scholen.
- KUB accommodatie voor binnen- en buitensport

Sportonderwijs

- Koning Willem II College Topsportklas
- ROC Midden-Brabant mbo-opleiding Sport en Bewegen
- Fontys Sporthogeschool sportdocenten basis- en voortgezet onderwijs
- Fontys Hogescholen Sport, Economie en Communicatie (SPECO)
sportmanagement
- KUB Vrijtijds wetenschappen

300 Sportverenigingen van A - Z

aerobic, aikido, american football, atletiek*, badminton, basketball*, biljarten, boogschieten, bowls, bridgen, curling, damesvoetbal, dammen, darten, duiken, fitness, gehandicaptensport, gevechtssport, go-sport, golf, gymnastiek, handbal, hengelsport, hockey*, hondensport, honkbal-softbal, inline hockey, ijshockey*, jazzdans, jeu de boules/petanque, jiu-jitsu, judo*, karate, karting, kegelen, klimmen, korfbal, kung-fu, kunstrijden, motorcross, mountainbiken, paardrijden, peanutbal, roeien, rugby, schaatsen, schaken, schermen, schieten, snorkelen, sportscholen, softbal, squash, streetdance, windsurfen, taekwondo, tafeltennis, tennis, toerfietsen, trimmen, voetbal*, volleybal, wandelsport, waterpolo, wielrennen, zaalvoetbal*, zwemmen* (* in sportieve prestaties koplopers in Tilburg)

Sportpunt Tilburg

- *Sportbedrijf Tilburg*

Eén Sportloket voor verenigingen en individuele sporters

beheer, onderhoud en verhuur van gemeentelijke sportaccommodatie
ontwikkelen nieuwe sportactiviteiten binnen deze accommodaties

- *Bureau Ondersteuning Tilburgse Sport (BOTS)*

sportstimulering, advies en ondersteuning sportverenigingen

- *Afdeling Cultuur, Sport, Zorg van de gemeentelijke dienst Stadszaken*

Stedelijk sportbeleid, subsidieverstrekking, evenementen

- *Stichting Topsport Regio Tilburg*

Individuele begeleiding topsporters

- *Stichting Topsportopleiding Tilburg*

Topsportklas Koning Willem II College

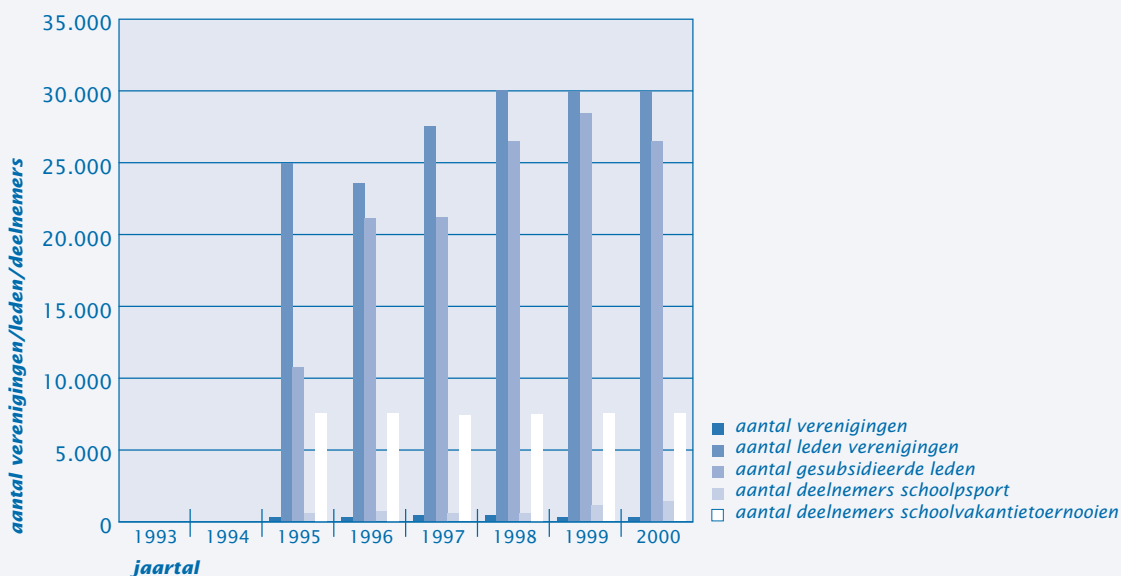
- *Tilburgse Sportraad*

koepelorgaan georganiseerde sport/ gesprekspartner gemeente

Sportstimulering Tilburg 1995 - 2000

	1995	1996	1997*	1998*	1999*	2000
Aantal verenigingen	235	235	270	275	275	275
Aantal leden verenigingen	25.000	23.640	27.500	30.000	30.000	30.000
Aantal gesubsidieerde leden	10.858	21.147	21.184	26.464	28.436	26.448
Aantal deelnemers schoolsport	467	825	625	680	1.018	1.363
Aantal deelnemers schoolvakantie-toernooien	7.607	7.739	7.320	7.485	7.426	7.400

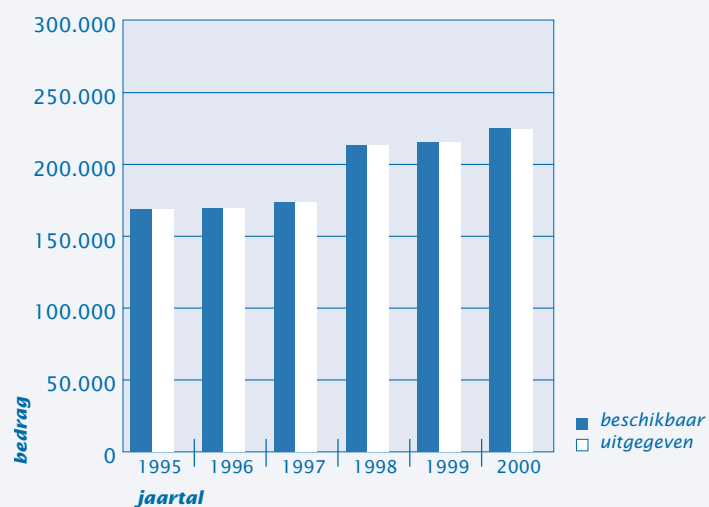
*) Cijfers nieuwe gemeente Tilburg (inclusief Berkel-Enschot en Udenhout)

Beschikbare gelden en uitgaven Sportstimulering 1995 - 2000 in euro's

	1995	1996	1997*	1998*	1999*	2000
Beschikbaar	169.913	170.083	173.485	213.680	216.350	224.643
Uitgegeven*)	169.885	170.076	173.491	213.641	216.292	224.640

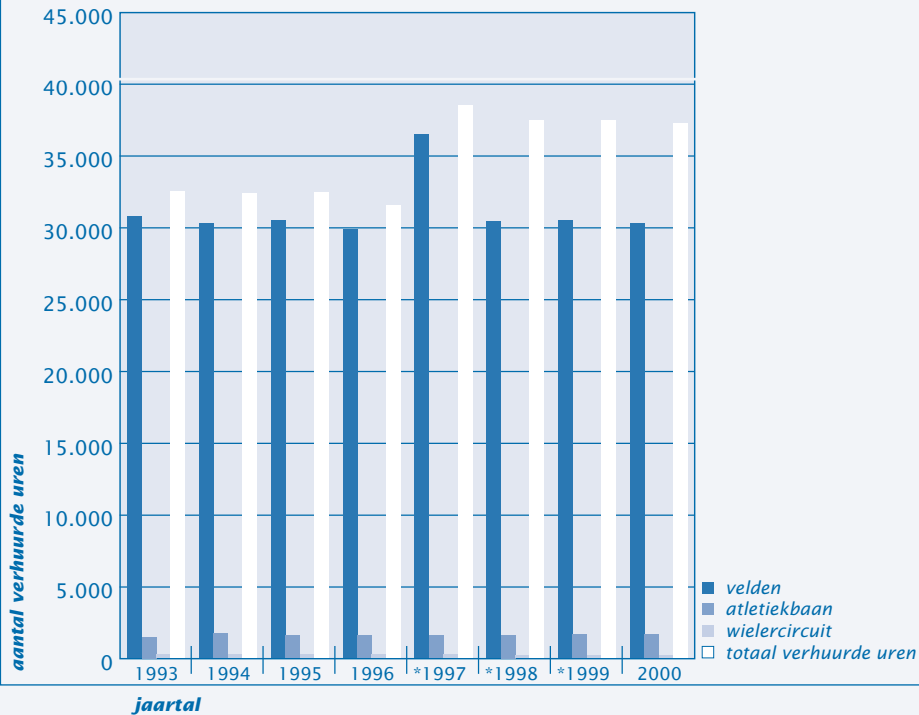
*) Afgeronde bedragen

Verhuurde uren gemeentelijke buitensportaccommodaties Tilburg 1993 - 2000

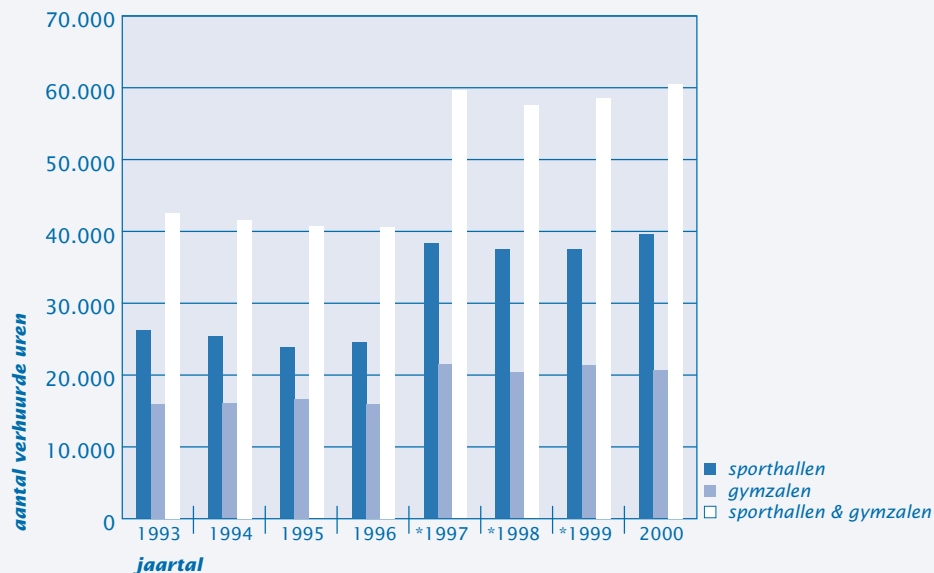
	1993	1994	1995	1996	1997*	1998*	1999*	2000
Velden	30.785	30.299	30.444	29.718	36.495	35.390	35.390	35.150
Atletiekbaan	1.541	1.819	1.765	1.759	1.760	1.830	1.860	1.840
Wielercircuit	223	223	235	216	250	210	210	210
Totaal	32.549	32.341	32.444	31.693	38.505	37.430	37.460	37.200

*) Cijfers nieuwe gemeente Tilburg (inclusief Berkel-Enschot en Udenhout)

Verhuurde uren gemeentelijke binnensportaccommodaties Tilburg 1993 - 2000

	1993	1994	1995	1996	1997*	1998*	1999*	2000
Sporthallen	26.259	25.225	23.918	24.670	38.106	37.320	37.400	39.800
Gymzalen	16.302	16.459	16.961	15.935	21.624	20.200	21.200	20.720
Totaal	42.561	41.684	40.879	40.605	59.730	57.520	58.600	60.520

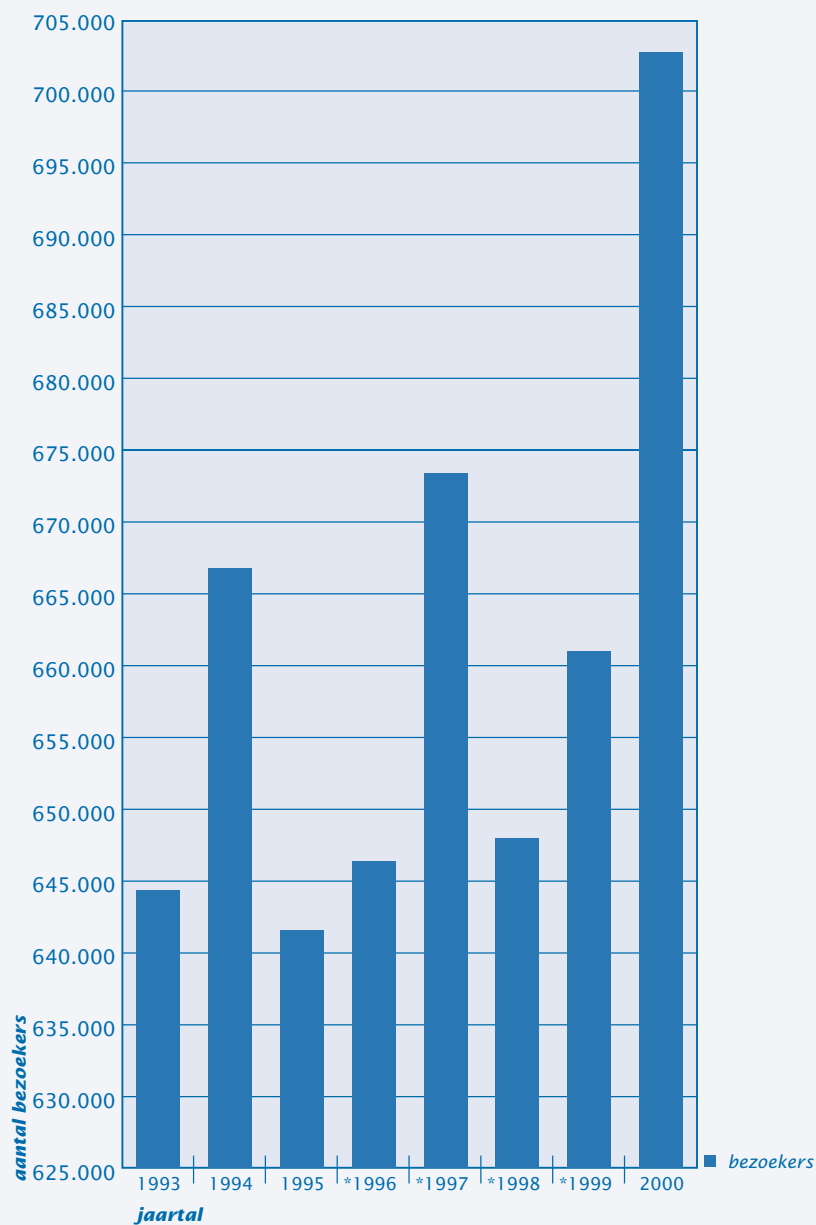
*) Cijfers nieuwe gemeente Tilburg (inclusief Berkel-Enschot en Udenhout)

Bezoek zwembaden Tilburg 1993 - 2000

1993	1994	1995	1996	*1997	*1998	*1999	2000
644.377	666.822	641.636	646.398	673.315	648.033	661.000	703.000

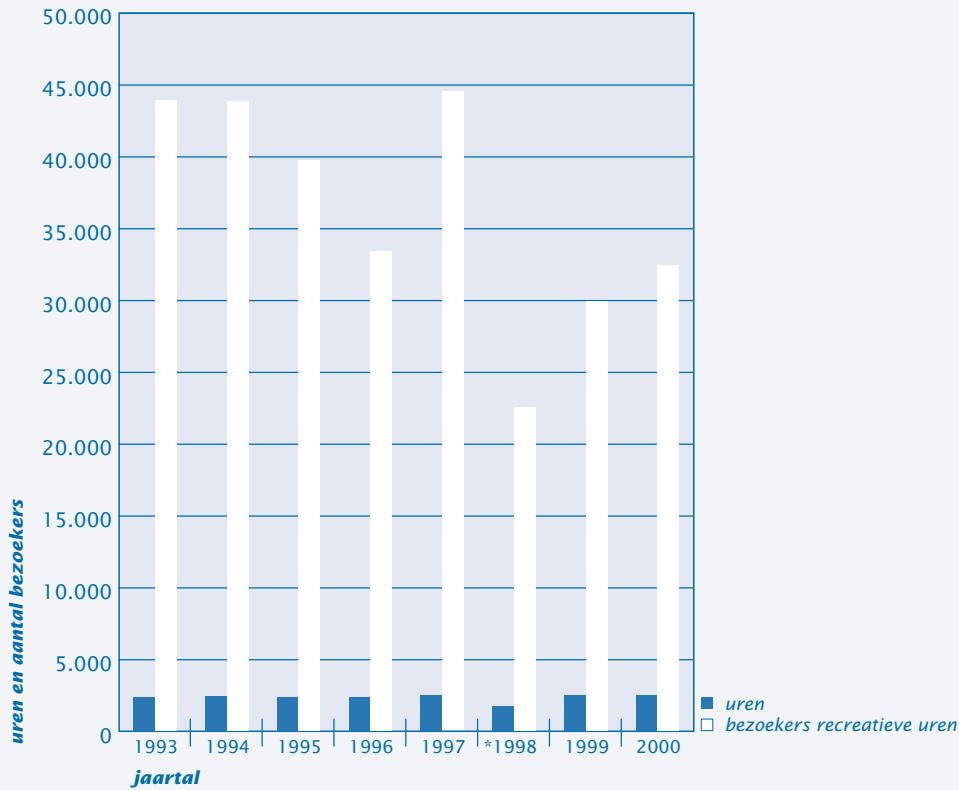
*) Cijfers nieuwe gemeente Tilburg (inclusief Berkel-Enschot en Udenhout)

Aantal schaatsuren en bezoekers kunstijsbaan Tilburg 1993 - 2000

	1993	1994	1995	1996	1997	1998*	1999	2000
Uren	2.397	2.527	2.385	2.385	2.660	1.845	2.658	2.650
Bezoekers recreatieve uren	43.987	43.873	39.040	33.568	44.500	22.618	30.000	32.300

**) In 1998 is de nieuwe ijshal aan de Stappegoorweg geopend. De voor 1998 opgenomen cijfers zijn vanaf september 1998.*

Bijlage 9 Richtlijnen Sportdeelname Onderzoek (RSO)

De RSO beoogt meer coördinatie en afstemming tot stand te brengen in het onderzoek naar sportdeelname, zodat de resultaten van afzonderlijke onderzoeken onderling beter vergelijkbaar worden. Het belang hiervan is evident: de mogelijkheid tot vergelijking vergroot de betekenis van de onderzoeksresultaten en dit is des te meer het geval naarmate deze vergelijking mogelijk wordt over meer instellingen en over een langere periode. De uitbouw van vergelijkbare gegevens over de sportdeelname verschaft op termijn een betrouwbaar, representatief en longitudinaal beeld van de sportdeelname in Nederland.

Juist omdat het de standaard voor de komende jaren moet worden, is deze lijst zeer zorgvuldig opgesteld en wordt deze begeleid door proefonderzoeken.

De RSO richt zich alleen op standaardisatie van de meest essentiële vragen. Het gaat hierbij om acht vragen die zijn ondergebracht in een basismodule. Wanneer deze basismodule in meerdere sportdeelname onderzoeken wordt gehanteerd, zal de vergelijkbaarheid tussen deze onderzoeken aanmerkelijk toenemen, ook al lopen de vragen die aan deze basismodule worden toegevoegd sterk uiteen. Zodoende hoeven beleidsorganisaties en onderzoeksinstellingen het door hen gewenste onderzoek slechts in beperkte mate te voegen naar landelijke richtlijnen.

Alle organisaties die bevolkingsonderzoek doen naar sportdeelname worden uitgenodigd gebruik te maken van de RSO. Dit komt de vergelijkbaarheid en daarmee de beleidsmatige waarde en bruikbaarheid van de onderzoeksgegevens ten goede.

Het belangrijkste onderdeel van de RSO is de vragenlijst.

De omvang van de basismodule is beperkt gehouden tot acht vragen. Aan ieder onderzoek kunnen eigen modules worden toegevoegd, bijvoorbeeld met vragen die een beleidsmatig karakter hebben (gericht op gezondheid, sportstimulering en dergelijke). Zodoende behoudt iedere instelling de mogelijkheid om het sportdeelname-onderzoek via aanvullende modules toe te spitsen op de eigen informatiebehoefte, terwijl de gestandaardiseerde basismodule ervoor zorgt dat deze onderzoeken desondanks in de kern vergelijkbaar zijn.

Gezien de specifieke vereisten en mogelijkheden van schriftelijke en telefonische enquêtes zijn voor deze twee onderzoeksmethoden verschillende vragenlijsten opgesteld.

In Tilburg is in 2001 voor het eerst een onderzoek via de RSO methode uitgevoerd. Zie hiervoor de rapportage van de heer M. de Kort.

Bijlage 10 Topsport in Tilburg

Willem II Stadion

In 1994 en 2001 is het Willem II stadion vernieuwd tot een multifunctioneel gebouw met ruim 15.000 verwarmde zitplaatsen, een spelersaccommodatie, aparte sponsorruimten, een bestuurskamer, een restaurant en een supportershome. In dit stadion wordt professioneel voetbal gespeeld op nationaal (en soms internationaal) niveau door BVO Willem II.

Gemeentelijke (Top)sportaccommodaties:

Naast het Willem II stadion beschikt de gemeente Tilburg over vier accommodaties waar topsport beoefend kan worden. In het IJssportcentrum Tilburg, dat over 2500 zitplaatsen beschikt, kunnen alle ijssporten die gebruik maken van een 30 bij 60 meter ijsvloer beoefend worden. Zwembad de Drieburcht is voor Tilburg het zwembad waar regionale en nationale zwemwedstrijden plaats kunnen vinden. In de Tilburgse Stadssporthal kunnen in principe alle indoor sporten op nationaal niveau gespeeld worden (mits de lichtsterkte wordt aangepast). Outdoor beschikt Tilburg over een moderne kunststof atletiekbaan, geschikt voor alle gangbare atletiekonderdelen en over twee kunstgrasvelden voor topsporthockey.

Topsportevenementen

- Tilburg Ten Miles
- Warandeloop
- Olympia's Tour
- Ronde van Nederland
- Nationale en internationale toernooien

Stichting Topsport Regio Tilburg (TRT)

Op verzoek van sporters en trainers is in 1999 de stichting Topsport Regio Tilburg (TRT) opgericht met het doel het topsportklimaat in de regio Tilburg te verbeteren, door talenten en topsporters, afhankelijk van hun sport en hun behoefte, individueel en/of in teamverband te ondersteunen. TRT richt zich met name op die sporters met talent, die nog onvoldoende steun ondervinden via andere kanalen, zoals het NOC*NSF. In principe betreft het sporters die wonen/studeren/werken in Tilburg, maar in bepaalde gevallen kan ook een sporter uit de regio worden ondersteund. TRT ontwikkelt hiervoor een adequaat netwerk, waarin de lokale partijen met een relatie tot topsport zijn vertegenwoordigd. De stichting beantwoordt momenteel jaarlijks circa vijftig vragen van topsporters, onderneemt tien bemiddelingsacties en organiseert twee themabijeenkomsten.

Topsportklas

Als aanvulling op de begeleiding van topsporters bestaat er in Tilburg behoefte aan een integratie van onderwijs en sport. Geïnitieerd door de Stichting Topsportopleiding Tilburg is het Willem II college in 2001 gestart met de eerste topsportklas. Deze topsportopleiding biedt topsporters naast goede sportfaciliteiten een goede basis voor een (andere) maatschappelijke carrière.

Sportcampus

De sportopleidingen van ROC en Fontys hopen een sportcampus te kunnen realiseren in Sportpark Goirleseweg annex Stappegoorgebied. De sportcampus zal sportaccommodaties en (sport) ondersteunende voorzieningen omvatten. De haalbaarheid van een sportcampus is onderwerp van studie.

Sportverenigingen

Een aantal sportverenigingen in Tilburg is reeds op professionele wijze georganiseerd. Dat geldt met name voor de Betaald Voetbal Organisatie Willem II en de ijshockeyvereniging Tilburg Trappers. Deze verenigingen kunnen dan ook op ondersteuning vanuit het bedrijfsleven rekenen.

Tilburgs Sportgala

Eén keer per jaar worden Tilburgse topsporters of topsportverenigingen in het zonnetje gezet tijdens het Tilburgse Sportgala. Hierbij worden de Tilburgse sportkampioenen feestelijk en royaal gehuldigd wat bijdraagt aan de aandacht voor de topsport (media, sponsors). Het laat de waardering zien die de gemeente heeft voor dergelijke prestaties waardoor de voorbeeldfunctie wordt versterkt.

Bijlage 11 **Knelpuntinventarisatie TSR** (begin 2000)

Begin 2000 heeft de Tilburgse Sportraad bij zijn leden geïnventariseerd of en zo ja welke knelpunten men ervaart binnen de Tilburgse Sport. De resultaten zijn in deze bijlage samengevat.

De vier meest voorkomende knelpunten zijn:

- Slechte accommodaties;
- Gebrek aan veiligheid;
- Gebrek aan geld voor het aantrekken van goede trainers.

Slechte accommodaties

Hierbij heeft men het vaak over de slechte velden waarover de verenigingen beschikken. Oorzaak is dat de regen niet goed weg kan, waardoor er plassen op het veld ontstaan. De bestrating bij de diverse verenigingen is ook slecht. Daarnaast speelt de kleedaccommodatie ook een grote rol als knelpunt bij de verenigingen. Vaak zijn er te geringe of te krappe kleedlokalen en de douches zijn niet meer van goede kwaliteit. Parkeergelegenheden zijn ook slecht. Ze zijn te ver van de vereniging af of de gelegenheid om te parkeren is te klein.

Gebrek aan veiligheid

Knelpunt voor verenigingen hierbij is dat de afrastering van een complex onvoldoende is. Verenigingen hebben dikwijls te maken gehad met inbraken en jeugd die op het complex rondhangt. Daarnaast kunnen niet-leden makkelijk op een complex komen om daar te sporten. Dit tot ergernis van de desbetreffende vereniging. Daarnaast komt het voor dat een vereniging hinder heeft van een vereniging die nabij gelegen ligt. Hiervoor wordt een hogere afrastering gewenst. De veiligheid van leden speelt ook een grote rol. Veel verenigingen die binnen sporten hebben graag een conciërge die de boel in de gaten kan houden. Dit om diefstallen en andere ongeregelheden tegen te gaan.

Gebrek aan geld voor het aantrekken van goede trainers

Vele verenigingen kampen met dit probleem. De vrijwilligheid neemt steeds meer af bij de trainers en vragen om een vergoeding. Op zo'n manier wordt het als vereniging moeilijk om goede trainers aan te trekken voor een klein budget. Verenigingen willen graag een vorm van professionaliteit in hun vereniging brengen maar wordt door geldgebrek alleen maar tegengewerkt.

A Knelpunteninventarisatie TSR februari 2000

- TMHC Forward** Aantal velden is ontoereikend. Zijn bereid 2 natuurgrasvelden af te stoten in ruil voor 1 kunstgrasveld. Sportpark is niet afgesloten, reeds 2 inbraken en hinder van "hangjeugd" die met scooter over de velden rijden. Bij thuiswedstrijden van Willem II en door evenementenexploitatie van de Stadsspoorthal zijn er problemen met bereikbaarheid en toegankelijkheid en het parkeren bij de accommodatie. (NB deze reactie is van vóór de fusieplannen met TMHC Tilburg)
- T.T.V. Luto** Gebrek aan parkeergelegenheid leden en bezoekende verenigingen door het parkeerbeleid van de gemeente. Tevens is het gebouw moeilijk te vinden voor bezoekers door afsluiting van de straten. Als fiscalisatie plan Hoogvenne ingevoerd wordt is nabij parkeren zelfs onmogelijk en kan de jaarlijkse rommelmarkt geen doorgang vinden.
- TRB-RES** Tekort aan 50 meter bad in Tilburg. Tekort aan verenigingsaanbod bij zwembaden. (niet in elk zwembad mogen verenigingen sporten). Er komt een steeds grotere druk op de vrijwilligersorganisatie. Er is nog te weinig afstemming met het gemeentelijk zwembadpersoneel. Splitsing van faciliterend bedrijf en sportaanbod is wenselijk. (het sportbedrijf heeft een dubbelrol) Tarieven moeten laag blijven zodat er vergoedingen gegeven kunnen worden en evt. betaalde trainers/instructeurs in dienst kunnen nemen. Vereniging moet betaalbaar blijven om te kunnen concureren met andere sporten, dus huur accommodaties mag niet te hoog zijn.
- V.V. "ZIGO"** Zijveld heeft behoefte aan renovatie. Trainingsaccommodatie moet uitgebreid worden door de verplaatsing van de afrastering. Drainage op een deel van het hoofdveld ivm plassen op het veld. Kleedaccommodatie dient verbouwd te worden zodat meisjes en vrouwelijke scheidsrechters zich om kunnen kleden. Buitenverlichting dient gerenoveerd te worden. Parkeerplaats, looppaden en tegels rondom het gebouw herbestraten. Parkeerhaven is aan uitbreiding toe.
- Scherpschutters Vereniging Tilburg** Accommodatie wordt te klein. Willen de schietpunten uitbreiden van 4 naar 14. Accommodatie bereikbaar maken voor invalide sporters en ouderen.
- S.C. Olympus** Parkeerprobleem op het complex. Slechte indeling van de velden, want s.c. Broekhoven heeft velden tussen velden van Olympus in. Geen goede communicatie met de gemeente, zij krijgen laat of geheel geen reactie.
- R.K.S.V. "Ons Vios"** Gesteldheid van de velden is slecht, vooral veld 2 staat na regen onder water dus een wettraveld zou op zijn plaats zijn en ook het trainingsveld is aan een grote beurt toe. De kleedaccommodatie is verouderd en niet ruim genoeg en mist ruimte voor scheidsrechters en mist ook de ruimte om materialen op te slaan. Ook de regenpijpen zijn verrot c.q. afgebroken.
- LONGA** De capaciteit van het trainingsveld is te klein en verkeert in zeer slechte staat.
- T.S.V. NOAD** Gesteldheid velden is zeer slecht. Trainingsveld is abominabel slecht. Na een regenbui is het parkeerterrein (gravel) een slijkerige massa. Verlichting vanaf ingang Melis Stokestraat tot binnenterrein ontbreekt en de asfaltbestrating is stuk gereden. De klinkerbestrating is op vele plaatsen verzakt. De riolering is regelmatig verstopt, waarschijnlijk is de diameter naar de straat te klein. Ook de afrastering is op veel plaatsen. (Reactie is van voor renovatie complex).
- Curling Club Tilburg** De ijskwaliteit valt tegen en de beschikbaarheid van ijs is beperkt.
- T.W.C. Pijnenburg** Het circuit is toegankelijk voor iedereen, omdat er een draaiportje is en dat kan voor gevaarlijke situaties zorgen. Een stuk afrastering rondom het circuit is verwijderd waardoor zelfs auto's op het parcours kunnen rijden, en hier komen ook hondenbezitters hun honden uitlaten. Tussen de voetbalvelden en het wielercircuit zijn geen ballenvangconstructies aanwezig die hoog genoeg zijn. De baan dient jaarlijks geborsteld te worden, want er groeit gras op de baan. Gras en zand dat op de baan ligt dient regelmatig van de baan afgeveegd te worden. Markering, start/finish en trainingstechnische belijningen moeten op het circuit aangebracht worden. Het looppad naar het wielercircuit moet bestraat worden.

Judo Top Tilburg Er is onvoldoende gelegenheid in Tilburg om te sporten in een zaal met matten op de vloer. Er is onvoldoende geld beschikbaar om de subtoppers goed te trainen, want ook professionele trainers zijn duur. Tevens is er te weinig geld voor korte buitenlandse stages trainingskampen enz.

TIOS '51 Beschikt over een accommodatie die is gelegen binnen de zogenoemde stationszone van de gemeente Tilburg. Zodra de plannen van de gemeente Tilburg geconcretiseerd worden heeft de vereniging een probleem, want waar vindt deze vereniging tijdig een nieuw onderkomen.

S.V. David Bij de gemeentelijke Sportzaal Transvaalstraat is al enkele malen de Centrale Verwarming kapot geweest. De zaal wordt niet goed schoongemaakt. Scholen maken gebruik van de gymzaal, en ruimen het berghok nooit op. Conciërge is nooit langer dan 5 minuten aanwezig om de zaal te beheren. De (nood)telefoon hangt in een afgesloten kast. Het komt ook regelmatig voor dat er niemand is om de deur te open. De gymzaal verkeert na de verbouwing nog steeds in een slechte staat. De 'bezettingslijsten' om de zaalhuur in rekening te brengen kloppen vaak niet, en ook wijzigingen worden zelden in de berekening meegenomen.

**Tilburgse Sportraad
Afdeling Zaal-Sporten** In de zalen in Tilburg Noord staan automaten waar geen gebruik van wordt gemaakt door de leden zelf, maar de conciërge laat het wel toe dat jeugd uit de omgeving een blikje komt kopen en zij gaan dan waarschijnlijk ook nog even de tassen en kleding van de leden doorzoeken. Het aantal diefstallen is in de afgelopen periode in ieder geval gestegen. Er is behoefte aan toezicht op de zalen zodat er de mogelijkheid is om hulp te roepen als er een ongeval heeft plaatsgevonden en ook omdat nu zomaar iedereen de zalen binnen kan lopen.

R.K. Sportvereniging Kunst en Kracht had een klacht omdat zij geconfronteerd wordt met steeds meer gemeentelijke nota's zoals bijvoorbeeld een nota van € 1.114,- als leges voor een bouwvergunning.

Diverse gebruikers van de zaal aan de Verhulstlaan hebben de volgende klachten: Een basketbalinstallatie hangt al heel lang los en is gevaarlijk als er iemand aan gaat hangen en hij kan zelfs elk moment spontaan naar beneden komen. De laatste tijd zijn de zalen en bergruimtes zeer vies, dit is veel slechter dan in het verleden. Het is diverse keren voorgekomen dat de zaal niet open was omdat er onduidelijkheden bestonden over wie er dienst had. De zaal is 's avonds laat nog open en de jeugd maakt er dan gebruik van door naar binnen te lopen. (ook in de Donizettistraat en de Sibeliussstraat komt dit voor)

Bijlage 12 Criteria Begrotingspost “Verbetering kleine sportaccommodaties”

Inleiding

Er is gebleken dat het in stand houden van de kwaliteit van de voorzieningenstructuur voor kleinere accommodaties een probleem is. Een oplossing is om verenigingen te ondersteunen bij het op peil houden, vernieuwen en verbeteren van kleine sportaccommodaties. Daarom is de begrotingspost “Verbetering kleine sportaccommodaties” in het leven geroepen.

In het onderstaande zijn criteria opgenomen waaraan verzoeken moeten voldoen om in aanmerking te komen voor subsidie uit deze begrotingspost.

Criteria

Algemeen

- Alleen sportverenigingen (c.q. stichtingen) met volledige rechtsbevoegdheid komen in aanmerking voor bovengenoemde subsidie.
- Subsidie kan slechts aangevraagd worden voor accommodaties die geheel of gedeeltelijk in particulier bezit zijn. Het betreft terreinen/velden en/ of opstallen die in eigendom zijn van de sportvereniging of waarvoor de vereniging een onderhoudsplicht heeft.
- De betreffende accommodatie dient zich te bevinden in de gemeente Tilburg.
- De subsidie is bedoeld voor het opknappen, verbouwen of uitbreiden van (onderdelen van) sportaccommodaties.
- Commerciële organisaties komen niet in aanmerking voor de subsidie.
- De subsidie wordt niet verstrekt voor aanpassingen aan commerciële accommodaties of accommodatie-onderdelen (zoals kantines).

Aanvraag

- Vanaf 2000 worden de besluiten ten aanzien van de aanvragen door middel van een verdeelprogramma genomen. Alle aanvragen dienen dan jaarlijks voor 1 april ingediend te zijn bij het College van Burgemeester en wethouders
- Aanvragen moeten ingediend en behandeld zijn, voordat gestart wordt met de aanpassing.
- De tekeningen van de aanpassing dienen gemaakt te zijn door een erkend architect of een erkende bouwkundige.
- In een aanvraag moet antwoord gegeven worden op de volgende vragen:
 - Wat wordt er aangepast?
 - Wat is de reden voor de aanpassing?
 - Wanneer is de aanpassing gepland?
 - Wat zijn de totale kosten van de aanpassing?
 - Hoe ziet de financiële dekking eruit?
 - In welke mate draagt de vereniging/stichting bij in de kosten van de aanpassing?
 - Is er een deugdelijke tekening van de aanpassing bijgevoegd?
 - Is er inmiddels een bouwvergunning afgegeven voor de aanpassing?

Gemeentelijke bijdrage

- De gemeente kijkt per geval of en (zo ja) in welke mate zij een bijdrage levert. De gemeentelijke bijdrage zal nooit meer bedragen dan 1/3 van de totale kosten van aanpassing.
- Toekenning van een gemeentelijke bijdrage gebeurt op voorwaarde dat de aanpassing wordt uitgevoerd zoals deze in de aanvraag uiteen is gezet.

Bijlage 13 Toetsingskader voor privatisering sportaccommodaties

Inleiding

Alle privatiseringsverzoeken die worden ingediend, worden individueel bekeken. Voor de beoordeling van deze verzoeken is er behoefte aan een toetsingskader.

Toetsingskader

Algemeen

- De continuïteit en de kwaliteit van de sportaccommodatie moeten gewaarborgd blijven.
- Het initiatief tot privatisering kan zowel vanuit de gemeente als vanuit de vereniging/ gebruiker komen.
- Indien er sprake is van een accommodatie waar meerdere verenigingen gebruik van maken, dan dient 2/3 van de gebruikers akkoord te gaan met de privatisering. Bij meerdere gebruikers is een gestructureerd gebruikersoverleg een vereiste.
- Elk privatiseringsvoorstel wordt individueel beoordeeld met in achtneming van deze beleidsregels.

Sportbeleid

- Behoud van gemeentelijke invloed op beleidsniveau.
- Er moet rekening gehouden worden met de volgende aspecten van het gemeentelijk sportbeleid:
 - Betaalbare tarieven;
 - Toewijzing van gebruiksuren;
 - Doelgroepenbeleid;
 - Sport voor en door iedereen.

Onderhoud

- Bij de overdracht dient de accommodatie in goede staat te zijn. De gemeente kan zelf zorg dragen voor het achterstallig onderhoud of de gemeente kan de vereniging/ organisatie hiervoor een afkoopsom aanbieden.
- De gemeente moet jaarlijks controle uitvoeren op het onderhoud.
- Indien er sprake is van een natuurgrasaccommodatie, dan dient de vereniging/ organisatie het onderhoud te laten verzorgen door een gecertificeerd bedrijf, met goedkeuring van de gemeente.

Financiën

- De privatisering dient voor de gemeente minimaal budgettair neutraal te zijn.
- Privatisering kan geschieden op basis van huur, erfpacht of verkoop.
- Het plan voor privatisering dient levensvatbaar te zijn.
- De vereniging/ organisatie dient financieel gezond te zijn.
- De vereniging/ organisatie dient jaarlijks een reëel overzicht van de financiële situatie te overleggen, ter goedkeuring aan de gemeente, waaruit blijkt dat de vereniging/ organisatie financieel gezond is.

Personeel

- Er mogen geen gedwongen ontslagen vallen.

Plan tot privatisering

- In het plan tot privatisering moet een realistische weergave van de ontwikkeling en voorspelling van de financiën zijn opgenomen.
- In het plan tot privatisering moet aangegeven zijn welke garanties de vereniging/ organisatie kan geven voor het behoud van de kwaliteit en de continuïteit.
- In het plan tot privatisering dient de relatie met de gebruikers en de opvatting van de andere gebruikers over de privatisering te zijn opgenomen.
- Indien het plan tot privatisering door een vereniging is ingediend, moet deze een realistische weergave van de samenstelling, het verloop en de voorspelling van het ledental opnemen in het plan.

Bijlage 14 Tariefsverlaging voor kleine zaalsporten

Tabel 1 - Vergelijkbare tarieven andere gemeenten in euro's

	Tilburg	Breda	Den Bosch	Loon op Zand	Goirle
Tarief Volleybal	16,47	11,12	13,39	12,71	-
Tarief Badminton	6,63	5,72	4,76	-	4,36

Tabel 2 - Inkomstenderving Volleybal (verlaging 23% t.o.v. bestaand tarief) in euro's

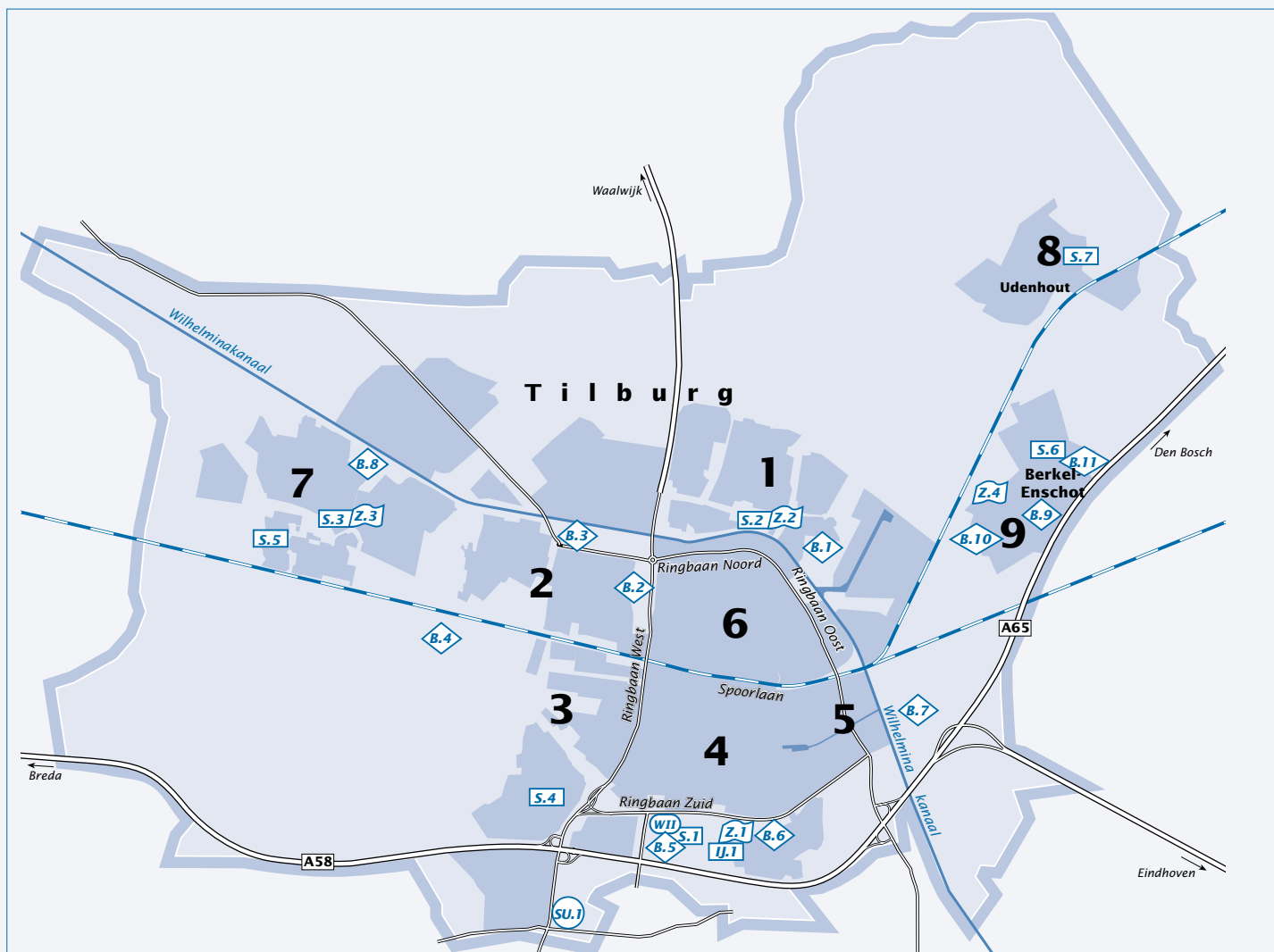
	Huidig tarief	Voorgesteld tarief	Verschil
Tarief Volleybal	16,47	12,71	- 3,76
Verhuurde veldeenheden	3.400	3.400	3.400
<i>Opbrengst</i>	<i>55.998,00</i>	<i>43.212,00</i>	<i>- 12.786,00</i>

Tabel 3 - Inkomstenderving Badminton (verlaging 25% t.o.v. bestaand tarief) in euro's

	Huidig tarief	Voorgesteld tarief	Verschil
Tarief Badminton	6,63	4,99	- 1,64
Verhuurde veldeenheden	10.500	10.500	10.500
<i>Opbrengst</i>	<i>69.615,00</i>	<i>52.395,00</i>	<i>- 17.220,00</i>

Tabel 4 - Totale inkomstenderving kleine zaalsporten in euro's

	Inkomstenderving
Tariefsaanpassing Volleybal	-12.786,00
Tariefsaanpassing Badminton	-17.220,00
<i>Totale inkomstenderving</i>	<i>-30.006,00</i>

Wijk 1

Stokkasselt - Heikant - Quirijnstok

Wijk 2

't Zand - Wandelbos

Wijk 3

De Reit - Zorgvlied - de Blaak

Wijk 4

Ringbaan West - Spoorlijn -

Broekhovenseweg

Wijk 5

Broekhovenseweg - Hoevense Kanaaldijk

Wijk 6

Ringbaan Oost - Ringbaan Noord -

Ringbaan West

Wijk 7

Reeshof

Wijk 8

Udenhout

Wijk 9

Berkel- Enschoot

WII Willem II-Stadion

Sporthallen

S.1 Stadssporthal

S.2 Drieburcht

S.3 Indoor Sportcentrum Reeshof

S.4 De Blaak

S.5 Dongewijk

S.6 't Ruiven

S.7 De Roomley

IJshal

IJ.1 IJssportCentrum Tilburg

Zwembaden

Z.1 Recreatiebad Stappegoo

Z.2 Drieburcht

Z.3 Indoor Sportcentrum Reeshof

Z.4 Strandbad de Rauwbraken

SU.1 Surfplas Tilburg

Buitensportaccommodaties

B.1 Sportpark Quirijnstok

B.2 Sportpark Rooi Pannen

B.3 Sportpark Rueckertbaan

B.4 Sportpark Bredaseweg

B.5 Sportpark Goirleseweg

B.6 Sportpark JanTruyenlaan/Tatraweg

B.7 Sportpark Moerenburg

B.8 Sportpark Bijsterveldenlaan

B.9 Sportpark Generaal Eisenhowerweg

B.10 Sportpark Rauwbraken

B.11 Sportpark Berkelseweg

